

แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา (ปรับปรุงครั้งที่ 1)

โดย คณะดำเนินงาน
โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ
ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา
ธันวาคม 2553

แนวทางพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ
(Health Literacy)
ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว
ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

โดย

คณะดำเนินงาน

โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัว
ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

15 ธันวาคม 2553

371.95 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691น แนวทางพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว
ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา: กรุงเทพฯ: 2553.
188 หน้า.
1. เครือข่ายการศึกษา 2. เด็ก เยาวชน และครอบครัว
3. แนวทางการพัฒนา 4. ชื่อเรื่อง.

แนวทางพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

สิ่งพิมพ์ สกศ.   อันดับที่ 11/2554

พิมพ์   ธันวาคม 2553

จำนวน   500 เล่ม

หน่วยงานดำเนินงาน   มูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย
และเผยแพร่   สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
  สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
  โดยกลุ่มส่งเสริมเครือข่ายทางการศึกษา
  สำนักนโยบายด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม
  99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
  โทร. 02 668 7123 ต่อ 2315, 2316
  โทรสาร 02 243 7915
  เว็บไซต์: <http://www.onec.go.th>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
ตอนที่ 1 แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
กรอบแนวคิดของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ	4
การประยุกต์แนวคิดสู่การปฏิบัติ	8
ตอนที่ 2 กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา	13
1. กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	13
2. กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย	19
3. กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของครอบครัวและชุมชน	24
4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ ของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา	25
ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการวัดประเมินผล การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะในโรงเรียน	29
ส่วนที่ 1 สารสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	29
ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะตามหลักสูตรสถานศึกษา	40
แนวทางที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	40
แนวทางที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	44
แนวทางที่ 3 การจัดกิจกรรมและโครงการเป็นสื่อส่งเสริมและพัฒนา ความฉลาดทางสุขภาวะแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวและชุมชน	46
ส่วนที่ 3 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความฉลาดทางสุขภาวะ	47
1. การวัดและประเมินผลด้านความรู้ (K)	47
2. การวัดและประเมินผลสมรรถนะสำคัญ (P) และคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ (A)	48
3. การวัดและประเมินผลด้านความฉลาดทางสุขภาวะ (HL)	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 ตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะตามหลักสูตรสถานศึกษา	59
ระดับการศึกษาปฐมวัย	62
ระดับประถมศึกษา	73
ระดับมัธยมศึกษา	103
ตอนที่ 5 แนวทางการทำงานแบบเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษาเพื่อการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว	133
1. การได้มาและการทำงานของเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา	134
2. แนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวของเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา	136
ภาคผนวก	139
1. บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องใน โครงการ	140
2. กรอบการเขียน โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา	143
3. แนวทางการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของ โรงเรียนเครือข่าย	145
4. แบบรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน โครงการของทีมแกนนำ กลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย	148
5. แบบรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน โครงการของ โรงเรียนเครือข่าย	150
6. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	152
7. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ เรื่อง “เผาถ่าน เผาเหล้า เผาบุหรี่”	157
8. บทเรียนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาวะใน โรงเรียน: กรณีตัวอย่าง โรงเรียนวัดดอนศาลา (สิทธิราษฎร์รังรักษ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1	161
9. บทเรียนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาวะใน โรงเรียน: กรณีตัวอย่าง โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	166
10. การสังเคราะห์แผนการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	170
11. รายชื่อทีมดำเนินงานส่วนกลาง โรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาวะและด้านการศึกษาที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	187

คำนำ

แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา จัดทำขึ้นโดยคณะดำเนินงาน โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ (Health Literacy) ของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา ซึ่งเป็น โครงการความร่วมมือดำเนินงานของมูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ด้วยการทำงานร่วมกันของเครือข่ายองค์กรหุ้นส่วนการศึกษา และพัฒนาองค์ความรู้เรื่อง การสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว และการบริหารจัดการเครือข่ายขององค์กรหุ้นส่วนการศึกษา รวมทั้งพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายให้แก่องค์กรที่เกี่ยวข้อง มีกลุ่มเป้าหมายดำเนินการคือโรงเรียนเครือข่าย 100 แห่ง และกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 25 เครือข่าย ระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2553 – พฤษภาคม 2556

หนังสือ “แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา” เล่มนี้ ใช้ในการประชุมปฏิบัติการ เรื่อง การดำเนินโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา สำหรับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และโรงเรียนเครือข่าย รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดำเนินงานโครงการฯ ได้เรียนรู้และใช้เป็นแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและทำงานร่วมกันแบบเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา และร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน รวมทั้งการส่งเสริมครอบครัว ชุมชนสังคม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้มีความสมบูรณ์ที่สุดภายหลังการนำไปใช้จริง

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน รวมทั้งศึกษานิเทศก์ ที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาอันมีค่า มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และยังได้ร่วมกันจัดทำตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมในการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งนำมาเป็นส่วนประกอบของเนื้อหาในหนังสือให้มีความสมบูรณ์ที่สุด เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการฯ ให้ได้ตามเป้าหมายสูงสุด

ทีมดำเนินงานส่วนกลาง

โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

15 ธันวาคม 2553

ตอนที่ 1

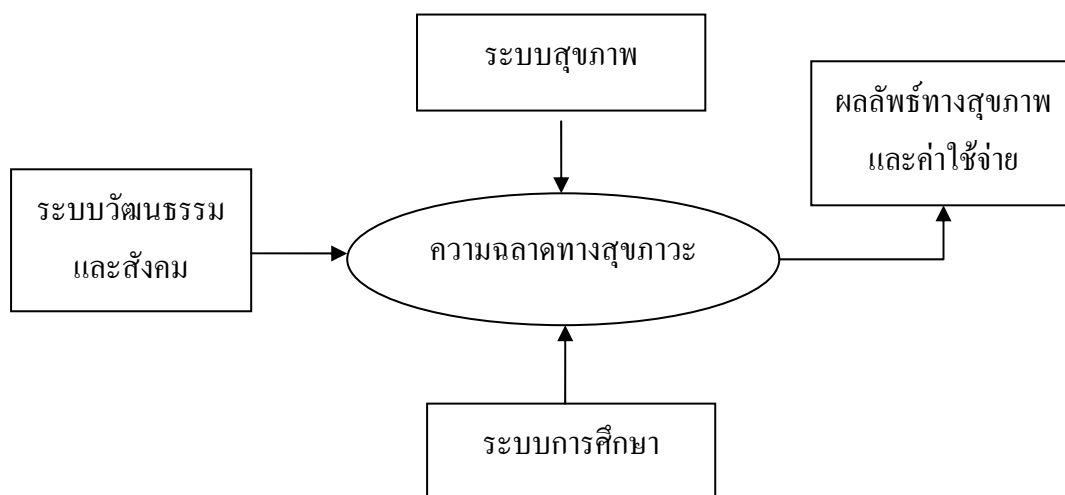
แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศต่างๆ รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์กรการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) ยอมรับ ความสำคัญของการส่งเสริมประชาชนให้รู้หนังสือ (Literate) ซึ่งหมายถึงความสามารถใน 3 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น ระดับปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ ความสามารถในการ สื่อสารสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และระดับวิจารณญาณ อันเป็นการคิดอย่างวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ โดยการรู้หนังสือของประชาชนเป็นประโยชน์ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และ ประเทศชาติในหลายด้าน เช่น การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีผลิตภาพสูง รวมทั้งความสามารถในการ ควบคุมวิถีชีวิตที่เหมาะสมของตนเองได้ แต่อย่างไรก็ตาม การรณรงค์เพื่อให้มีการรู้หนังสือเพิ่มขึ้นก็ยัง ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ดังสถิติแสดงว่า แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้วยังมีจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือ ระหว่าง ร้อยละ 7 - 47 ⁽¹⁾ สำหรับประเทศกำลังพัฒนาย่อมจะมีจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือสูงกว่านี้

เมื่อโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สภาพการณ์ต่างๆ ก็แตกต่างกันไปจากเดิม การรู้หนังสือ เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ในช่วงเวลาต่อมา ทุกฝ่ายเห็นความจำเป็นของ การพัฒนาประชาชนให้มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และได้กำหนดให้การรู้คอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในแทบทุกประเทศ นอกจากนี้ ในระยะประมาณ 20 ปีที่ ผ่านมา ประเทศต่างๆ ล้วนประสบปัญหาเกี่ยวกับการระบาดของโรคอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง และปรากฏ โรคชนิดใหม่เข้ามาอย่างต่อเนื่อง เช่น โรคเอดส์ ไข้หวัดใหญ่ 2009 ฯลฯ เป็นต้น รวมทั้งโรคเก่าที่มีผู้ป่วย เพิ่มขึ้นมากขึ้น เช่น โรคหัวใจ เบาหวาน และความดันโลหิต ทำให้หลายประเทศมีภาระค่าใช้จ่ายเพื่อ การรักษาพยาบาลเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมอีกหลาย ประการ เช่น การใช้ยาผิด การไม่สามารถดูแลตนเองด้านสุขภาพพื้นฐาน ความไม่เท่าเทียมกันในการใช้ ประโยชน์จากบริการสาธารณสุข เป็นต้น ดังนั้น องค์กรอนามัยโลก (World Health Organization) จึงได้ เริ่มรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ ได้ตระหนักถึงแนวโน้มของการทำให้ประชากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สุขภาพอนามัย ในแนวคิดซึ่งเรียกว่า ความฉลาดทางสุขภาพ (Health Literacy) โดยให้ความหมายว่าเป็น ทักษะทางสังคมและปัญญาซึ่งก่อให้เกิดแรงจูงใจและความสามารถของบุคคล เพื่อให้เข้าถึง เข้าใจ และ ใช้สารสนเทศที่ได้รับ เพื่อส่งเสริมและดำรงรักษาสุขภาพ ⁽²⁾ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นนิยามแรกในระดับ นานาชาติ ที่ประเทศต่างๆ นำไปใช้เป็นฐานและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

ในระยะเริ่มต้นของการดำเนินการด้านความฉลาดทางสุขภาวะ ความเคลื่อนไหวจำกัดอยู่ในระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข มีการทดสอบระดับความฉลาดทางสุขภาวะของผู้ใหญ่ และพบว่ามีระดับต่ำ ดังนั้นในบางประเทศจึงจัดการทดสอบระดับความฉลาดทางสุขภาวะของผู้ป่วยก่อนได้รับการรักษา ซึ่งในบางกรณีทำไม่ได้ หรือไม่สะดวก มีการปรับปรุงเอกสารกำกับยา หรือเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยให้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาวิจัยจำนวนหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของประชาชนนั้นจะปล่อยให้เป็นที่ของฝ่ายสาธารณสุขเพียงฝ่ายเดียวไม่เพียงพอและอาจไม่ทันการณ์ จึงควรจะเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากระบบการศึกษา⁽³⁾ ดังที่นักวิชาการต่างๆ ยอมรับว่าเป็นแนวคิดที่เหมาะสม และได้นำเสนอในการประชุมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของประเทศสมาชิกองค์การอนามัยโลก เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 ที่ประเทศเคนยา⁽⁴⁾

ภาพที่ 1 องค์ประกอบและผลของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ

ที่มา 7th Global Conference on Health Promotion, Kenya, 26-30 October, 2009

ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะมีองค์ประกอบหลักอย่างน้อย 3 ประการ องค์ประกอบที่หนึ่งคือ ระบบสาธารณสุขที่ทำหน้าที่หลักในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน องค์ประกอบที่สองคือ ระบบการศึกษาที่จะช่วยให้ประชาชนมีความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐาน และองค์ประกอบที่สามคือ ระบบวัฒนธรรมและสังคมที่จะมีส่วนสนับสนุนการขับเคลื่อนของสองระบบแรก ซึ่งผลลัพธ์ของการดำเนินการจะนำไปสู่สุขภาวะของประชาชน และค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพในระดับบุคคล และระดับประเทศลดลง และเป็นการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเป็นหน้าที่ของหน่วยงานการศึกษาที่จะต้องพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพให้แก่ผู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ในระยะแรก กระทรวงการศึกษาของประเทศต่างๆ ได้มุ่งความสนใจไปที่การเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา แต่พบปัญหาที่เหมือนๆ กัน คือ ขาดแคลนผู้สอนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ จำนวนชั่วโมงสอนที่กำหนดในหลักสูตรน้อย วิธีสอนยังเป็นการเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพมากกว่าการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้ความสำคัญต่อเรื่องสุขภาพของประชาชนอยู่ในลำดับต้นของนโยบายรัฐบาล ได้มีแนวปฏิบัติที่เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบายสุขภาพประชาชนในแต่ละช่วงทศวรรษ (Healthy People 2010, 2020) มีการกำหนดมาตรฐานสุขศึกษาแห่งชาติ (National Health Education Standard) รวมทั้งองค์การการศึกษาในแต่ละรัฐนำนโยบายเรื่องสุขภาพขององค์การอนามัยโลกเข้าไปดำเนินการในโรงเรียน โดยเรียกว่า “โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ” (Health Promotion School) แต่หลังจากดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งก็พบว่าแนวทางการปฏิบัติเป็นไปในด้านเนื้อหาสุขภาพมากกว่าความฉลาดทางสุขภาพ ซึ่งบางครั้งมีผลเพียงทำให้นักเรียนมีสุขภาพในช่วงเวลาที่อยู่ในโรงเรียน และมีผลกับตัวของนักเรียนโดยตรง นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ในโรงเรียนหรืออยู่ในฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของโรงเรียน ดังนั้นกระทรวงการศึกษาจึงเห็นว่าควรจะได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน โดยพัฒนาโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้เป็นโครงการความร่วมมือด้านสุขภาพโรงเรียน (Coordinated School Health Program) โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ประการแรก มีการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียน เพื่อมุ่งไปสู่ความฉลาดทางสุขภาพของผู้เรียน โดยไม่ได้ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของผู้สอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ประการที่สอง การเรียนการสอนทุกวิชาเชื่อมโยงกับการสร้างความฉลาดทางสุขภาพ และประการสุดท้ายคือโรงเรียนทำงานร่วมกับภาคี เครือข่าย และชุมชนต่างๆ เพื่อให้สามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งการเกื้อหนุนให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ทักษะสุขภาพอันนำไปสู่การมีความฉลาดทางสุขภาพอย่างยั่งยืน และมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็ก ครอบครัวและชุมชนอย่างต่อเนื่อง⁽⁵⁾

สำหรับประเทศไทยกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเป็นหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข โดยพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550⁽⁶⁾ ได้ให้ความหมายของ “สุขภาพ” ว่าหมายถึง “ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล” และประมวล วรรณี⁽⁷⁾ ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำว่า “สุขภาพ” โดยใช้คำว่า คือสุขภาพ 4 ด้าน คือ กาย จิต สังคม ปัญญา ทั้ง 4 ด้านเชื่อมโยงแบบบูรณาการ และในแต่ละด้านมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

กาย – แข็งแรง ปลอดภัย พิษ ปลอดภัย การมีปัจจัย 4

จิต – ความดี ความงาม ความสงบ ความมีสติ

สังคม – สังคมสัมพันธ์ สังคมเข้มแข็ง สังคมยุติธรรม และสังคมสันติ

ปัญญา – รู้รอบ รู้เท่าทัน ทำเป็น อยู่ร่วมกันเป็น บรรลุอิสรภาพ

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ดังกล่าว ทำให้มีธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ที่กำหนดให้ระบบสุขภาพแห่งชาติเป็นเจตจำนงและพันธะร่วมกันของสังคมไทย เพื่อให้ทุกภาคส่วนใช้เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินงานด้านสุขภาพของประเทศ⁽⁸⁾

จากผลการศึกษาวิจัยที่แสดงให้เห็นเด่นชัด 2 ประการ คือ การมีความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาวะที่ดีและผลการเรียนดี และการมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขภาวะของผู้ปกครองช่วยให้บุตรหลานมีสุขภาวะที่ดี ทำให้กระทรวงสาธารณสุขเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพ โดยความร่วมมือกับโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังจะเห็นได้จากโครงการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ ของกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข และการดำเนินโครงการ “โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ” ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2543 และสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันที่มีโรงเรียนจำนวนหนึ่งได้รับการประเมินว่าเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร อันถือได้ว่าเป็นการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จในการสร้างเสริมสุขภาวะในระบบการศึกษา^(9, 10) ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงาน มาตรฐาน และตัวชี้วัดของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแล้ว จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นการจัดสภาพแวดล้อม และการสร้างเสริมเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ มีกิจกรรมจำนวนไม่มากที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดทางสุขภาวะ⁽¹¹⁾

กรอบแนวคิดของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ

จากนิยาม “ความฉลาดทางสุขภาวะ” ขององค์การอนามัยโลก ที่นำเสนอในการประชุมที่ประเทศเคนยา⁽⁴⁾ ประกอบกับแนวคิดของ Nutbeam⁽¹²⁾⁽¹³⁾ ที่กล่าวว่า ความฉลาดทางสุขภาวะคือ “สมรรถนะของบุคคลที่สามารถเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ความรู้ และสื่อสารเกี่ยวกับสารสนเทศด้านสุขภาวะตามความต้องการ เพื่อส่งเสริม และรักษาสุขภาวะที่ดีตลอดชีวิต”

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ให้แนวคิดว่า “ความฉลาดทางสุขภาวะ คือ ความเป็นสุขอย่างฉลาด” เกิดขึ้นได้โดยวิธีเรียนรู้ที่จะดำเนินไปตลอดชีวิต ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (learning to learn) หรือการฝึกฝนให้รู้วิธีที่จะเข้าใจ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (learning to do) หรือการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่แวดล้อม การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (learning to live together) หรือการมีส่วนร่วมและร่วมมือกับผู้อื่นในกิจการทั้งปวงของมวลมนุษย์ และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (learning to be) หรือการมีสติปัญญาไหวพริบในการเข้าใจโลกรอบตัว มีความรู้สึกรู้คิดและจินตนาการที่จำเป็น ประพฤติตนด้วยความรับผิดชอบ และอย่างเป็นธรรม ซึ่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ให้ความสำคัญกับวิธีเรียนรู้ 4 แบบนี้ ว่าเป็นเสาหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้⁽¹⁴⁾

เมื่อพิจารณาบริบทของประเทศไทย โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา จึงสรุปว่านิยามของ ความฉลาดทางสุขภาพ หมายถึง

“พฤติกรรมของบุคคลในการใช้ความสามารถด้านความรู้หนังสือและทักษะทางสังคม เพื่อเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ความรู้ และสื่อสารเกี่ยวกับสารสนเทศด้านสุขภาพตามความต้องการเพื่อส่งเสริมและ รักษาสุขภาพที่ดีตลอดชีวิต”

พฤติกรรมของบุคคลที่สามารถเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ความรู้ และสื่อสารเกี่ยวกับสารสนเทศด้านสุขภาพ อันเป็นทักษะ กระบวนการทางสังคมและปัญญาสู่การเกิดความฉลาดทางสุขภาพในแต่ละขั้นตอน มีความหมายเพื่อความเข้าใจตรงกันดังนี้

1. **การเข้าถึง** (Access: Ac) หมายถึง การใช้ความสามารถในการฟัง การดู การพูด การอ่าน การเขียน การสืบค้น และการคำนวณ ที่มีกระบวนการใคร่ครวญ ตรวจสอบ เชื่อมโยงด้วยหลักเหตุผล ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องตามกฎระเบียบ และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เพื่อให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการเกี่ยวกับสุขภาพ

2. **การเข้าใจ** (Understanding: Un) หมายถึง การตีความ แปลความ อ่างอิง จำแนกประเภท และลักษณะสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพ ด้วยการคิดใคร่ครวญ ตรวจสอบตามหลักเหตุผล ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องกับกฎ ระเบียบ และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เพื่อประมวลความรู้ ความคิดรวบยอดจากข้อมูลและสารสนเทศนั้น

3. **การประเมิน** (Assessment: As) หมายถึง การตรวจสอบ อ่างอิง ทำนาย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ เชงตัดสินข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยคิดใคร่ครวญ ตรวจสอบด้วยหลักเหตุผล ความน่าเชื่อถือ ความชอบธรรมตามสิทธิและหน้าที่ตามกฎระเบียบ และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เพื่อเลือกและสรุปเป็นหลักการและแนวปฏิบัติที่เหมาะสม

4. **การใช้ความรู้** (Utilization: Ut) หมายถึง การนำความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติในบริบทของการเสริมสร้างความสุขของชีวิต ไปประยุกต์ โดยคิดใคร่ครวญ ตรวจสอบด้วยหลักเหตุผล ความน่าเชื่อถือ ความชอบธรรมตามสิทธิ และหน้าที่ตามกฎ ระเบียบ และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิต

5. **การสื่อสาร** (Communication: Co) หมายถึง การนำเสนอ เผยแพร่ ชักชวน ต่อรอง และรณรงค์การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ ด้วยการคิดใคร่ครวญ ตรวจสอบตามหลักเหตุผล ความน่าเชื่อถือ ความชอบธรรมตามสิทธิ หน้าที่ กฎ ระเบียบ และวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เพื่อกระตุ้น ชักนำความคิดและวิธีปฏิบัติของครอบครัว ชุมชน สังคม

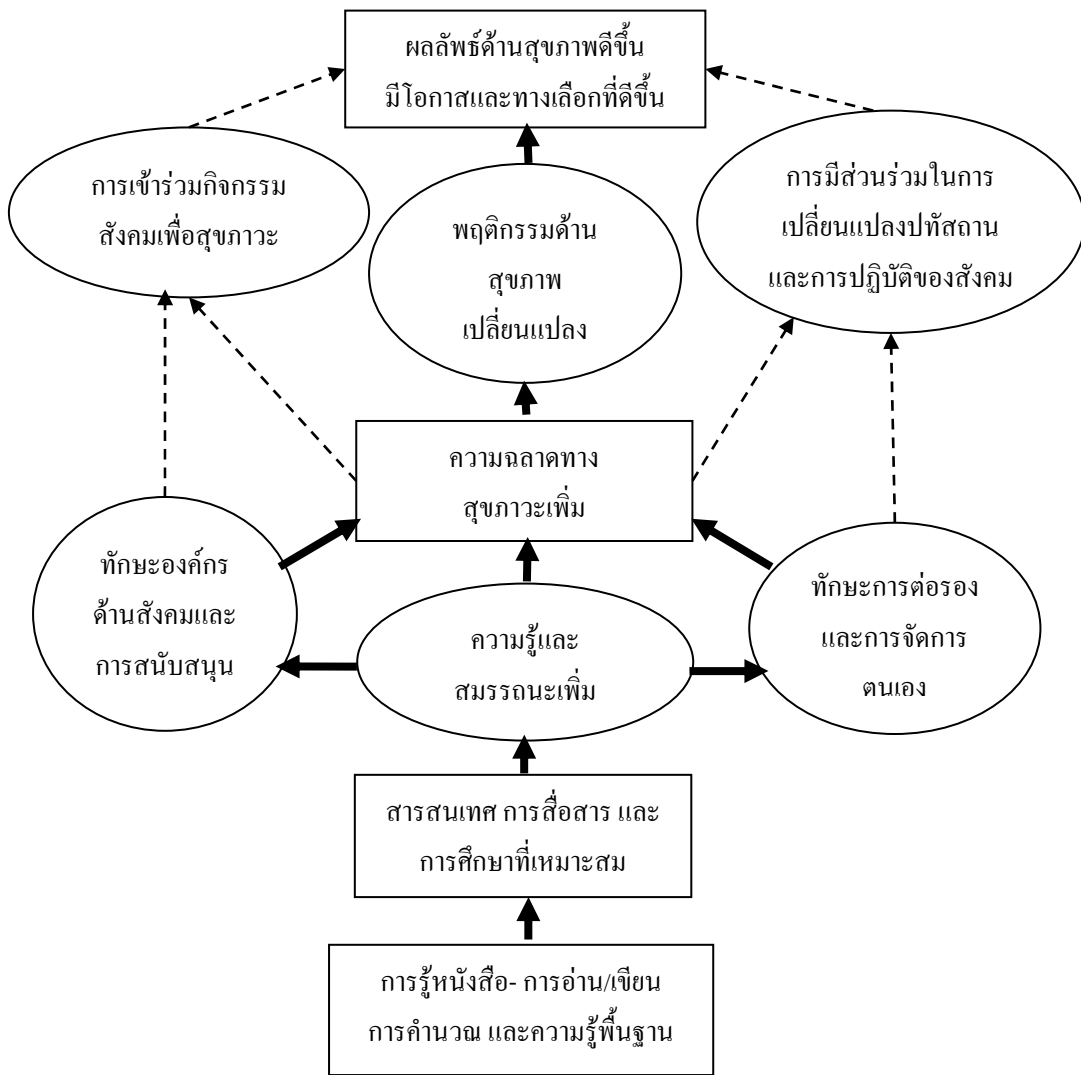
สำหรับระดับการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ โครงการฯ ได้สรุปจากแนวคิดของ Nutbeam ซึ่งได้จัดไว้เป็น 3 ระดับ โดยอิงกับระดับของการรู้หนังสือ⁽⁴⁾⁽¹²⁾ ดังนี้

1. **ระดับปฏิบัติส่วนตัว (Functional Health Literacy: F)** เป็นระดับการใช้ทักษะพื้นฐานในการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิดคำนวณ ที่จำเป็นต่อการเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และประยุกต์ข้อมูลและสารสนเทศทางสุขภาพ เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับตนเอง พร้อมทั้งสามารถสื่อสารข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองได้

2. **ระดับปฏิสัมพันธ์ (Interactive Health Literacy: I)** เป็นระดับการใช้ทักษะพื้นฐานของการรู้หนังสือและทักษะทางสังคม ในกระบวนการเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ประยุกต์ และสื่อสารข้อมูลและสารสนเทศทางสุขภาพ เพื่อมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

3. **ระดับวิจารณ์ญาณ (Critical Health Literacy: C)** เป็นระดับการใช้ทักษะพื้นฐานของการรู้หนังสือ ทักษะทางสังคม และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ใช้ข้อมูลและสารสนเทศ และการสื่อสารทางสุขภาพอย่างมีวิจารณ์ญาณ ตามสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมายกำหนด เพื่อเอาชนะอุปสรรคเชิงโครงสร้างของวัฒนธรรมและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

นอกจากคำนิยามและการจำแนกระดับความฉลาดทางสุขภาพแล้ว Nutbeam⁽¹⁵⁾ ได้เสนอแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่การปฏิบัติ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ

ที่มา Nutbeam, D. (2009)

ภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นของความฉลาดทางสุขภาวะคือ การรู้หนังสือ ที่ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การคำนวณ และความรู้เบื้องต้นของบุคคล ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้พื้นฐานที่สามารถจะนำมาพัฒนาโดยการให้ความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดความรู้และสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะ เมื่อความรู้และสมรรถนะดังกล่าวเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้มีความฉลาดทางสุขภาวะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และด้วยความรู้และสมรรถนะนี้เองเมื่อได้มีการนำสู่การปฏิบัติ ก็จะทำให้บุคคลเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และมีความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาวะ รวมทั้งยึดมั่น สนับสนุนสิ่งที่เป็นความรู้และสมรรถนะด้านสุขภาวะ นอกจากนี้ความรู้และสมรรถนะด้านสุขภาวะที่เพิ่มขึ้นยังทำให้บุคคลมีทักษะในการต่อรองและการจัดการตนเอง เช่น การ

เลือกบริโภคอาหารบางอย่างทดแทนอาหารที่ไม่ปลอดภัยสำหรับตน หรือในกรณีที่เป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานก็จะสามารถควบคุมดูแลระดับน้ำตาลของตนเองให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย เข้าใจและทำตามคำแนะนำของแพทย์ได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

ความฉลาดทางสุขภาพจะมีผลทางตรงทำให้บุคคลมีพฤติกรรมด้านสุขภาพเปลี่ยนแปลง เช่น กรณีผู้ที่มีปัญหาเรื่องน้ำหนักตัว ต้องการลดการบริโภคน้ำตาลซึ่งมีผลต่อการลดน้ำหนัก ควรมีความรู้และความเข้าใจว่ามีบริการด้านสุขภาพอะไรบ้างที่สามารถใช้ได้ เช่น สถานที่ออกกำลังกาย สถานที่ให้บริการให้คำปรึกษาการลดน้ำหนัก เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันทักษะทั้งหลายที่เกิดจากการมีความรู้และสมรรถนะเกี่ยวกับสุขภาพ รวมทั้งการมีความฉลาดทางสุขภาพยังเป็นปัจจัยทางอ้อมที่ส่งผลกระทบทำให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมสังคมเพื่อสุขภาพะ ดังในตัวอย่างเกี่ยวกับความอ้วน ปัจจัยทั้งหลายจะมีส่วนผลักดันให้บุคคลที่มีปัญหาน้ำหนักตัวเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดน้ำหนัก การจัดตั้งกลุ่มไม่กินหวาน และในขณะที่เดียวกันอาจจะเป็นแรงสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติที่เคยยึดถือ เช่น เปลี่ยนธรรมเนียมการให้ขนมเค้กวันเกิด เป็นการให้ผลไม้ หรือช่วยรณรงค์การเลิกขายน้ำอัดลมในโรงเรียน เป็นต้น

การประยุกต์แนวคิดสู่การปฏิบัติ

จากคำนิยาม แนวคิด และยุทธศาสตร์การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อนำมาปฏิบัติในโรงเรียน อาจจะดำเนินการจัดกิจกรรมได้ใน 3 รูปแบบ คือ การดำเนินการในสาระวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น สุขศึกษาและพลศึกษา วิทยาศาสตร์ หรืออาจจะอยู่ในรูปแบบการบูรณาการ การสอดแทรก หรือการเชื่อมโยงเข้ากับสาระวิชาต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ หรืออาจทำในรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การแนะแนว โครงการเด็กไทยใส่ใจสุขภาพ การออกกำลังกาย ฯลฯ

ดังนั้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมมีความชัดเจน เข้าใจได้ง่ายว่ากิจกรรมนั้นๆ สัมพันธ์อย่างไรกับความฉลาดทางสุขภาพ ผู้สอนและผู้จัดกิจกรรมสามารถวิเคราะห์ได้จากตารางจำแนกระดับและสมรรถนะของความฉลาดทางสุขภาพ ดังตารางที่ 1

การปฏิบัติ สู่การเกิดพฤติกรรม ของความฉลาด ทางสุขภาพ	ระดับของความฉลาดทางสุขภาพ		
	ระดับปฏิบัติส่วนตัว (Functional Health Literacy: F)	ระดับปฏิสัมพันธ์ (Interactive Health Literacy: I)	ระดับวิจารณ์ญาณ (Critical Health Literacy: C)
การเข้าถึง (Access: Ac)	ใช้ความสามารถใน การฟัง การดู การอ่าน การพูด การเขียน การสืบค้น และการ คำนวณ เพื่อให้ได้ ข้อมูล และ สารสนเทศ ที่ ต้องการเกี่ยวกับ สุขภาพ	แลกเปลี่ยนข้อมูลและ สารสนเทศเกี่ยวกับ สุขภาพ เพื่อให้ได้ แนวคิด ความรู้ทาง สุขภาพ ในการดูแล สุขภาพ แก้ปัญหา ลด ความเสี่ยง และเพิ่ม คุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และ สังคม	สืบค้น ตรวจสอบข้อมูลและ สารสนเทศด้านสิทธิและ หน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมาย กำหนด กับแนวคิดและ ความรู้ด้านสุขภาพ เพื่อให้ ได้ทางเลือกในการเอาชนะ อุปสรรคเชิงโครงสร้างของ วัฒนธรรมและสังคมที่มี อิทธิพลต่อความฉลาดทาง สุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
การเข้าใจ (Understanding: Un)	ตีความ แปลความ อ้างอิง และแยกแยะ ลักษณะสำคัญของ ข้อมูลและ สารสนเทศที่เข้าถึง เพื่อให้ได้ข้อมูล สารสนเทศทาง สุขภาพที่ถูกต้อง	ร่วมกับผู้อื่นตีความ แปลความ อ้างอิง และ จำแนกประเภท ข้อมูล และสารสนเทศที่เข้าถึง เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อให้ ได้แนวคิดและความรู้ ทางสุขภาพ ในการ ดูแลสุขภาพ แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่ม คุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และ สังคม	วิเคราะห์ แยกแยะ ซึ่งประเด็น สิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและ กฎหมายกำหนด ที่เชื่อมโยง กับแนวคิดและความรู้ด้าน สุขภาพ เพื่อโต้แย้ง หรือ สนับสนุน และให้ข้อเสนอ ในการเอาชนะอุปสรรคเชิง โครงสร้างของวัฒนธรรม และสังคมที่มีอิทธิพลต่อ ความฉลาดทางสุขภาพของ ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

การปฏิบัติ สู่การเกิดพฤติกรรม ของความฉลาด ทางสุขภาพ	ระดับของความฉลาดทางสุขภาพ		
	ระดับปฏิบัติส่วนตัว (Functional Health Literacy: F)	ระดับปฏิสัมพันธ์ (Interactive Health Literacy: I)	ระดับวิจารณ์ญาณ (Critical Health Literacy: C)
การประเมิน (Assessment: As)	ตรวจสอบ อ้างอิง ทำนาย วิเคราะห์ และเปรียบเทียบเชิง ตัดสิน ข้อมูลและ สารสนเทศที่เข้าใจ เพื่อเลือก และสรุป เป็นข้อมูลและ สารสนเทศที่ถูกต้อง สำหรับนำไปใช้ ส่วนตน	ร่วมกับผู้อื่น นำข้อมูล และสารสนเทศ ที่ผ่าน การตรวจสอบมา วิเคราะห์ วิจารณ์ และ สรุป เพื่อให้ได้แนวคิด และความรู้ทางสุขภาพ ในการดูแลสุขภาพ แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิต ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม	วิพากษ์ และสรุป วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิและ หน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมาย กำหนด ที่สอดคล้องกับ แนวคิด และความรู้ด้าน สุขภาพ เพื่อให้ได้แนวทาง ในการเอาชนะอุปสรรคเชิง โครงสร้างของวัฒนธรรม และสังคมที่มีอิทธิพลต่อ ความฉลาดทางสุขภาพ ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม
การใช้ความรู้ (Utilization: Ut)	ใช้ความรู้ที่ผ่านการ ประเมินแล้วไป ประยุกต์อย่าง เหมาะสม เพื่อ แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และ เพิ่มคุณภาพชีวิต ให้กับตนเอง	ร่วมกันประยุกต์แนวคิด ความรู้ ความเข้าใจที่ ผ่านการประเมิน เพื่อ แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิต ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม	เข้าร่วม ริเริ่มกิจกรรม ส่งเสริม หรือเปลี่ยนแปลง ความเชื่อทางสุขภาพ โดย คำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ซึ่ง รัฐและกฎหมายกำหนด เพื่อเอาชนะอุปสรรคเชิง โครงสร้างของวัฒนธรรม และสังคมที่มีอิทธิพลต่อ ความฉลาดทางสุขภาพ ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

การปฏิบัติ ผู้การเกิดพฤติกรรม ของความฉลาด ทางสุขภาพ	ระดับของความฉลาดทางสุขภาพ		
	ระดับปฏิบัติส่วนตัว (Functional Health Literacy: F)	ระดับปฏิสัมพันธ์ (Interactive Health Literacy: I)	ระดับวิจารณ์ญาณ (Critical Health Literacy: C)
การสื่อสาร (Communication: Co)	บอกเล่าความรู้ การปฏิบัติ ผลที่เกิดข้อจำกัดและเหตุผลของการใช้ความรู้ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง	ร่วมกับผู้อื่นสื่อแนวคิดความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติอย่างมีหลักการและเหตุผล เพื่อชักชวน ตอรอง และรณรงค์การแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับครอบครัว และชุมชน	เลือกและใช้การสื่อสารที่มีพลัง เพื่อเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับความฉลาดทางสุขภาพ ที่คำนึงถึงความเชื่อ สิทธิ และหน้าที่ตามกฎหมาย และที่ส่งเสริมหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อความฉลาดทางสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และสังคมชุมชน

จากตารางที่ 1 ระดับและพฤติกรรมของความฉลาดทางสุขภาพ คือ ระดับปฏิบัติส่วนตัว ระดับปฏิสัมพันธ์ และระดับวิจารณ์ญาณ ซึ่งสอดคล้องกับระดับการรู้หนังสือ (Literacy) ของผู้เรียนและประชาชนทั่วไป ในส่วนของพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาพ หรือ ทักษะ กระบวนการทางสังคม และปัญญาผู้การเกิดความฉลาดทางสุขภาพ คือ การเข้าถึง การเข้าใจ การประเมิน การใช้ความรู้ และการสื่อสาร ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมของความฉลาดทางสุขภาพ จะมีรายละเอียดและการพัฒนาสูงขึ้นตามระดับของความฉลาดทางสุขภาพ ซึ่ง โรงเรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอน และเครือข่ายหุ้นส่วนทางการศึกษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการประเมินสัมฤทธิ์ผลของความฉลาดทางสุขภาพได้

สรุป

1. ความฉลาดทางสุขภาพมีผลกระทบอย่างมากต่อบุคคล ชุมชน และประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
2. การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพเป็นกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันหลายฝ่ายและหลายระดับ
3. เนื่องจากความฉลาดทางสุขภาพมีรากฐานมาจากการรู้หนังสือ โรงเรียนจึงมีส่วนอย่างมากในการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของนักเรียน ซึ่งอาจจะทำได้โดยการบูรณาการกับการเรียนการสอน ในสาระการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- (1) American College of Physicians Foundation and Institute of Medicine (2008). **New Directions in Health Literacy**. Annual National Health Communication Conference. November 19, 2008. Washington D.C., US.
- (2) World Health Organization (1998). **Health Promoting Glossary**. www.who.org.
- (3) Institute of Medicine (2004). **Health Literacy A Prescription to End Confusion**. Washington, D.C.: The National Academies Press.
- (4) 7th Global Conference on Health Promotion (2009). **Health Literacy and Health Promotion Definitions, Concepts and Examples in the Eastern Mediterranean Region**. World Health Organization Conference in Nairobi, Kenya, 26-30 October, 2009.
- (5) Mark, E., Hudson, N., Deal, T.M., Pateman, B. and Middleton, K. (2007). Promoting health literacy through the Health Education Assessment Project. **Journal of School Health**. Vol. 77, No. 4, pp. 157-163.
- (6) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. จาก www.nationalhealth.or.th.
- (7) มุลินธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553). **การประสานพลังปัญญาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- (8) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ **ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552**. จาก www.nationalhealth.or.th.
- (9) สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2545). **เปิดประตูเยี่ยมเยือนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ**.
- (10) สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2552). **คู่มือก้าวสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร**.
- (11) สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2553). **คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สำหรับโรงเรียน (ฉบับปรับปรุง)**.
- (12) Nutbeam, D. (2000). Health literacy as a public health goal: a challenge for contemporary health education and communication strategies into the 21 century. **Health Promotion International**. Vol. 15, No. 3, pp. 259-267.
- (13) Nutbeam, D. (2008). The evolving concept of health literacy. **Social Science & Medicine**. Vol. 67, pp. 2,072-2,078.
- (14) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551). **การเรียนรู้: ขุมทรัพย์ในตน**. เอกสารแปลจากรายงานต่อองค์การยูเนสโก เรื่อง Learning: The Treasure Within. โดยคณะกรรมการมานาชาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21.
- (15) Nutbeam, D. (2009). **Literacy, Health Education, Health Literacy and Health Outcomes- How do they fit?** UN Economic and Social Council, Regional Meeting on Promoting Health Literacy, Beijing, China, 29-30 April, 2009.

ตอนที่ 2

กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา ในที่นี้คือ ขั้นตอนการทำงานของพลังเครือข่ายที่ทำงานแบบหุ้นส่วนการศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็กเยาวชน และครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย

(1) *โรงเรียนหรือสถานศึกษาปฏิบัติการ (Active Partners)* ในโครงการฯ นี้ เรียกว่า “โรงเรียนเครือข่าย” ซึ่งเป็นเจ้าภาพหลัก และเป็นสถานที่และหน่วยปฏิบัติการ

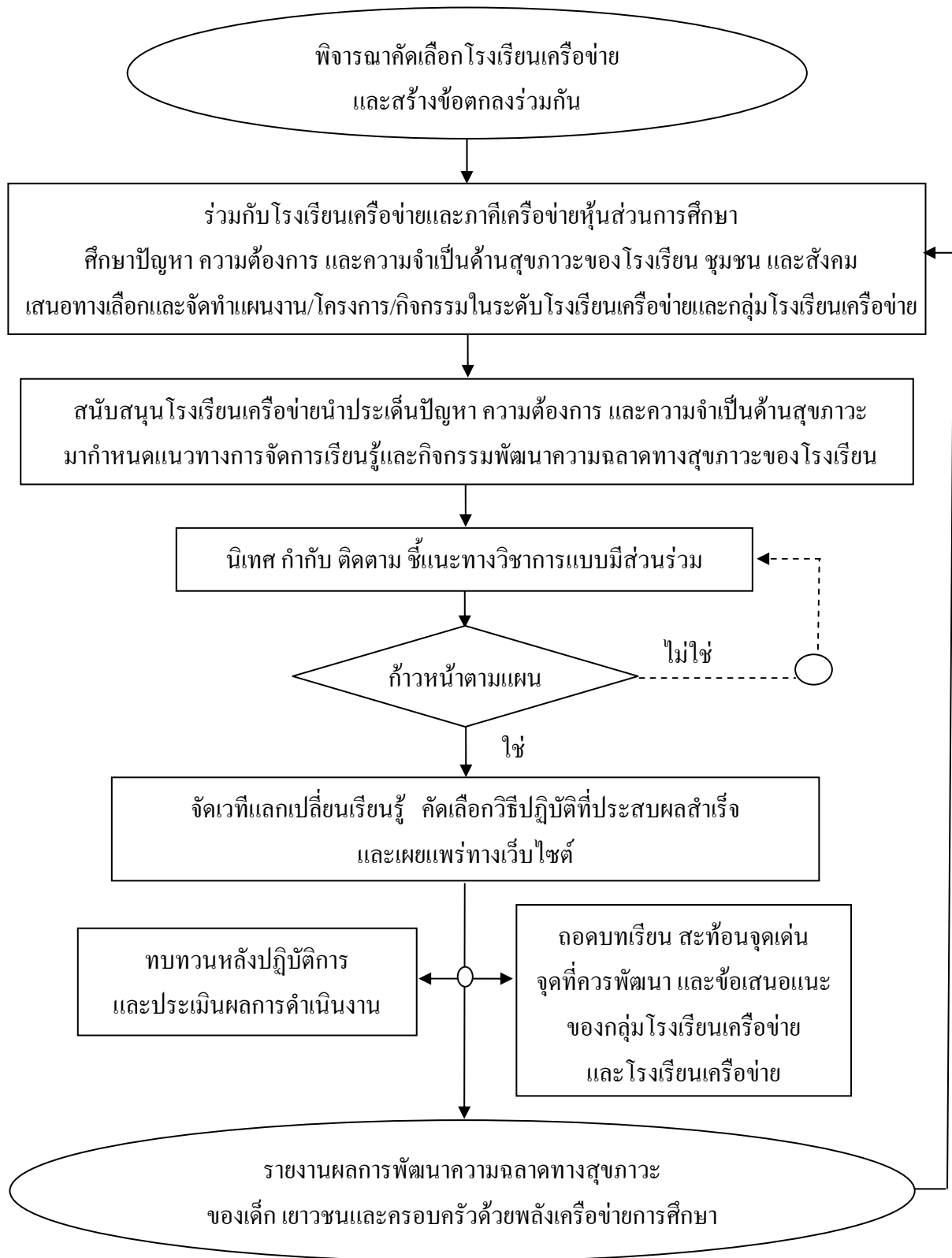
(2) *ภาคีหลัก (Principal Partners)* ได้แก่ บุคคล/องค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาและการปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งได้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มการศึกษา ได้แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน กรรมการสถานศึกษา บุคลากรหรือหน่วยงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) และกลุ่มการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ บุคลากรหรือหน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดสมรรถนะที่นำไปสู่ความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว

(3) *ภาคียุทธศาสตร์ (Strategic Partners)* ได้แก่ บุคคล/องค์กรด้านสาธารณสุข องค์กรภาครัฐในท้องถิ่นด้านการศึกษา การปกครอง ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งองค์กรภาคธุรกิจ องค์กรวิชาชีพ และกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยจะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว

การทำงานของพลังเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่มีโรงเรียนเครือข่ายเป็นเจ้าภาพหลัก จะมีทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย (Node) ทำงานร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา โดยมีกระบวนการและขั้นตอนการทำงานร่วมกันดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่มีศักยภาพในการทำหน้าที่บริหารจัดการ โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษาในระดับกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนเครือข่ายอย่างน้อยจำนวน 4 โรงเรียนทำงานแบบเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษาที่เน้นความร่วมมือ แบ่งปัน และรวมพลังด้วยวิธีการที่หลากหลายตามบทบาทที่กำหนดไว้ในภาคผนวก โดยมีขั้นตอนในการทำงานดังภาพ 2.1

ภาพ 2.1 กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

จากภาพ 2.1 กระบวนการทำงานในแต่ละขั้นตอนของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายมีรายละเอียดดังตาราง 2.1

ตาราง 2.1 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
1. พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนเครือข่ายและสร้างข้อตกลงร่วมกัน	<p>1.1 พิจารณาจากโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการสร้างเครือข่าย</p> <p>1.2 ศึกษาศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียนและเครือข่าย</p> <p>1.3 สอบถามความสมัครใจ/ความต้องการในการเข้าร่วมโครงการฯ</p> <p>1.4 ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ กับโรงเรียนและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงานตามโครงการ</p>	<p>มีโรงเรียนเครือข่ายที่สร้างข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินโครงการฯ ครอบคลุมจำนวนที่ต้องการ (อย่างน้อยมีโรงเรียนเครือข่ายจำนวน 4 โรงเรียน)</p>
2. ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา ศึกษา ปัญหา ความต้องการ และความจำเป็น ด้านสุขภาวะของโรงเรียน ชุมชน และสังคม เสนอทางเลือก และจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในระดับโรงเรียน เครือข่าย และกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	<p>2.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการและความจำเป็นด้านสุขภาวะ ในมิติของสุขภาวะทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ทั้งในระดับโรงเรียน ครอบครัว/ชุมชน และระดับสังคม/ประเทศ (ดูตัวอย่างประเด็นของปัญหาและความต้องการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะทั้ง 4 มิติ ของแต่ละระดับ ซึ่งมีผลกระทบและสัมพันธ์กันในตารางที่ 2.2) และร่วมกันสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขและพัฒนาเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้</p> <p>กลุ่มที่ 1 ประเด็นสุขภาวะทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ในระดับโรงเรียน</p> <p>กลุ่มที่ 2 ประเด็นสุขภาวะทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ในระดับครอบครัว/ชุมชน</p> <p>กลุ่มที่ 3 ประเด็นสุขภาวะทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ในระดับสังคม/ประเทศ</p> <p>2.2 ศึกษาแนวทาง รายละเอียด วิธีการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะจากแหล่งต่างๆ</p> <p>2.3 เสนอทางเลือกให้โรงเรียนเครือข่ายพิจารณาประกอบการตัดสินใจ</p> <p>2.4 จัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา (ดูกรอบการเขียนโครงการในภาคผนวก ข้อ 2)</p>	<p>มีแผนปฏิบัติการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย และกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย</p>

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
<p>3. สนับสนุนโรงเรียน เครือข่ายในการนำ ประเด็นปัญหา ความต้องการ และ ความจำเป็นด้าน สุขภาวะ มากำหนด แนวทางการจัดการ เรียนรู้และกิจกรรม พัฒนาความฉลาด ทางสุขภาวะของ โรงเรียน</p>	<p>3.1 ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วน การศึกษา ทำความเข้าใจและความชัดเจนในประเด็น ปัญหาความต้องการความจำเป็นด้านสุขภาวะ ทั้ง 3 กลุ่ม</p> <p>3.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนเครือข่ายนำประเด็น ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นด้านสุขภาวะที่ ต้องการแก้ไขและพัฒนา มาจัดการเรียนรู้และกิจกรรม พัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และ ครอบครัว โดยบูรณาการหรือเชื่อมโยง เข้าในหลักสูตร สถานศึกษา จัดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และรายวิชา จัดหรือเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดสิ่งแวดลอม ในโรงเรียน และส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมี ความฉลาดทางสุขภาวะ รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะในโรงเรียน (รายละเอียดดูในตอนที 3 ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนา ความฉลาดทางสุขภาวะตามหลักสูตรสถานศึกษา)</p>	<p>กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย มีแผนการจัดการ เรียนรู้และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนเพื่อ พัฒนาความฉลาดทาง สุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว</p>
<p>4. นิเทศ กำกับ ติดตาม ชี้แนะทางวิชาการ แบบมีส่วนร่วม</p>	<p>4.1 กำหนดแนวทาง หรืออาจประชุมร่วมกับทีมโรงเรียน เครือข่าย เพื่อสำรวจความต้องการ และกำหนด เรื่อง/ ประเด็น/ปัญหาที่ต้องการให้ นิเทศ ระยะเวลา บุคลากร ที่ต้องการให้เข้ามามีส่วนร่วม ฯลฯ และจัดทำเป็น แผนการนิเทศ ที่มีปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน (ดูแนวทาง การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานฯ ในภาคผนวก ข้อ 3)</p> <p>4.2 ทีมแกนนำกลุ่ม โรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่าย นิเทศตามปฏิทินการนิเทศที่กำหนด สะท้อนผลการ นิเทศ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะใน การดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนเครือข่าย ได้รับทราบและเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป</p> <p>4.3 สรุปผลการนิเทศ กำกับ ติดตามและชี้แนะทางวิชาการ ให้แก่โรงเรียนเครือข่าย เพื่อเป็นข้อมูลปรับปรุงการ ดำเนินงาน หรือใช้ในการวางแผนพัฒนาในระยะ ต่อไป รวมทั้งใช้ประกอบการรายงานและสรุปผล การดำเนินงาน โครงการต่อไป</p>	<p>4.1.1 มีแผนนิเทศ โรงเรียนเครือข่าย</p> <p>4.1.2 นิเทศตาม ปฏิทินการนิเทศ</p> <p>4.1.3 มีข้อมูล ป้อนกลับสำหรับ การทำงานในระยะ ต่อไป</p>

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คัดเลือกวิธีปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ (Best Practice) และเผยแพร่ทางเว็บไซต์	5.1 กำหนดกิจกรรมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา (วัน เวลา สถานที่ วิธีการ) 5.2 ร่วมกันกำหนดจัดทำเกณฑ์การคัดเลือกวิธีปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ 5.3 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ 5.4 คัดเลือกวิธีปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ มอบเกียรติบัตร /รางวัล 5.5 เผยแพร่ทางเว็บไซต์ www.thaihl.org/ เว็บไซต์แมงมุม 5.6 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ www.thaihl.org/ บล็อก www.gotoknow.org/planet/thaihl/ เฟซบุ๊ก www.facebook.com/thaihl และระบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคม	5.1.1 มี Best Practice ของโรงเรียน เผยแพร่ อย่างน้อย โรงเรียนละ 1 วิธี 5.1.2 มี Best Practice รูปแบบการทำงาน ของเครือข่าย อย่างน้อย 1 เครือข่าย
6. ทบทวนหลังปฏิบัติการ (After Action Review :AAR) และประเมินผลการดำเนินงาน	6.1 จัดกิจกรรม AAR อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 6.2 ประเมินผลการดำเนินงานเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด ร่วมกับโรงเรียนเครือข่าย และภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	มีรายงานผล ความก้าวหน้าของโรงเรียนเครือข่ายและกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
7. ถอดบทเรียน (Lessons Learned) สะท้อนจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และโรงเรียนเครือข่าย	7.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายและโรงเรียนเครือข่ายแต่ละโรงเรียน สะท้อนจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงาน 7.2 วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการดำเนินงานในภาพรวมของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 7.3 กำหนดแนวทางในการพัฒนาในปีงบประมาณต่อไป	7.1.1 มีบทเรียนการทำงานในการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะฯ 7.1.2 มีบทเรียนของการทำงานในรูปแบบเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา
8. รายงานผลการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา	8.1 รายงานความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายและโรงเรียนเครือข่ายต่อทีมดำเนินงาน ส่วนกลางตามกำหนด (ดูแบบรายงานในภาคผนวก ข้อ 4) 8.2 จัดทำรายงานผลการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา เสนอต่อที่ประชุมหุ้นส่วนการศึกษา เพื่อร่วมกันประเมินผลสำเร็จและให้ข้อเสนอแนะ ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และส่งให้ทีมดำเนินงานส่วนกลางด้วย	มีรายงานผลการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะฯ ในระดับโรงเรียน เครือข่ายและกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย เสนอต่อทีมดำเนินงานส่วนกลางและเผยแพร่

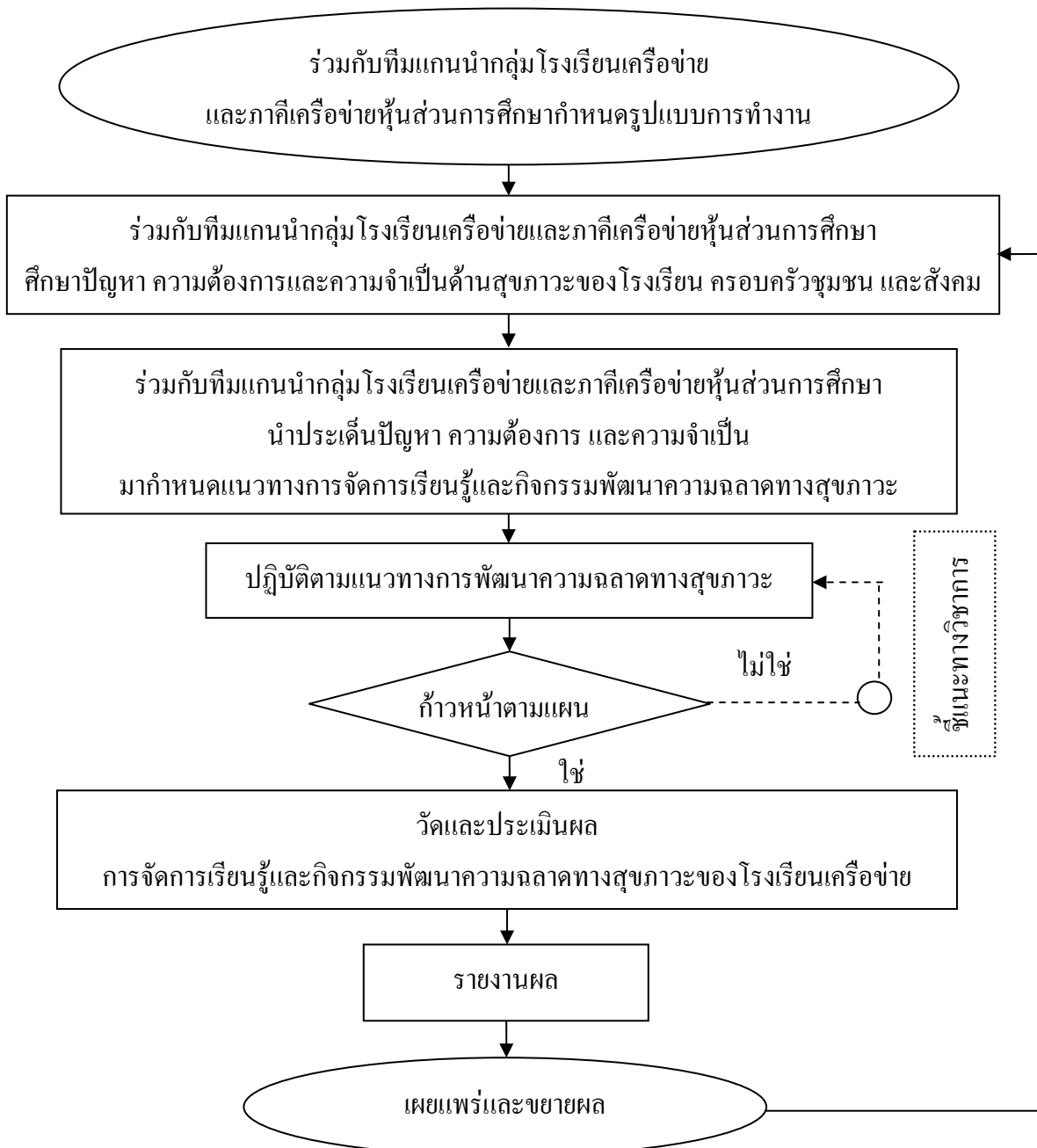
ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างประเด็นของปัญหาและความต้องการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพที่มีผลกระทบ และสัมพันธ์กันในแต่ละระดับของสถาบันทางสังคม

มิติทางสุขภาพ	ระดับโรงเรียน	ระดับครอบครัว/ชุมชน	ระดับสังคม/ประเทศ
1. สุขภาวะทางกาย	<ul style="list-style-type: none"> - สุขภาพร่างกาย - โรคที่เป็นบ่อย - โรคที่แพร่ระบาด - พฤติกรรมเสี่ยง 	<ul style="list-style-type: none"> - สุขภาพร่างกาย - โรคที่เป็นบ่อย - โรคที่แพร่ระบาด - พฤติกรรมเสี่ยง 	<ul style="list-style-type: none"> - สุขภาพร่างกาย - โรคที่เป็นบ่อย - โรคที่แพร่ระบาด - พฤติกรรมเสี่ยง
2. สุขภาวะทางใจ	<ul style="list-style-type: none"> - สุขภาพจิต เช่น ความสุข ความทุกข์ ความเครียด ความคับข้องใจ ฯลฯ - พฤติกรรมที่เป็นปัญหา - พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - สุขภาพจิต เช่น ความสุข ความทุกข์ ความเครียด ความคับข้องใจ ฯลฯ - พฤติกรรมที่เป็นปัญหา - พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง - ความสงบ/ความรุนแรง - ปัญหาระหว่างคนในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - สุขภาพจิต เช่น ความสุข ความทุกข์ ความเครียด ฯลฯ - พฤติกรรมที่เป็นปัญหา - พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง
3. สุขภาวะทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์หรือความขัดแย้งระหว่างนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับครู 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์ระหว่างลูกหลาน/นักเรียนและคนในครอบครัว - ความสัมพันธ์หรือความขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างคนในครอบครัว/ชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหา แนวโน้ม ความขัดแย้ง ความเสี่ยงของบุคคลในกลุ่มต่างๆ - การดำเนินชีวิตที่เป็นสุขในสังคม เช่น ความสามัคคี การรู้จักพอเพียง การอยู่ร่วมกันในสังคม
4. สุขภาวะทางปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับผลสัมฤทธิ์ - ความสามารถในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ - การจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ - วิธีการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีการรักษาสุขภาพของคนในชุมชน - ความร่วมมือของคนในชุมชน - การจัดแหล่งเรียนรู้และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจในภาวะคุกคามทางสุขภาพ - การจัดแหล่งเรียนรู้และวิธีการเข้าถึงความรู้ระดับประเทศและระดับสากล

2. กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย

โรงเรียนเครือข่าย หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสถานศึกษาปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษา และนักเรียน รวมถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่สร้างเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะทั้ง 3 ระดับ ให้แก่เด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยการสร้างเครือข่ายการศึกษา โดยดำเนินงานร่วมกับหุ้นส่วนภาคีหลักและหรือภาคียุทธศาสตร์ดังกล่าวไว้ข้างต้นตามบทบาทที่กำหนดไว้ในภาคผนวก โดยเน้นความร่วมมือ แบ่งปัน และรวมพลังกันเพื่อเป้าหมายการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยมีขั้นตอนในการทำงานดังภาพ 2.2

ภาพ 2.2 กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย

จากภาพ 2.2 กระบวนการทำงานในแต่ละขั้นตอนของโรงเรียนเครือข่ายมีรายละเอียดดัง

ตาราง 2.3

ตาราง 2.3 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
1. ร่วมกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษากำหนดรูปแบบการทำงาน	<p>1.1 ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนักในโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะฯ กับสมาชิกในโรงเรียน</p> <p>1.2 สร้างทีมงานในระดับโรงเรียนเครือข่าย</p> <p>1.3 ประชุมปรึกษาหารือกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเพื่อกำหนดภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา</p> <p>1.4 ประชุมปรึกษาหารือกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน โดยทำความเข้าใจรายละเอียดของโครงการฯ วิเคราะห์บทบาทและภารกิจของโรงเรียนเครือข่าย ภาคีหลัก และภาคียุทธศาสตร์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และทรัพยากรการเรียนรู้ และร่วมกันจัดทำโครงการและแผนปฏิบัติการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวของโรงเรียนเครือข่าย</p>	<p>1.1.1 มีโครงการ แผนปฏิบัติการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย</p> <p>1.1.2 มีทีมงานพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย</p> <p>1.1.3 มีรายชื่อภาคีในโรงเรียนเครือข่าย (คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร นักเรียนและครอบครัว)</p> <p>1.1.4 มีรายชื่อภาคีหลัก เช่น สพท. อปท.</p> <p>1.1.5 มีรายชื่อภาคียุทธศาสตร์ เช่นบุคคล องค์กรด้านสาธารณสุข องค์กรภาครัฐ ในท้องถิ่นด้านการศึกษา การปกครอง ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งองค์กรภาคธุรกิจ องค์กรวิชาชีพ และกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ฯลฯ</p>
2. ร่วมกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา ศึกษา ปัญหา ความต้องการจำเป็นด้านสุขภาวะของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และสังคม	<p>2.1 ศึกษาและหาข้อสรุปประเด็นที่เป็นสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ที่ต้องการแก้ไขและพัฒนาในเรื่องความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในมิติของสุขภาวะทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ทั้งในระดับโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และสังคม/ประเทศ เพราะมีความเชื่อมโยงและมีผลกระทบถึงกันและกัน (ดูรายละเอียดตัวอย่างประเด็นของปัญหาและความต้องการฯ ในตาราง 2.2)</p>	<p>2.1.1 มีรายการปัญหาและความต้องการจำเป็น (ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน และระดับสังคม/ประเทศ) โดยในแต่ละระดับเป็นการพัฒนาสุขภาวะครบทั้ง 4 มิติ (กาย ใจ สังคม และปัญญา)</p> <p>2.1.2 มีจุดเน้นและแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวของโรงเรียนเครือข่าย</p>

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
	<p>2.2 สรุปประเด็นปัญหา ความต้องการ และ ความจำเป็นด้านสุขภาวะที่ต้องการแก้ไข และพัฒนา จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ</p> <p>กลุ่มที่ 1 ประเด็นสุขภาวะทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ในระดับโรงเรียน</p> <p>กลุ่มที่ 2 ประเด็นสุขภาวะทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ในระดับครอบครัว/ชุมชน</p> <p>กลุ่มที่ 3 ประเด็นสุขภาวะทางกาย ใจ สังคม และปัญญา ในระดับสังคม/ประเทศ</p>	<p>2.1.3 มีแผนสนับสนุนการจัดการ เรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ</p>
<p>3. ร่วมกับทีมแกนนำ กลุ่มโรงเรียน เครือข่ายและภาคี เครือข่ายหุ้นส่วน การศึกษานำ ประเด็นปัญหา ความต้องการ และ ความจำเป็นทั้ง 3 กลุ่ม มากำหนด แนวทางการจัดการ เรียนรู้ และกิจกรรม พัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ</p>	<p>3.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาความฉลาดทาง สุขภาวะไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ (1) จัดไว้ในกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และรายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษา โดยดำเนินการวิเคราะห์และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ด้วยการนำข้อสรุปสาระของประเด็น ปัญหาและความต้องการจำเป็นในเรื่องการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียน มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ตรวจสอบ หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้และรายวิชา ว่ามีเรื่องเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด หากไม่มี ประเด็นดังกล่าว ก็ให้ปรับหรือเพิ่มเติมไว้ใน คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ตระหนัก และนำไปจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน เกิดการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ</p>	<p>3.1.1 มีคำอธิบายรายวิชา หน่วย การเรียนรู้ และแผนการจัดการ เรียนรู้ที่บูรณาการหรือ เชื่อมโยงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ อย่างน้อย 4 กลุ่ม สาระการเรียนรู้</p> <p>3.1.2 มีแผนการจัดการกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนที่บูรณาการ การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มกิจกรรม อย่างน้อยกลุ่มสาระละ 1 แผน</p> <p>3.1.3 มีแผนพัฒนาโครงการ/ กิจกรรม และสื่อ เพื่อส่งเสริม ความฉลาดทางสุขภาวะสู่ ครอบครัว/ชุมชน อย่างน้อย 1 แผน</p>

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
	<p>(2) จัดไว้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยดำเนินการวิเคราะห์และปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ หรือเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้าง พัฒนาจิตสำนึกและพฤติกรรมความฉลาดทางสุภาพะ ซึ่งอาจจำเป็นต้องประสาน หรือขอความสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา รวมทั้งกำหนดขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับโรงเรียน</p> <p>3.2 กำหนดโครงการ/กิจกรรม สื่อ และหรือแนวทางที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสุภาพะแก่เด็กเยาวชน ครอบครัว และชุมชน ตามข้อสรุปสาระของประเด็นปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางสุภาพะในโรงเรียน</p> <p>3.3 จัดทำโครงการเสนอทีมแกนนำโรงเรียนเครือข่าย(ดูกรอบการเขียนโครงการในภาคผนวกข้อ 2)</p>	
<p>4. ปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุภาพะของโรงเรียนเครือข่าย</p>	<p>4.1 ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุภาพะ</p> <p>4.2 นิเทศ ติดตาม ส่งเสริม กิจกรรม และการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม</p> <p>4.3 เพิ่มช่องทางแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างโรงเรียนเครือข่าย ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และทีมดำเนินงานส่วนกลาง ผ่านเว็บไซต์ www.thaihl.org/ / บล็อก www.gotoknow.org/planet/thaihl/ เฟซบุ๊ก www.facebook.com/thaihl และระบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคม</p>	<p>4.1.1 มีปฏิทินปฏิบัติงานตลอดภาคเรียน</p> <p>4.1.2 มีผลการนิเทศเพื่อติดตามและส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง</p> <p>4.1.3 มีพื้นที่เสมือนโดยผ่านทางเว็บไซต์ บล็อก เฟซบุ๊ก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ติดตาม สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และการนิเทศ</p>

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ	ผลที่เกิดขึ้น
5. วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย	<p>5.1 ร่วมกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของผู้เรียนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนเครือข่าย</p> <p>5.2 ดำเนินการประเมินผลการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของผู้เรียนและครอบครัว</p> <p>5.3 เก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการประเมิน</p>	มีรายงานการประเมินผลการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะฯ ของโรงเรียนเครือข่าย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง
6. รายงานผล	<p>6.1 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่าย และระหว่างโรงเรียนเครือข่าย</p> <p>6.2 รายงานความก้าวหน้าและเผยแพร่ผลการประเมินต่อทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ภาควิชาเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา และทีมดำเนินงานส่วนกลาง (ดูแบบรายงานในภาคผนวก ข้อ 5)</p>	<p>6.1.1 มีวิธีปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ สำหรับเสนอในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างน้อยกลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 วิธี และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย่างน้อยกลุ่มละ 1 วิธี</p> <p>2. มีรายงานผลส่งทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ภาควิชาเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา และทีมดำเนินงานส่วนกลาง</p>
7. เผยแพร่และขยายผล	<p>7.1 นำเสนอความสำเร็จของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะฯ จากกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ต่อโรงเรียน ชุมชน และสาธารณชน</p> <p>7.2 ปรับแผนโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะฯ สู่วงรอบต่อไป</p>	มีตัวอย่างความสำเร็จและแผนพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะฯ รอบต่อไป

3. กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของครอบครัวและชุมชน

ครอบครัวและชุมชนนอกจากมีบทบาทร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความฉลาดทางสุขภาพแล้ว ยังต้องพัฒนาตนเองให้มีความฉลาดทางสุขภาพด้วย โดยการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพให้กับครอบครัวและชุมชนตามโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา สามารถดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมาย ได้ 3 แนวทางดังนี้

3.1 การดำเนินงานผ่านผู้เรียน ครอบครัวและชุมชนจะได้เรียนรู้และเปิดแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพผ่านลูกหลาน ซึ่งได้เรียนรู้และจัดทำกิจกรรมในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นการพัฒนาที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองและคนในชุมชน ซึ่งหากโรงเรียนมีแนวทางกระตุ้นผู้เรียน และแจ้งกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ และติดตามทั้งจากโรงเรียนและลูกหลาน ก็จะเกิดผลกระทบต่อการรับรู้ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

3.2 การดำเนินงานผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ครอบครัวและชุมชนได้เรียนรู้และเกิดแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพจากกิจกรรมอาสาสมัคร จากกิจกรรมนี้ โรงเรียนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบ การสร้างคุณค่า และการเสียสละต่อสังคม ซึ่งหากเป็น โครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม หรือมีส่วนร่วมในการริเริ่มและทำกิจกรรมนี้ จะส่งผลกระทบได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจให้ภาคีหุ้นส่วนการศึกษาเข้ามาร่วมสนับสนุนด้วย จะมีผลอย่างมากต่อครอบครัวและชุมชน

3.3 การดำเนินงานของโรงเรียนเครือข่ายร่วมกับภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนทางการศึกษา กิจกรรมนี้เกิดจากความคิดร่วมกันของโรงเรียนเครือข่ายและคณะกรรมการภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนทางการศึกษา ซึ่งมีตัวแทนของพ่อแม่ ผู้ปกครองของผู้เรียนร่วมเป็นกรรมการด้วย คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยภาคีหลักและภาคียุทธศาสตร์ ซึ่งมีอาชีพและความรู้ที่หลากหลาย ทั้งในมิติสุขภาพ และมีพลังทางความคิดและทรัพยากรในชุมชน ดังนั้น คณะกรรมการฯ อาจร่วมกันกำหนดกิจกรรมที่จะให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพของครอบครัวและชุมชน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเวทีให้ความรู้แนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การลดละเลิกการดื่มสุรา หรือสารเสพติด การกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง การดูแลเรื่องอาหารการกิน การจัดกิจกรรมออกกำลังกาย การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรู้จักใช้ยารักษาสุขภาพตนเอง การปฏิบัติในการดูแลสุขภาพ หรือแนวปฏิบัติเมื่อต้องไปปรึกษาหารือแพทย์ เป็นต้น รวมทั้งการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง และการสื่อสารในกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองและคนในชุมชนด้วย

4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา มีการดำเนินงานดังนี้

4.1 การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา จำแนกได้ดังนี้

4.1.1 ทีมดำเนินงานส่วนกลางนิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามโครงการฯ ของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

(1) กำหนดกรอบการนิเทศ ติดตามของทีมดำเนินการส่วนกลาง

ในการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามโครงการฯ ทีมดำเนินงานส่วนกลางได้กำหนดกรอบในการนิเทศ ติดตามทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

(1.1) แจ้างจุดมุ่งหมายและประเด็นการนิเทศ ติดตาม

(1.2) กำหนดเครื่องมือและช่องทางการนิเทศ ติดตาม

(1.3) ขอตัวบุคคลที่จะเป็นแหล่งข้อมูล

(1.4) จัดส่งปฏิทินการนิเทศ ทั้งการลงนิเทศในพื้นที่ และการนิเทศผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

(2) ลงนิเทศตามปฏิทินการนิเทศ

(3) จัดประชุมทีมดำเนินงานส่วนกลางเพื่อรับทราบความก้าวหน้าและกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา

(4) จัดประชุมรายงานความก้าวหน้าของโครงการฯ ตามปฏิทินการนิเทศ ร่วมกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และวางแผนปรับแก้ในกรณีที่มีการดำเนินงานไม่ก้าวหน้าตามแผน

(5) จัดประชุมปฏิบัติการร่วมกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย/โรงเรียนเครือข่าย เพื่อชี้แนะทางวิชาการในประเด็นหรือหัวข้อที่เป็นความสนใจ หรือปัญหาาร่วมของโครงการฯ (หัวข้อการประชุมในแต่ละพื้นที่อาจเหมือนหรือต่างกัน)

(6) สรุปรายงานผลการนิเทศ ติดตามของโครงการฯ และเสนอต่อ สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ตามที่กำหนด

4.1.2 ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายนิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามโครงการฯ ของโรงเรียนเครือข่าย ทั้งนี้การนิเทศติดตามต้องเป็นการทำงานร่วมกันของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนเครือข่าย และภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

- (1) กำหนดจุดมุ่งหมายและประเด็นการนิเทศ ติดตามระดับ โรงเรียนเครือข่าย
- (2) กำหนดเครื่องมือและช่องทางการนิเทศ ติดตามที่สอดคล้องกับสภาพของแต่ละโรงเรียนเครือข่าย
- (3) กำหนดตัวบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูล
- (4) จัดทำปฏิทินการนิเทศ ทั้งการลงนิเทศในพื้นที่ และการนิเทศผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- (5) ลงนิเทศตามปฏิทินการนิเทศ
- (6) สะท้อนผลการนิเทศ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนเครือข่ายได้รับทราบ และเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป
- (7) สรุปผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม และชี้แนะทางวิชาการให้แก่โรงเรียนเครือข่ายและกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย เพื่อเป็นข้อมูลปรับปรุงการดำเนินงาน หรือใช้ในการวางแผนพัฒนาในระยะต่อไป
- (8) รายงานผลการนิเทศมายังทีมดำเนินงานส่วนกลางตามที่กำหนด (แบบฟอร์มการรายงานอยู่ในภาคผนวก) และร่วมกันวางแผนปรับแก้ในกรณีที่การดำเนินงานไม่ก้าวหน้าตามแผน

4.1.3 ทีมงานของโรงเรียนเครือข่ายนิเทศภายใน เพื่อติดตามการดำเนินงานตามโครงการฯ ของโรงเรียนเครือข่าย โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

- (1) กำหนดจุดมุ่งหมายและประเด็นการนิเทศ ติดตามภายในโรงเรียนเครือข่าย
- (2) กำหนดเครื่องมือและช่องทางการนิเทศ ติดตามที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนเครือข่าย
- (3) กำหนดตัวบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูล
- (4) จัดทำปฏิทินการนิเทศภายในโรงเรียน
- (5) นิเทศตามปฏิทินการนิเทศ
- (6) ทีมนิเทศภายในของโรงเรียนเครือข่ายวิเคราะห์ผลการนิเทศ เสนอแนวทางแก้ไข และพัฒนาต่อที่ประชุมคณะครูของโรงเรียน

(7) สรุปแนวทางการแก้ไขและพัฒนาาร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

(8) จัดทำรายงานแจ้งทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายทราบถึงผลการดำเนินงาน (แบบฟอร์มการรายงานอยู่ในภาคผนวก)

4.2 การประเมินผลโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

การประเมินผลโครงการฯ จัดทำใน 2 ลักษณะ คือ

4.2.1 ประเมินตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ มีดังนี้

- กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็ก เยาวชนและครอบครัว โรงเรียนเครือข่าย กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเครือข่าย ภาครีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา

- เครื่องมือและเอกสารการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน ครอบครัว บัญชีรายชื่อเครือข่ายองค์กรหุ้นส่วนการศึกษา เอกสารความรู้ปฏิบัติ และแบบรายงานข้อเสนอแนะการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

4.2.2 ประเมินกระบวนการและกิจกรรมของโครงการฯ เป็นการประเมินภายในเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของเป้าหมายและกิจกรรมของโครงการฯ มีดังนี้

- กลุ่มเป้าหมาย คือ ทีมดำเนินงานส่วนกลาง ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และโรงเรียนเครือข่าย

- เครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินตามตัวบ่งชี้และเป้าหมายของกิจกรรมของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ตอนที่ 3

แนวทางการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการวัดประเมินผล การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพในโรงเรียน

ส่วนที่ 1 สาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษา สำหรับ การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้ของ 8 กลุ่มสาระ

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว 1.1 ป.1/2

ว กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

1.1 สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1

ป.1/2 ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2

ต 2.3 ม.4-6/3

ต กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

2.3 สาระที่ 2 มาตรฐานข้อที่ 3

ม.4-6/3 ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ 3

สาระและมาตรการเรียนรู้แกนกลางของแต่ละกลุ่มสาระ จำแนกตามรายชั้นปี

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้

1. ภาษาไทย

ภาษาไทย: ความรู้ ทักษะ และวัฒนธรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ความชื่นชมการเห็นคุณค่าภูมิปัญญา ไทย และภูมิใจในภาษาประจำชาติ

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. คณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์: การนำความรู้ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิตและศึกษาต่อ การมีเหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์

ระหว่างดำเนินการต่างๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำเสนอบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนแปลความหมาย และนำไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. วิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์: การนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหายังเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 : กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะ กาแล็กซีและเอกภพ การปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศ และทรัพยากรธรรมชาติด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม: การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. สุขศึกษาและพลศึกษา

สุขศึกษาและพลศึกษา: ความรู้ ทักษะและเจตคติในการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยของตนเองและผู้อื่น การป้องกันและปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอย่างถูกวิธี และทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุการใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง

6. ศิลปะ

ศิลปะ: ความรู้และทักษะในการคิดริเริ่มจินตนาการ สร้างสรรค์งานศิลปะ สุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าทางศิลปะ

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

การงานอาชีพและเทคโนโลยี: ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน การจัดการการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการใช้เทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหาการทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

8. ภาษาต่างประเทศ

ภาษาต่างประเทศ: ความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรมการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษาด้วยความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษาด้วยความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะตามหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะตามหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนได้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีแนวทางดำเนินการได้ 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

1. **วิธีการจัด** การนำความฉลาดทางสุขภาวะสู่การจัดการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้ 3 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ที่มีสมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องหรือตรงกับสิ่งที่ควรเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ โดยจับประเด็นหรือสร้างความตระหนักในเรื่องการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ ให้เด่นชัดขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่มีอยู่แล้วในหลักสูตร โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. เพิ่มเติมเรื่องความฉลาดทางสุขภาวะในคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. ปรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อ และการประเมินผล ให้ส่งเสริมและครอบคลุมการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ

วิธีที่ 2 การบูรณาการหรือเชื่อมโยงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะเข้าไปในสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โรงเรียนอาจดำเนินการได้ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อหาช่องทางที่จะสามารถบูรณาการเชื่อมโยง ความฉลาดทางสุขภาวะในสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2. เพิ่มคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความฉลาดทางสุขภาพ

3. ปรับ/เพิ่มคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระการเรียนรู้ และหรือบูรณาการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ

วิธีที่ 3 การเพิ่มตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้ ในกรณีที่ไม่มีช่องทางบูรณาการหรือเชื่อมโยงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ เพื่อให้สามารถเพิ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอาจดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเพิ่มตัวชี้วัดด้านความฉลาดทางสุขภาพในสาระการเรียนรู้

2. เพิ่มคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความฉลาดทางสุขภาพ

3. หากคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ที่มีได้ระบุตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความฉลาดทางสุขภาพ หรือระบุแต่ไม่ชัดเจน ให้ตรวจสอบว่าในคำอธิบายรายวิชานั้น มีตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับความฉลาดทางสุขภาพอยู่หรือไม่ *หากมีและเหมาะสม*ให้นำมาเพิ่มเติมในหน่วยการเรียนรู้ *หากไม่มี* ให้กำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับความฉลาดทางสุขภาพเพิ่มเติม โดยกำหนดขึ้นใหม่

2. การกำหนดวัตถุประสงค์และการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลักการ/แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการหรือกิจกรรมการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพที่ดี คือกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัว โดยมีวัตถุประสงค์และการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ คือ

2.1.1 การให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางการรู้หนังสือในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วน พร้อมกับการเสริมแรงทางบวกที่มีขั้นทันที เพื่อให้เกิดความคงทน เช่น การที่ผู้เรียนรู้ศัพท์เกี่ยวกับสุขภาพแล้วใช้ได้ถูกต้องทันทีเมื่อมีการถาม-ตอบ ครูให้การเสริมแรงทันที จะทำให้ผู้เรียนจำได้อย่างคงทนกว่าการวัดประเมินผลปกติ

2.1.2 การให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับความฉลาดทางสุขภาพในบริบทที่มีความหมายต่อชีวิต และเป็นบริบทที่ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน มีการแบ่งปันความรู้กับครอบครัวและชุมชนที่ตนเป็นสมาชิก

2.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ

สำหรับกิจกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัว อาจมีลักษณะดังนี้

2.2.1 ให้ผู้เรียนเป็นผู้สำรวจและเลือกหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความฉลาดทางสุขภาวะ เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นหัวข้อที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

2.2.2 ให้ผู้เรียนพูด เขียนความรู้และประสบการณ์ของตน ทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล และจัดเรียงตามลำดับความถี่ที่พบ

2.2.3 ถามให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นว่ารู้อะไร และคิดอย่างไรกับเรื่องความฉลาดทางสุขภาวะ และเชื่อมโยงเรื่องความฉลาดทางสุขภาวะกับวิชาที่กำลังเรียน

2.2.4 อำนวยความสะดวกในการสนทนา/อภิปรายที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และคิดแบบมีวิจารณญาณในประเด็นต่างๆ ที่นำมาสนทนากัน

2.2.5 สร้างโอกาสให้ผู้เรียน ได้คุยและได้เขียนประสบการณ์ของตนที่เกี่ยวกับสุขภาวะ ตั้งคำถามเกี่ยวกับวิธีคิด และความรู้เดิมที่ใช้ และมองหาวิธีใหม่ในการปฏิบัติ เพราะผู้เรียนจะทำได้ดีขึ้น เข้าใจได้ลึกซึ้งขึ้นหากได้เรียบเรียงสิ่งที่เรียนรู้ด้วยภาษาของตน

2.2.6 ตั้งคำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนได้พูดแสดงความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนข้อมูล สารสนเทศ แนวคิด และความรู้เรื่องความฉลาดทางสุขภาวะที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่กำลังเรียน การได้แสดงออกทางความคิดเห็นจะทำให้ใช้ภาษาได้ดีขึ้น

2.2.7 ใช้กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบที่จะช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัว เช่น การระดมสมอง ละคร มุขตลก สนทนา วิดีทัศน์ บทความ บันทึกส่วนตัว การเขียนสะท้อนความคิด จับคู่สนทนา สรุปรายการนำเสนอด้วยวาจา ภาพ ตอบคำถามสั้นๆ ฝึกการใช้คำศัพท์ และนำเสนอด้วยวาจา ฯลฯ

2.2.8 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติตนตามข้อมูลหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับแล้วบันทึกผลที่เกิดขึ้นพร้อมรายงานให้ทราบ

2.2.9 นำเสนอสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความคุ้นเคยเรื่องสุขภาวะ

2.2.10 เลือกสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะที่เหมาะสมกับระดับการรู้หนังสือของผู้เรียน

2.2.11 เชิญผู้รู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร ซึ่งต้องคำนึงถึงความสามารถของวิทยากรที่ใช้ภาษาที่สื่อสารกับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมกับความเข้าใจ

2.2.12 เผยแพร่วิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการแบ่งปันความรู้ รวมทั้งประสบการณ์ และวิธีปฏิบัติให้พ่อแม่ เพื่อน และคนในชุมชนได้รับรู้

2.2.13 จัดทำรายการความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อสนเทศ และวิธีปฏิบัติแบบใหม่ๆ พร้อมข้อเสนอแนะที่ช่วยเพิ่มความฉลาดทางสุขภาพที่ดีไว้ในป้ายนิเทศของชั้นเรียน พุดถึงและทบทวนบ่อยๆ

2.2.14 นึกถึงวิธีเสริมต่างๆ ที่อยู่นอกชั้นเรียน และสามารถช่วยเพิ่มหรือรักษาความฉลาดทางสุขภาพที่สร้างขึ้นให้ชั้นเรียน เพื่อให้คุณลักษณะที่สร้างไว้มั่นคงยิ่งขึ้น

2.2.15 ส่งชิ้นงานหรือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเข้าประกวด หรือแสดงในวาระต่างๆ รางวัลจะกลายเป็นสิ่งจูงใจหรือแรงเสริมทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้น

3. การตรวจสอบความสอดคล้องในองค์ประกอบของ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ ทั้ง 3 วิธีดังกล่าวข้างต้นนั้น ควรกำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพในคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในการจัดทำรายละเอียดของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพอาจตรวจสอบความสอดคล้องของคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักการของการตั้งคำถามในการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ ได้แก่ คำถามไปข้างหน้า “ถ้าจะทำเรื่อง.....ต้องทำอะไร” และคำถามย้อนกลับ “ทำไมต้องทำอะไร.....” เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องไปด้วยกันขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงวิธีการตรวจสอบได้ดังนี้

1. คำอธิบายรายวิชา

อย่างไร	→	อย่างไร	→	อย่างไร	→	อย่างไร
สาระของคำอธิบายรายวิชา		มาตรฐานการเรียนรู้		คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ตัวชี้วัด
ทำไม	←	ทำไม	←	ทำไม	←	ทำไม

2. หน่วยการเรียนรู้

อย่างไร	→	อย่างไร	→	อย่างไร	→	อย่างไร
มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด และชั้นปี	สาระสำคัญ	สาระการเรียนรู้	ชิ้นงาน/ ภาระงาน/ ชิ้นงานและ ภาระงาน	กิจกรรม การเรียนรู้	สื่อ/ แหล่งเรียนรู้	การวัดและ ประเมินผล
ทำไม	←	ทำไม	←	ทำไม	←	ทำไม

3. แผนการจัดการเรียนรู้

สาระที่.....

มาตรฐานการเรียนรู้.....

อย่างไร		→		อย่างไร		→		อย่างไร		→		อย่างไร		
ตัวชี้วัด	คุณลักษณะ และ สมรรถนะ	สาระ สำคัญ	สาระ การ เรียนรู้	จุดประสงค์ การเรียนรู้	กระบวนการ เรียนรู้	สื่อ/ แหล่ง การ เรียนรู้	การวัด และการ ประเมินผล	เกณฑ์ การ ประเมิน ผล						
ทำไม		←		ทำไม		←		ทำไม		←		ทำไม		

แนวทางที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การนำความฉลาดทางสุขภาวะสู่การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่ 2 นั้น โรงเรียนสามารถจัดและส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยจัดเป็นกิจกรรมขึ้นใหม่ หรือบูรณาการ และเชื่อมโยงเข้าไปในกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้ว

จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อประสานและส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะในโรงเรียนมี 2 ประการคือ เพื่อปลูกสำนึก กระตุ้นการเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของผู้เรียน และเพื่อเป็นกิจกรรมแกนกลางบูรณาการสาระการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระ และในขณะเดียวกันทุกกลุ่มสาระก็สามารถดึงความรู้หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในกิจกรรมไปบูรณาการหรือเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระนั้นๆ ได้ ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ ผู้เรียนได้พัฒนาสุขภาวะในทุกมิติสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หน้าที่ 20-21 ว่า “กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นบุคลากรที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถพัฒนาตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข”

ในปัจจุบันกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอาจจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กิจกรรมตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร และกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามนโยบายเรียนฟรีของรัฐบาล ซึ่งในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสูงสุดแก่ผู้เรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้บูรณาการเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 แบ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. **กิจกรรมแนะแนว** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนเองได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

ดังนั้นกิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ครูสามารถบูรณาการ หรือเชื่อมโยง หรือจัดเนื้อหาเป็นการเฉพาะเรื่องความฉลาดทางสุขภาพในทุกมิติ คือ ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางปัญญาได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งยังสามารถจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยสาระและเนื้อหาของกิจกรรมแนะแนวอาจได้จากการปรึกษาหารือกับคณะครูในโรงเรียน หรือครูแนะแนวจัดและพัฒนาขึ้นตามความเหมาะสม และหากจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วย ก็จะสร้างความตระหนักและการเรียนรู้ที่ตกผลึก ได้ดียิ่งขึ้น

2. **กิจกรรมนักเรียน** เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน บริบทของโรงเรียนและท้องถิ่น

กิจกรรมนักเรียนเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่โรงเรียนสามารถบูรณาการ เชื่อมโยง หรือจัดเป็นกิจกรรมเฉพาะเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติส่วนตัว ระดับปฏิสัมพันธ์ จนถึงระดับวิจารณ์ญาณ กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาจิตสำนึก ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และเสียสละเพื่อส่วนรวม รวมทั้งให้รู้จักดูแลสุขภาพและอนามัยตนเอง หากบูรณาการเนื้อหาให้ทำกิจกรรมความฉลาดทางสุขภาพ เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยของนักเรียนรุ่นน้อง การเผยแพร่ความรู้เรื่องความฉลาดทางสุขภาพให้แก่นักเรียนในโรงเรียน หรือในกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งคนในชุมชน ก็จะสอดคล้องกับอุดมการณ์ของกิจกรรมนักเรียนในกลุ่มนี้

2.2 **กิจกรรมชุมนุม** ชมรม คู่มืออย่างการจัดกิจกรรม เรื่องเผ่าถ่าน เผ่าเห็ดเผาะ เผ่าบุหรี ในภาคผนวก และกิจกรรมชุมนุมของโรงเรียนราชวินิต มัชฌิม ได้แก่

- ชุมนุมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ชุมนุมอ่านเพื่อรู้ เล่าสู่กันฟัง
- ชุมนุมเครื่องดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ
- ชุมนุมสนุกกับสุขภาพ
- ชุมนุมสุขกาย สุขใจ ไร้กังวล
- ชุมนุมชุมชนสัมพันธ์
- ชุมนุมคลายเครียด

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะของอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรักใคร่ชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม ฯลฯ

แนวทางที่ 3 การจัดกิจกรรมและโครงการเป็นสื่อส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน

แนวทางนี้เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถบูรณาการ เชื่อมโยง หรือจัดเนื้อหาเป็นการเฉพาะเรื่องความฉลาดทางสุขภาพได้อย่างกว้างขวางทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งนักเรียนได้รวมตัวกันจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพของโรงเรียนและชุมชนที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้น เช่น กิจกรรมของโรงเรียน วัดคอนสาธา (สิทธิราษฎร์รังรักษ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่ส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน สมาชิกในครอบครัวและชุมชนของนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

- กิจกรรม “เดินเท้าก็ได้ จักรยานก็ดี ชีวิตแข็งแรง”
- กิจกรรม “ก้มๆ เงยๆ”
- กิจกรรม “ฮูลา ฮูลา บอกลาฟุงฟู้ย”
- กิจกรรม “ฟันดี มีเงินออม น้อมใจถวายในหลวง”
- กิจกรรม “รวมพลังอาสา ไล่ยุ่งลาย ภัยร้ายชิคุนคุนยา”
- กิจกรรม “ทำดีไม่ยาก”

นอกจากนี้ยังมีโครงการที่สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่สามารถนำไปเป็นแนวคิดในการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่เชื่อมกับการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของครอบครัวและชุมชนได้ เช่น

- โครงการร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นให้น่าอยู่
- โครงการเสริมบทบาทชุมชนในการดูแลสุขภาพประชาชน
- โครงการสุขภาพเด็กและเยาวชน
- โครงการเดินแอโรบิกและกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพชุมชน
- โครงการสายใยรักพันผูกทุกหลานอภิบาลคนชราและผู้สูงอายุ
- โครงการเยาวชนห่วงใย ใส่ใจผู้ป่วยเบาหวาน
- โครงการสร้างเสริมสุขภาพ
- โครงการพัฒนาศักยภาพทีมพี่เลี้ยง “การรับน้อง ปลอดภัย”
- โครงการชุมชนสุขภาพดี ลด ละ เลิก บุหรี่โดยแกนนำชุมชน
- โครงการรณรงค์สื่อ (การพัฒนาสุขภาพ) ผ่านรายการวิทยุ
- โครงการฝึกอบรมวิทยากรการสื่อสารข้อมูลสุขภาพจิต
- โครงการออกแบบสื่อสนับสนุนเพื่อการรณรงค์สุขภาพ 2553
- โครงการสร้างสุขภาพด้วยวิถีพอเพียง
- โครงการเด็กไทยไม่กินหวาน

ส่วนที่ 3 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความฉลาดทางสุขภาพ

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความฉลาดทางสุขภาพ มีแนวการดำเนินการดังนี้

1. การวัดและประเมินผลด้านความรู้ (K) มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ให้เริ่มจากศึกษามาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนบางท่านอาจนำตัวชี้วัดมาแตกออกเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อย่อยตัวชี้วัดให้เฉพาะเจาะจงและชัดเจนมากขึ้น แต่เมื่อรวมจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกข้อแล้ว จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 นำตัวชี้วัดที่กำหนดมาตีเป็นคำสำคัญที่ต้องการใช้วัด หากในกรณีที่เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้แล้ว อาจสามารถใช้คำนั้นได้เลย

1.3 ตรวจสอบความครบถ้วนของคำสำคัญ โดยตรวจสอบกับมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ และสาระการเรียนรู้ ให้แน่ใจว่าครอบคลุม ความรู้ที่กำหนดไว้ทั้งหมด

1.4 นำคำสำคัญทั้งหมดมาเป็นแนวทางพัฒนาเครื่องมือวัด ซึ่งอาจเป็นแบบทดสอบหรือ แบบวัดต่างๆ ให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้นักเรียนทำ และสอดคล้องกับการวัดคำสำคัญ นั้น เช่น แบบสังเกตการนำเสนอความรู้ ภาระงาน/ชิ้นงาน แบบประมาณค่าคุณภาพภาระงาน/ชิ้นงาน และเมื่อวัดแล้ว ให้รวมคะแนนที่ได้

1.5 เกณฑ์การประเมินด้านความรู้ ผู้สอนอาจพิจารณาการประเมินความรู้จาก

1.5.1 เกณฑ์คุณภาพที่ผู้สอนกำหนดขึ้นเอง โดยพิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ผู้สอนใช้ และคำสำคัญที่ต้องการวัด หรือ

1.5.2 เกณฑ์ที่ยึดการให้ระดับผลการเรียน ที่กำหนดไว้ในเอกสารหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หน้า 30-31) ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

1.6 ทวนสอบความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลความรู้ตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ ดังตาราง 3.1

ตาราง 3.1 การทวนสอบความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลความรู้

ระบุสิ่งที่ต้องการวัด	คำสำคัญที่ใช้วัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
ตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนด	1.....		
	2.....		
	3.....		

2. การวัดและประเมินผลด้านสมรรถนะสำคัญ (P) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (A)

ในการวัดและประเมินผลทั้ง 2 ด้าน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ผู้สอนกำหนดไว้ใน หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 ศึกษาความหมายของสิ่งต่อไปนี้

2.2.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ผู้สอนอ่านคำอธิบายสมรรถนะในหน้า 6-7 ของเอกสารหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

2.2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ผู้สอนอ่านจากคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน โดยเทียบเคียงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3 จากสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้สอนนำสิ่งที่ต้องการวัดมาตีเป็นคำสำคัญที่ใช้วัด ซึ่งคำสำคัญนั้นต้องวัดได้ ประเมินได้ และต้องเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.4 นำคำสำคัญทั้งหมดมาเป็นแนวทางพัฒนาเครื่องมือวัด ซึ่งเป็นแบบวัดต่างๆ ที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้นักเรียนทำ และสอดคล้องกับการวัดคำสำคัญนั้น เช่น แบบสังเกต พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบประมาณค่าคุณลักษณะที่ปรากฏขณะทำภาระงาน/ชิ้นงาน หรือแบบประเมินตนเองของผู้เรียน หรือแบบประเมินกันเองระหว่างผู้เรียน ในกรณีที่คุณลักษณะที่ผู้เรียนมีวุฒิภาวะพอที่จะประเมินตนเองหรือประเมินเพื่อนได้ เป็นต้น เมื่อวัดแล้ว ให้รวมคะแนนของแต่ละด้านที่วัดได้ เนื่องจากการนำคะแนนทุกด้านมารวมกันอาจทำให้ความหมายของคะแนนเปลี่ยนไป

2.5 เกณฑ์การประเมินสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้สอนอาจพิจารณาจาก

2.5.1 เกณฑ์คุณภาพที่ครูกำหนดขึ้นเอง โดยพิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้และ กิจกรรมที่ผู้สอนใช้ และคำสำคัญที่ต้องการวัด หรือ

2.5.2 เกณฑ์ที่ยึดการให้ระดับผลการเรียน ที่กำหนดไว้ในเอกสารหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หน้า 30-31) ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

2.6 ทวนสอบความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ตามตาราง 3.2

ตาราง 3.2 การทวนสอบความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของผู้เรียน

ระบุสิ่งที่ต้องการวัด	คำสำคัญที่ใช้วัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
สมรรถนะสำคัญ	1.....		
1.....	2.....		
2.....	3.....		
3.....			
คุณลักษณะที่พึงประสงค์	1.....		
1.....	2.....		
2.....	3.....		
3.....			

3. การวัดและประเมินผลด้านความฉลาดทางสุขภาพ (HL)

ในการวัดและประเมินผลด้านความฉลาดทางสุขภาพ ทีมดำเนินงานส่วนกลางได้พัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง โดยประมาณค่าการสังเกตเป็น 4 ระดับ ซึ่งผู้สอนสามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดและประเมินผลความฉลาดทางสุขภาพของผู้เรียนในชั้นเรียนที่ตนรับผิดชอบ

การประเมินระดับความฉลาดทางสุขภาพของผู้เรียนโดยผู้สอน

คำชี้แจง

1. การประเมินพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาพ จำแนกเป็น 5 พฤติกรรม ได้แก่ การเข้าถึง การเข้าใจ การประเมิน การใช้ความรู้ และการสื่อสาร
2. แต่ละพฤติกรรมแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ตามระดับความฉลาดทางสุขภาพ คือ ระดับปฏิบัติส่วนตัว (F) ระดับปฏิสัมพันธ์ (I) และระดับวิจารณ์ญาณ (C)
3. ทำความเข้าใจคำอธิบายเกณฑ์การประมาณค่าพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาพ ซึ่งแต่ละพฤติกรรมจะถูกประมาณค่าพฤติกรรมที่สังเกตเห็นออกเป็น 4 ระดับ (หน้า 52 - 56)
4. สังเกตพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลทั้งชั้นเรียน โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่าพฤติกรรมฯ ตามข้อ 3 แล้วบันทึกจำนวนผู้เรียนที่มีพฤติกรรมตรงกับการประมาณค่าของแต่ละระดับพฤติกรรมและระดับความฉลาดทางสุขภาพ
5. บันทึกความถี่จำนวนรวมของผู้เรียนลงในแบบบันทึกผลการประเมินพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบบันทึกผลการประเมินพฤติกรรมและระดับของความฉลาดทางสุขภาพ

จำนวนผู้เรียนทั้งชั้นเรียน = 30 คน

พฤติกรรม	จำนวนนักเรียน แต่ละพฤติกรรม	ระดับของความฉลาดทางสุขภาพ		
		ปฏิบัติส่วนตัว (F)	ปฏิสัมพันธ์ (I)	วิจารณ์ญาณ (C)
การเข้าถึง (Access: Ac)	10 คน	1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...คน	2 = ...คน	2 = ...คน
		3 = ...5...คน	3 = ...คน	3 = ...คน
		4 = ...คน	4 = ...5...คน	4 = ...คน

พฤติกรรม	จำนวนนักเรียน แต่ละพฤติกรรม	ระดับของความฉลาดทางสุขภาพ		
		ปฏิบัติส่วนตัว (F)	ปฏิสัมพันธ์ (I)	วิจารณ์ญาณ (C)
การเข้าใจ (Understanding: Un)	8 คน	1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...คน	2 = ...3...คน	2 = ...คน
		3 = ...2...คน	3 = ...2...คน	3 = ...1...คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน
การประเมิน (Assessment: As)	5 คน	1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...2..คน	2 = ...1..คน	2 = ...คน
		3 = ...คน	3 = ...คน	3 = ...2..คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน
การใช้ความรู้ (Utilization: Ut)	2 คน	1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...คน	2 = ...คน	2 = ...คน
		3 = ...1..คน	3 = ...1..คน	3 = ...คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน
การสื่อสาร (Communication: Co)	5 คน	1 = ...2..คน	1 = ...คน	1 = ...2..คน
		2 = ...คน	2 = ...คน	2 = ...คน
		3 = ...1..คน	3 = ...คน	3 = ...คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน

6. ประเมินผู้เรียนทั้งชั้นเรียนให้ครบ และตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล
จนมั่นใจ

เกณฑ์การประมาณค่าพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาพ จำแนกตามระดับและการปฏิบัติ

1. เกณฑ์การประมาณค่าพฤติกรรมการเข้าถึง (Access: Ac)

ระดับ HL	ระดับการประมาณค่าพฤติกรรมการเข้าถึง (Access: Ac)			
	1	2	3	4
ปฏิบัติส่วนตัว (F)	ไม่สามารถใช้การฟัง การดู การอ่าน การพูด การเขียน และการคำนวณ ในการได้ข้อมูลด้านสุขภาพด้วยตนเอง	ใช้ความสามารถในการฟัง การดู การอ่าน การพูด การเขียน และการคำนวณ ในการได้ข้อมูลด้านสุขภาพโดยมีผู้อื่นช่วย	ใช้ความสามารถในการฟัง การดู การอ่าน การพูด การเขียน และการคำนวณ ในการสืบค้นข้อมูลด้านสุขภาพด้วยตนเอง แต่ยังไม่ครอบคลุม ไม่กว้างขวาง	ใช้ความสามารถในการฟัง การดู การอ่าน การพูด การเขียน และการคำนวณ ในการสืบค้นข้อมูลด้านสุขภาพด้วยตนเอง อย่างครอบคลุม และกว้างขวาง
ปฏิสัมพันธ์ (I)	แลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพกับผู้อื่นเป็นรายบุคคล	แลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพกับกลุ่มเล็ก แต่ยังไม่ครอบคลุมและไม่กว้างขวาง	แลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพกับกลุ่มใหญ่ แต่ยังไม่ครอบคลุมและไม่กว้างขวาง	แลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างครอบคลุมและกว้างขวาง
วิจารณ์ (C)	สืบค้น ตรวจสอบข้อมูลและสารสนเทศด้านสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมายกำหนด กับแนวคิดและความรู้ด้านสุขภาพ	สืบค้น ตรวจสอบข้อมูลและสารสนเทศด้านสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมายกำหนดกับแนวคิดและความรู้ด้านสุขภาพ แต่ไม่ครอบคลุมและไม่กว้างขวางพอที่จะได้ทางเลือก	สืบค้น ตรวจสอบข้อมูลและสารสนเทศด้านสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมายกำหนดกับแนวคิดและความรู้ด้านสุขภาพ แต่ไม่ครอบคลุมและไม่กว้างขวางพอที่จะบอกเหตุผลของทางเลือก	สืบค้น ตรวจสอบข้อมูลและสารสนเทศด้านสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมายกำหนด กับแนวคิดและความรู้ด้านสุขภาพได้ครอบคลุม กว้างขวาง และสามารถบอกเหตุผลของทางเลือก

2. เกณฑ์การประมาณค่าพฤติกรรมกรเข้าใจ (Understanding: Un)

ระดับ HL	ระดับการประมาณค่าพฤติกรรมกรเข้าใจ (Understanding: Un)			
	1	2	3	4
ปฏิบัติส่วนตัว (F)	ไม่สามารถตีความและแปลความข้อมูลและสารสนเทศด้านสุขภาวะที่เข้าถึงได้ด้วยตนเอง	ตีความและแปลความข้อมูลและสารสนเทศด้านสุขภาวะที่เข้าถึงได้โดยมีผู้อื่นช่วย	ตีความและแปลความข้อมูลและสารสนเทศด้านสุขภาวะได้ด้วยตนเองอย่างชัดเจนและถูกต้อง แต่ไม่ครบถ้วน	ตีความและแปลความข้อมูลและสารสนเทศด้านสุขภาวะที่เข้าถึงด้วยตนเองได้อย่างชัดเจนถูกต้องและครบถ้วน
ปฏิสัมพันธ์ (I)	ร่วมกับผู้อื่นเป็นรายบุคคลในการตีความ แปลความ อ้างอิง และจำแนกประเภทข้อมูลและสารสนเทศด้านสุขภาวะที่เข้าถึง แต่ไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง และไม่ครบถ้วน	ร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่มเล็กในการตีความ แปลความ อ้างอิง และจำแนกประเภท ข้อมูล และสารสนเทศด้านสุขภาวะที่เข้าถึง แต่ไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง และไม่ครบถ้วน	ร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่มใหญ่ในการตีความ แปลความ อ้างอิงและจำแนกประเภทข้อมูลและสารสนเทศด้านสุขภาวะที่เข้าถึงได้อย่างชัดเจน และถูกต้อง แต่ไม่ครบถ้วน	ร่วมกับผู้อื่นในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการตีความ แปลความ อ้างอิง และจำแนกประเภท ข้อมูล และสารสนเทศด้านสุขภาวะที่เข้าถึงได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และครบถ้วน
วิจารณ์ญาณ (C)	วิเคราะห์เพื่อคัดค้านหรือสนับสนุน วัฒนธรรม ความเชื่อ กฎระเบียบ กฎหมาย เบื้องหลัง ข้อมูล สารสนเทศ แนวคิด และความรู้ เรื่องสุขภาวะที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยยังไม่แยกแยะ และไม่ชี้ประเด็นที่ชัดเจน	วิเคราะห์เพื่อคัดค้านหรือสนับสนุน วัฒนธรรม ความเชื่อ กฎระเบียบ กฎหมาย เบื้องหลังข้อมูล สารสนเทศ แนวคิด และความรู้ เรื่องสุขภาวะที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยแยกแยะ ชี้ประเด็น แต่ไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม และไม่กว้างขวางพอ	วิเคราะห์เพื่อคัดค้านหรือสนับสนุน วัฒนธรรม ความเชื่อ กฎระเบียบ กฎหมาย เบื้องหลัง ข้อมูล สารสนเทศ แนวคิด และความรู้ เรื่องสุขภาวะที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยแยกแยะ ชี้ประเด็น มีเหตุผลสนับสนุนชัดเจน แต่ไม่ครอบคลุม และไม่กว้างขวางพอ	วิเคราะห์เพื่อคัดค้านหรือสนับสนุน วัฒนธรรม ความเชื่อ กฎระเบียบ กฎหมาย เบื้องหลัง ข้อมูล สารสนเทศ แนวคิด และความรู้ เรื่องสุขภาวะที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยแยกแยะ ชี้ประเด็น มีเหตุผลสนับสนุนชัดเจน ครอบคลุม และกว้างขวาง

3. เกณฑ์การประมาณค่าพฤติกรรมประเมิน (Assessment: As)

ระดับ HL	ระดับการประมาณค่าพฤติกรรมประเมิน (Assessment: As)			
	1	2	3	4
ปฏิบัติส่วนตัว (F)	ไม่สามารถตรวจสอบ อ้างอิง และ เปรียบเทียบข้อมูล และสารสนเทศด้าน สุขภาพที่เข้าใจ ด้วยตนเอง	ตรวจสอบ อ้างอิง และเปรียบเทียบ ข้อมูลและ สารสนเทศด้าน สุขภาพที่เข้าใจ ได้โดยมีผู้อื่นช่วย	ตรวจสอบ อ้างอิง และเปรียบเทียบ ข้อมูลและสารสนเทศ ด้านสุขภาพที่เข้าใจ ได้ด้วยตนเอง เพื่อ เลือกและสรุป ความรู้สำหรับ นำไปใช้ได้	ตรวจสอบ อ้างอิง และ เปรียบเทียบ ข้อมูล และสารสนเทศด้าน สุขภาพที่เข้าใจได้ ด้วยตนเองเพื่อเลือก และสรุป เป็นความรู้ สำหรับนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้อง
ปฏิสัมพันธ์ (I)	นำความรู้ ความ เข้าใจด้านสุขภาพ ที่เกิดขึ้น มาร่วมกับ ผู้อื่นเป็นรายบุคคล เพื่อวิเคราะห์ วิจัย โดยไม่มีข้อสรุป	นำความรู้ ความ เข้าใจด้านสุขภาพ ที่เกิดขึ้น มา วิเคราะห์ วิจัย ในวงจำกัด และมี ข้อสรุป แต่ไม่ได้ วิเคราะห์ความ ถูกต้อง	นำความรู้ ความ เข้าใจด้านสุขภาพที่ เกิดขึ้น มาวิเคราะห์ วิจัย ในกลุ่มใหญ่ ขึ้น และมีข้อสรุป สำหรับนำไปใช้ ประโยชน์ โดยได้ วิเคราะห์ความถูกต้อง	นำความรู้ ความเข้าใจ ด้านสุขภาพที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์ วิจัยใน เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีข้อสรุปพร้อมใช้ โดยได้วิเคราะห์ความ ถูกต้อง
วิจารณ์ญาณ (C)	วิพากษ์วิธีปฏิบัติที่ เกี่ยวข้องกับการใช้ ชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ สิทธิ นโยบายสาธารณะ กฎระเบียบ และ กฎหมาย ที่มีผลต่อ การสร้างเสริม สุขภาพในระดับ โรงเรียนและชุมชน แต่ไม่มีข้อสรุป	วิพากษ์และสรุป วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ชีวิต วัฒนธรรม ความ เชื่อ สิทธิ นโยบาย สาธารณะ กฎระเบียบ และกฎหมาย ที่มีผล ต่อการสร้างเสริม สุขภาพในระดับ โรงเรียน และชุมชน แต่ขาดแนวคิดที่ เป็นหลักการ สนับสนุน	วิพากษ์และสรุปวิธี ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ สิทธิ นโยบายสาธารณะ กฎระเบียบ และ กฎหมาย ที่มีผลต่อ การสร้างเสริมสุขภาพ ในระดับโรงเรียน และชุมชน โดยมี แนวคิดหลักการ เหตุผลสนับสนุนแต่ ยังไม่ผ่านการถ่วง	วิพากษ์และสรุปวิธี ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ สิทธิ นโยบาย สาธารณะ กฎระเบียบ และกฎหมาย ที่มีผลต่อ การสร้างเสริมสุขภาพ ในระดับโรงเรียน และ ชุมชน โดยมีแนวคิด หลักการ และเหตุผล สนับสนุนที่ถ่วง ความถูกต้องแล้ว

4. เกณฑ์การประมาณค่าพฤติกรรมการใช้ความรู้ (Utilization: Ut)

ระดับ HL	ระดับการประมาณค่าพฤติกรรมการใช้ความรู้ (Utilization: Ut)			
	1	2	3	4
ปฏิบัติส่วนตัว (F)	ไม่สามารถนำความรู้ด้านสุขภาพที่ได้จากการประเมินไปประยุกต์เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับตนเอง	นำความรู้ด้านสุขภาพที่ได้จากการประเมินไปประยุกต์ด้วยตนเอง แต่ไม่มีการลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ	นำความรู้ด้านสุขภาพที่ได้จากการประเมินไปประยุกต์ด้วยตนเอง มีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ แต่ยังไม่เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตเห็นได้	นำความรู้ด้านสุขภาพที่ได้จากการประเมินไปประยุกต์ด้วยตนเอง และมีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และเกิดผลลัพธ์ที่สังเกตเห็นได้
ปฏิสัมพันธ์ (I)	ร่วมกับผู้อื่นเป็นรายบุคคล ประยุกต์ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพที่ผ่านการประเมิน เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิต	ร่วมกับกลุ่มเล็ก ประยุกต์ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพที่ผ่านการประเมิน เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิต แต่ไม่มีการลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ	ร่วมกับกลุ่มใหญ่ ประยุกต์ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพที่ผ่านการประเมิน เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิต มีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ แต่ยังไม่เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตเห็นได้	ร่วมกับผู้อื่นประยุกต์ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพที่ผ่านการประเมิน เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิต และมีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และเกิดผลลัพธ์ที่สังเกตเห็นได้
วิจารณ์ญาณ (C)	เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพตามคำชักชวน	เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพตามบทบาทและหน้าที่ของตน	เข้าร่วม หรือริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีการวิเคราะห์เหตุผลที่เกี่ยวข้องมากกว่าทำตามบทบาทหน้าที่	เข้าร่วม หรือริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีการวิเคราะห์เหตุผลที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เพื่อมุ่งเอาชนะอุปสรรคเชิงโครงสร้างของสังคมที่ส่งผลต่อสุขภาพ

5. เกณฑ์การประมาณค่าพฤติกรรมสื่อสาร (Communication: Co)

ระดับ HL	ระดับการประมาณค่าพฤติกรรมสื่อสาร (Communication: Co)			
	1	2	3	4
ปฏิบัติส่วนตัว (F)	ไม่สามารถบอกเล่าความรู้ และผลของการใช้ความรู้ด้านสุขภาวะ ในการแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง	บอกเล่าความรู้ และผลของการใช้ความรู้ด้านสุขภาวะ ในการแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเองได้ แต่ไม่ชัดเจน	บอกเล่าความรู้ และผลของการใช้ความรู้ด้านสุขภาวะ ในการแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง อย่างถูกต้อง/ชัดเจน แต่ใช้ช่องทางสื่อสารไม่หลากหลาย	บอกเล่าความรู้ และผลของการใช้ความรู้ด้านสุขภาวะ ในการแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้อง/ชัดเจน และใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย
ปฏิสัมพันธ์ (I)	สื่อความรู้ ความเข้าใจ และทางเลือกในการปฏิบัติด้านสุขภาวะ ให้กับผู้อื่นด้วยการบอกต่อเป็นรายบุคคล	สื่อความรู้ ความเข้าใจและทางเลือกในการปฏิบัติด้านสุขภาวะ ให้กับผู้อื่นในวงจำกัด และยังใช้ช่องทางสื่อสารไม่หลากหลาย	สื่อความรู้ ความเข้าใจและทางเลือกในการปฏิบัติด้านสุขภาวะ ให้กับผู้อื่นในกลุ่มขนาดใหญ่ ขึ้น แต่ยังใช้ช่องทางสื่อสารไม่หลากหลาย	สื่อความรู้ ความเข้าใจและทางเลือกในการปฏิบัติด้านสุขภาวะ ในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อชักชวนต่อรอง และรณรงค์ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย
วิจารณ์ญาณ (C)	เลือกและใช้การสื่อสารเรื่องสุขภาวะ และทางเลือกในการปฏิบัติ แต่การสื่อสารไม่มีพลังพอที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมแก่ ชุมชน และสังคมโดยรวม	เลือกและใช้การสื่อสารเรื่องสุขภาวะ และทางเลือกในการปฏิบัติ โดยการสื่อสารมีพลังในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมให้แก่ ชุมชนและสังคมในวงจำกัด	เลือกและใช้การสื่อสารเรื่องสุขภาวะ และทางเลือกในการปฏิบัติ โดยการสื่อสารมีพลังในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมแก่ ชุมชน และสังคมได้ในกลุ่มขนาดใหญ่ขึ้น	เลือกและใช้การสื่อสารเรื่องสุขภาวะ และทางเลือกในการปฏิบัติ โดยการสื่อสารมีพลังในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมแก่ชุมชน และสังคมส่วนรวม

แบบบันทึกผลการประเมินพฤติกรรมและระดับของความฉลาดทางสุขภาพ

ครั้งที่..... ภาคเรียนที่..... ปีการศึกษา.....

โรงเรียน..... จังหวัด.....

ชั้นปี.....จำนวนผู้เรียนทั้งชั้นเรียน ..... คน

พฤติกรรม	จำนวนนักเรียน แต่ละพฤติกรรม	ระดับของความฉลาดทางสุขภาพ		
		ปฏิบัติส่วนตัว (F)	ปฏิสัมพันธ์ (I)	วิจารณ์ญาณ (C)
การเข้าถึง (Access: Ac)		1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...คน	2 = ...คน	2 = ...คน
		3 = ...คน	3 = ...คน	3 = ...คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน
การเข้าใจ (Understanding: Un)		1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...คน	2 = ...คน	2 = ...คน
		3 = ...คน	3 = ...คน	3 = ...คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน
การประเมิน (Assessment: As)		1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...คน	2 = ...คน	2 = ...คน
		3 = ...คน	3 = ...คน	3 = ...คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน
การใช้ความรู้ (Utilization: Ut)		1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...คน	2 = ...คน	2 = ...คน
		3 = ...คน	3 = ...คน	3 = ...คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน
การสื่อสาร (Communication: Co)		1 = ...คน	1 = ...คน	1 = ...คน
		2 = ...คน	2 = ...คน	2 = ...คน
		3 = ...คน	3 = ...คน	3 = ...คน
		4 = ...คน	4 = ...คน	4 = ...คน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

วัน.....เดือน.....ปี.....

ตอนที่ 4

ตัวอย่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ ตามหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพต่อไปนี้เป็นกรณีตัวอย่างที่ทีมดำเนินงานส่วนกลาง ได้จากการศึกษาคุณงานและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และทีม แกนนำจากโรงเรียนเครือข่ายทั้งในและนอกโครงการฯ โดยนำมาปรับและเพิ่มเติมเรื่องการพัฒนา ความฉลาดทางสุขภาพเข้าไปในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมของโรงเรียน ในส่วนของคำอธิบาย รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ได้มีการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติสู่ การเกิดพฤติกรรมของความฉลาดทางสุขภาพแต่ละระดับ (ตามคำอธิบายในตารางที่ 1 ในตอนที่ 1) โดย ใช้เป็นรหัสตัวย่อ ได้แก่

F(Ac) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาพในระดับปฏิบัติส่วนตัวของพฤติกรรมการเข้าถึง เป็น การใช้ความสามารถด้านการรู้หนังสือ ได้แก่ การฟัง การดู การอ่าน การพูด การเขียน การสืบค้น และการ คำนวณ ในการเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศด้านสุขภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศตามที่ต้องการ

I(Ac) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาพในระดับปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเข้าถึง เป็นการ ใช้ความสามารถในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศด้านสุขภาพ เพื่อให้ได้แนวคิดความรู้ในการดูแล สุขภาพ แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

C(Ac) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาพในระดับวิจรณ์ญาณของพฤติกรรมการเข้าถึง เป็นการ ใช้ความสามารถในการสืบค้น ตรวจสอบข้อมูลและสารสนเทศด้านสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมาย กำหนด กับแนวคิดและความรู้ด้านสุขภาพ เพื่อให้ได้ทางเลือกในการเอาชนะอุปสรรคเชิงโครงสร้างของ วัฒนธรรมและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

F(Un) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาพในระดับปฏิบัติส่วนตัวของพฤติกรรมการเข้าใจ เป็น การใช้ความสามารถตีความ แปลความ อ้างอิง และแยกแยะลักษณะสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศที่ เข้าถึง เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศทางสุขภาพที่ถูกต้อง

I(Un) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเข้าใจ เป็นความสามารถในการร่วมกับผู้อื่นตีความ แปลความ อ้างอิง และจำแนกประเภทข้อมูลและสารสนเทศที่เข้าถึงเกี่ยวกับสุขภาวะ เพื่อให้ได้แนวคิดและความรู้ทางสุขภาวะ ในการดูแลสุขภาพ แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

C(Un) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับวิจารณญาณของพฤติกรรมการเข้าใจ เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะ ชี้นำประเด็นสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมายกำหนด ที่เชื่อมโยงกับแนวคิดและความรู้ด้านสุขภาวะ เพื่อโต้แย้ง หรือสนับสนุน และให้ได้ข้อสรุปในการเอาชนะอุปสรรคเชิงโครงสร้างของวัฒนธรรมและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางสุขภาวะของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

F(As) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับปฏิบัติส่วนตัวของพฤติกรรมการประเมิน เป็นการใช้ความสามารถในการตรวจสอบ อ้างอิง ทำนาย วิเคราะห์ และเปรียบเทียบเชิงตัดสินข้อมูลและสารสนเทศที่เข้าใจด้านสุขภาวะ เพื่อเลือกและสรุปเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องสำหรับนำไปใช้ส่วนตัว

I(As) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมการประเมิน เป็นความสามารถในการร่วมกับผู้อื่น นำข้อมูลและสารสนเทศ ที่ผ่านการตรวจสอบมาวิเคราะห์ วิจัย และสรุป เพื่อให้ได้แนวคิดและความรู้ทางสุขภาวะ ในการดูแลสุขภาพ แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

C(As) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับวิจารณญาณของพฤติกรรมการประเมิน เป็นการใช้ความสามารถวิพากษ์ และสรุปวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมายกำหนด ที่สอดคล้องกับแนวคิด และความรู้ด้านสุขภาวะ เพื่อให้ได้แนวทางในการเอาชนะอุปสรรคเชิงโครงสร้างของวัฒนธรรมและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางสุขภาวะของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

F(Ui) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับปฏิบัติส่วนตัวของพฤติกรรมการใช้ความรู้ เป็นความสามารถใช้ความรู้ทางสุขภาวะที่ผ่านการประเมินแล้ว ไปประยุกต์อย่างเหมาะสม เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับตนเอง

I(Ui) หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้ความรู้ เป็นความสามารถในการร่วมกันประยุกต์แนวคิด ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาวะที่ผ่านการประเมินแล้ว เพื่อแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

$C(Ut)$ หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับวิจารณ์ญาณของพฤติกรรมการใช้ความรู้ เป็นความสามารถในการเข้าร่วม ริเริ่มกิจกรรมส่งเสริม หรือเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางสุขภาวะ โดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ซึ่งรัฐและกฎหมายกำหนด เพื่อเอาชนะอุปสรรคเชิงโครงสร้างของวัฒนธรรมและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางสุขภาวะของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

$F(Co)$ หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับปฏิบัติส่วนตัวของพฤติกรรมการสื่อสาร เป็นความสามารถในการบอกเล่าความรู้ การปฏิบัติ ผลที่เกิด ข้อจำกัด และเหตุผลของการใช้ความรู้ทางสุขภาวะ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้แก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของตนเอง

$I(Co)$ หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสาร เป็นความสามารถในการร่วมกับผู้อื่นสื่อแนวคิด ความรู้ทางสุขภาวะ และประสบการณ์จากการปฏิบัติอย่างมีหลักการและเหตุผล เพื่อชักชวน ตอรอง และรณรงค์การแก้ปัญหา ลดความเสี่ยง และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับครอบครัวและชุมชน

$C(Co)$ หมายถึง ความฉลาดทางสุขภาวะในระดับวิจารณ์ญาณของพฤติกรรมการสื่อสาร เป็นความสามารถในการเลือกและใช้การสื่อสารที่มีพลัง เพื่อเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับความฉลาดทางสุขภาวะ ที่คำนึงถึงความเชื่อ สิทธิ และหน้าที่ตามกฎหมาย และที่ส่งเสริมหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อความฉลาดทางสุขภาวะของตนเอง ครอบครัว และสังคมชุมชน

อย่างไรก็ดี กรณีตัวอย่างแนวทางของการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะตามหลักสูตรสถานศึกษาที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเพียงแนวทางสำหรับให้โรงเรียนเครือข่ายที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการฯ ได้ศึกษา วิเคราะห์ นำไปประยุกต์ และปรับให้เหมาะสมในบริบทของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียน โดยมีการนำเสนอเรียงลำดับจากระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

ระดับการศึกษาปฐมวัย

แผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

โครงสร้างหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
  - 1.1 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ
  - 1.2 รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย
2. กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
  - 2.1 เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วและทรงตัวได้ดี
  - 2.2 ใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
  - 3.1 แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์
  - 3.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
  - 4.1 มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
  - 4.2 ซื่อสัตย์สุจริต และยอมรับความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น
  - 4.3 มีความเมตตา กรุณา และช่วยเหลือแบ่งปัน
  - 4.4 รู้จักประหยัด
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
  - 5.1 สนใจ และมีความสุขกับศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
  - 5.2 แสดงออกทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวตามจินตนาการ
  - 5.3 รักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
  - 6.1 แต่งตัวได้ด้วยตัวเอง
  - 6.2 รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
  - 6.3 รู้จักทำความสะอาดหลังจากการทำกิจวัตรประจำวัน
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
  - 7.1 ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 7.2 มีสัมมาคารวะ และมารยาทตามวัฒนธรรมไทย

8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

8.1 เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

8.2 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

9.1 สนทนาโต้ตอบ และเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ

9.2 อ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ได้

10. มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

10.1 มีความคิดรวบยอดในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

10.2 วางแผนตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่าง ๆ

10.3 แก้ปัญหาในการเล่าหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ

11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

11.1 ทำงานศิลปะตามความคิดของตนเอง

11.2 สนใจฟังเพลง ร้องเพลง และแสดงบทบาทสมมติ

11.3 เล่าเรื่องราว หรือนิทานตามความคิดของตนเอง

12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

12.1 สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว

12.2 แสวงหาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ประสบการณ์สำคัญ

1. ด้านร่างกาย

1.1 พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่

- ทักษะการเคลื่อนไหว
- เคลื่อนไหวอยู่กับที่
- ประกอบอุปกรณ์
- เคลื่อนไหวอิสระ
- การเล่นเครื่องเล่นสนาม

1.2 พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก

- การประสานสัมพันธ์กล้ามเนื้อเล็กกับประสาท
- การปั้น การวาด ทูบ ขยำ

- การร้อยลูกปัด
- การตัด นึก ปะ กระดาษ
- การวาดภาพ
- การเล่นสีน้ำ

2. ด้านอารมณ์

2.1 ทักษะทางด้านดนตรี

- การเล่นเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับวัย
- การร้องเพลง
- การฟังเพลง
- การทำท่าประกอบดนตรี

2.2 ด้านสุนทรียภาพ

- การฟังนิทาน เรื่องราว อย่างสนุกสนาน
- การเล่นเกมบทบาทสมมติในนิทาน
- การสร้างสรรค์ผลงาน

2.3 การเล่น

- เล่นอิสระ
- เล่นเป็นกลุ่ม เล็ก ใหญ่
- เล่นตามสถานที่ต่างๆ
- การปฏิบัติตนในการเล่น

2.4 ด้านคุณธรรม

- สามารถร่วมกิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่น

3. ด้านสังคม

- การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน
- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง
- การเรียน เล่น ร่วมกับผู้อื่น
- การแสดงออกทางความคิดเห็น
- การแก้ปัญหา
- การวางแผนในการทำงาน เล่น
- แสดงความพึงพอใจ ยอมรับผลงานของตนเอง ผู้อื่น
- การรับรู้ความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น

4. ด้านสติปัญญา

4.1 การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5

- ทักษะ กระบวนการกลุ่ม
- ทักษะการสังเกต
- ทักษะการจำแนก เปรียบเทียบ
- ทักษะการคำนวณ
- ทักษะเรื่องตำแหน่ง ทิศทาง
- ทักษะการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ
- ทักษะการทดลอง

4.2 ทักษะทางด้านภาษา

4.2.1 การฟัง

- มีสมาธิในการฟัง
- จับใจความสำคัญของสิ่งที่ฟัง
- ตอบคำถามได้
- ปฏิบัติตนให้มีมารยาทในการฟัง

4.2.2 การอ่าน

- มีนิสัยรักการอ่าน
- อ่านออกเสียงตามได้ชัดเจน
- เลือกหนังสือได้ตามความต้องการของตนเอง

4.2.3 การพูด

- พูดได้ชัดเจน คล่องแคล่ว
- มีท่าทางในการพูดที่เหมาะสม
- ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องตามกาลเทศะ
- พูดแสดงความคิดเห็น
- พูดได้ตรงประเด็น

4.2.4 การเขียน

- เขียนตามแบบได้
- เขียนภาพถ่ายทอดความรู้สึกได้

สาระการเรียนรู้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก
2. บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
3. ธรรมชาติรอบตัว
4. สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก

การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

มาตรฐานการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	คุณลักษณะตามวัย
<p>มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี</p> <p>- <u>มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ</u></p> <p>- <u>รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย</u></p> <p>มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน</p> <p>- เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วและทรงตัวได้ดี</p> <p>- ใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว</p> <p>มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข</p> <p>- แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัย และสถานการณ์</p> <p>- มีความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น</p> <p>มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม</p> <p>- มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ</p> <p>- ซื่อสัตย์สุจริต และยอมรับความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น</p>	<p>- ชื่อ นามสกุล</p> <p>- อายุ เพศ</p> <p>- รูปร่าง ลักษณะ</p> <p>- ความรู้สึก</p> <p>- <u>หน้าที่ของอวัยวะ</u></p> <p>- <u>การดูแล รักษาร่างกาย</u></p> <p>- <u>การระวังอุบัติเหตุ</u></p> <p>- <u>ลักษณะของอวัยวะ</u></p> <p>- กฎ ระเบียบ</p> <p>- หน้าที่ความรับผิดชอบ</p> <p>- การปฏิบัติตนในสังคม</p> <p>- การแสดงความคิดเห็น</p> <p>- <u>การรับประทานอาหาร</u></p> <p>- <u>มารยาทในการพูด</u></p> <p>- <u>มารยาทที่ดีงามของไทย</u></p> <p>- <u>การแต่งกาย</u></p> <p>- <u>การรอคอย การแบ่งปัน</u></p> <p>- <u>การช่วยเหลือผู้อื่น</u></p> <p>- <u>การอยู่ร่วมกันในสังคม</u></p> <p>- <u>ความภูมิใจในความเป็นไทย</u></p> <p>- <u>การเป็นประชาธิปไตย</u></p>	<p>- บอกชื่อตัวเอง เพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ได้</p> <p>- สังเกตและจำแนกเปรียบเทียบ รูปร่างลักษณะของร่างกาย และอวัยวะต่าง ๆ ได้</p> <p>- <u>อธิบายการรักษาความสะอาดร่างกายและอวัยวะได้</u></p> <p>- <u>ฟัง พูด อ่าน เขียนเกี่ยวกับตัวเองได้</u></p> <p>- <u>วาดภาพ ระบายสี เกี่ยวกับตัวเองได้</u></p> <p>- ปฏิบัติตนในการเล่นกับเพื่อนได้</p> <p>- มีมารยาทที่ดีเหมาะสมกับวัย</p> <p>- บอกความต้องการ รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น</p> <p>- กล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็นและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่สนทนาได้</p>

หมายเหตุ นำเฉพาะประโยคที่ขีดเส้นใต้ไปออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ที่ 3 เรื่อง การทำความสะอาดร่างกาย

แผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2

แผนการจัดประสบการณ์ที่ 3 เรื่อง การทำความสะอาดร่างกาย เวลา 1 วัน

สัปดาห์ที่ 2 ลำดับวันที่ 8 สอนวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

---

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 จุดประสงค์ปลายทาง เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย และสามารถรักษาความสะอาดร่างกายของตนเองได้เพื่อความสุขในการดำรงชีวิต

1.2 จุดประสงค์นำทาง

1.2.1 นักเรียนสามารถปฏิบัติตามสัญญาณ และทำตามคำสั่งได้

1.2.2 นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะได้อย่างสร้างสรรค์ และเสรี

1.2.3 นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น และตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องการรักษาความสะอาดของร่างกายได้

1.2.4 นักเรียนสามารถแสดงวิธีการล้างมือที่ถูกต้อง

1.2.5 นักเรียนล้างมือก่อนทานอาหารกลางวันทุกครั้ง

1.2.6 นักเรียนมีความสุขขณะร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ

2. สาระสำคัญ

ร่างกายของเราประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ เราต้องดูแลทำความสะอาดร่างกายอย่างสม่ำเสมอ ด้วยวิธีที่ถูกต้อง เพื่อให้ร่างกายสะอาด ปราศจากเชื้อโรค เพื่อความสุขในการดำรงชีวิตประจำวัน

3. สาระการเรียนรู้

3.1 การรักษาความสะอาดร่างกาย

3.1.1 อวัยวะภายนอกร่างกาย เช่น ผม ใบหน้า หู ตา จมูก ปาก คอ แขน ขา มือ เท้า เป็นต้น

3.1.2 ประโยชน์ โทษ และวิธีการรักษาความสะอาดร่างกาย

3.2 ประสบการณ์สำคัญ

3.2.1 การพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องเกี่ยวกับการทำความสะอาดร่างกาย

3.2.2 การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านงานศิลปะ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ (20 นาที)

4.1.1 กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่วๆ บริเวณอย่างอิสระ ตามจังหวะเพลง เมื่อได้ยินสัญญาณหยุด ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที

4.1.2 นักเรียนฟังเพลงเกี่ยวกับการทำความสะอาดร่างกายและทำท่าประกอบเพลง เช่น เพลงแปรงฟัน เพลงล้างมือ และให้นักเรียนออกมาเป็นผู้นำท่าประกอบเพลง ผลัดเปลี่ยนกันทีละคน เมื่อนักเรียนทำได้แล้ว ครูซักชวนนักเรียนสนทนา เพื่อหาคำตอบให้ได้ว่า ทำไมต้องล้างมือ ทำไมต้องแปรงฟัน ถ้าไม่ล้างมือจะเป็นอย่างไร ไม่แปรงฟันจะเป็นอย่างไร *F(As)*

4.2 กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี (40 นาที)

4.2.1 นักเรียนและครูช่วยกันจัดโต๊ะเพื่อปฏิบัติกิจกรรมการร้อยลูกปัดสี โดยครูสาธิตวิธีการทำให้เด็กดู เสร็จแล้วให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความคิด และจินตนาการของตนเองอย่างอิสระ โดยครูคอยให้คำแนะนำ และดูแลอันตรายที่อาจจะเกิดจากการร้อยอย่างใกล้ชิด *F(Ac)*

4.2.2 เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้นำผลงานมาให้ครูดูพร้อมกับเล่าให้ครูฟังถึงชื่อผลงาน วิธีทำ ครูให้คำชมเชย ให้กำลังใจ และให้เก็บผลงานไว้ในกล่องสะสมผลงานของตนเอง *F(Un)*

4.2.3 เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมครบทุกคนแล้ว ครูแนะนำให้นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดอุปกรณ์ พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรม และเก็บสิ่งของต่างๆ เข้าที่ให้เรียบร้อย *F(Ac)*

4.3 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (30 นาที)

4.3.1 นักเรียนดูภาพคนที่ เป็นโรคผิวหนัง โรคฟันผุ และครูชวนสนทนาเกี่ยวกับร่างกายของเราว่า ถ้าร่างกายเราสกปรก และไม่รู้จักการรักษาความสะอาด ร่างกายของเราอาจจะเกิดโรค โรคผิวหนัง ฟันผุ โรคพยาธิ ได้ดังภาพ *F(Ac)*

4.3.2 นักเรียนและครูร่วมกันร้องเพลง “แปรงฟัน” เพลงล้างมือ อีกครั้ง แล้วชวนนักเรียนสนทนาต่อว่า

- เมื่อดูภาพแล้วนักเรียนรู้อะไรอย่างไร
- นักเรียนอยากเป็นแบบในภาพนั้นหรือไม่
- ถ้านักเรียนไม่อยากเป็น นักเรียนจะอย่างไร *F(As)*

4.3.3 ครูสาธิตการล้างมือที่ถูกต้องวิธีให้นักเรียนดู และให้นักเรียนล้างมือให้ดูทีละคน จนครบทุกคน และสาธิตการแปรงฟันที่ถูกต้องวิธี โดยใช้หุ่นฟันจำลอง (ติดตามการแปรงฟันของนักเรียนตอนกลางวันหลังทานข้าว) *F(Un)*

4.3.4 ให้นักเรียนจับคู่กันตรวจดูเสื้อผ้า และความสะอาดของกลุ่มตนเอง แล้วสรุปร่วมกันว่า เพราะเหตุใดร่างกายและเสื้อผ้าของเราจึงไม่สะอาด *I(As)*

4.3.5 นักเรียนและครูสนทนา สรุปร่วมกันเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย และกำหนดแนวทางสำหรับนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน *I(As)*

4.4 กิจกรรมกลางแจ้ง (45 นาที)

4.4.1 ให้นักเรียนจัดแถวตอนเรียงสองจูงมือกันวิ่งลงสนามเป็นคู่ ๆ (เด็กที่ไม่มีคูให้จูงมือกับครู) เมื่อถึงสนามแล้วให้นักเรียนอบอุ่นร่างกายด้วยการวิ่งเหยาะๆ อยู่กับที่ 2 – 3 นาที

4.4.2 ครูแนะนำให้นักเรียนรู้จักลูกบอลพลาสติก และอธิบายวิธีการเล่นโยนบอล และชิงบอลให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กแบ่งกลุ่มเป็น 2 – 3 กลุ่ม ให้เล่นโยนบอล และชิงบอลอย่างอิสระ โดยครูคอยดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด *F(Ac)*

4.4.3 เมื่อได้เวลาพอสมควรครูให้นักเรียนไปทำความสะอาดร่างกาย ล้างหน้า ล้างมือ ทำธุระส่วนตัว กลับเข้าห้องเรียนเพื่อเตรียมตัวไปรับประทานอาหารกลางวัน *F(Ut)*

4.5 กิจกรรมเกมการศึกษา (25 นาที)

4.5.1 นักเรียนและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับเกมภาพตัดต่อร่างกายของฉันทน์ โดยครูอธิบายวิธีการเล่นให้นักเรียนฟัง *F(Ac)*

4.5.2 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเล่นเกมที่ครูแนะนำ เมื่อเด็กเลิกเล่นแล้ว ครูแนะนำให้นักเรียนช่วยกันเก็บสิ่งของต่างๆ เข้าที่ให้เรียบร้อย *F(Ac)*

5. สื่อการเรียน/ แหล่งการเรียนรู้

- 5.1 ลูกปัดสี ด้าย เข็ม
- 5.2 เพลงล้างมือ เพลงแปรงฟัน
- 5.3 เกมโยนบอล และเกมชิงบอล
- 5.4 เกมภาพตัดต่อร่างกายของฉันทน์

6. การวัดผลและประเมินผล

6.1 สิ่งที่ต้องวัด

- 6.1.1 ความสามารถในการปฏิบัติตามสัญญาณและคำสั่ง
- 6.1.2 ความสามารถในการฟัง การพูดแสดงความคิดเห็น และตอบคำถาม
- 6.1.3 ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ
- 6.1.4 ความสามารถในการล้างมือ การแปรงฟัน และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 6.1.5 ความสุขของเด็กขณะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ

6.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

6.2.1 สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ คำสั่ง และพฤติกรรมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดร่างกาย เช่น การล้างมือและการแปรงฟันที่ถูกต้องวิธี

6.2.2 สังเกตการแสดงความคิดเห็น การใช้ภาษา และการตอบคำถาม ขณะสนทนา

6.2.3 ตรวจสอบผลงานการร้อยลูกปัดสี

6.2.4 สังเกตทักษะการทำงาน

6.2.5 สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกทางอารมณ์ขณะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ

6.3 เครื่องมือวัดผล

6.3.1 แบบสังเกตพฤติกรรม

6.3.2 แบบประเมินผลงานการร้อยลูกปัดสี

6.4 เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล

ระดับคุณภาพ 3 ดีมาก

ระดับคุณภาพ 2 ดี

ระดับคุณภาพ 1 ควรปรับปรุง

7. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

8. ความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน
ขณะทำกิจกรรม ตามแผนการจัดประสบการณ์ เรื่อง การทำความสะอาดร่างกาย

ชื่อ - นามสกุล	รายการประเมิน								
	1. สังเกตการปฏิบัติ ตามสัญญาณและ คำสั่ง			2. สังเกตการร่วมสนทนา และตอบคำถามแสดง ความคิดเห็น			3. สังเกตทักษะการ ทำงาน		
	3	2	1	3	2	1	3	2	1
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
.....									
.....									

แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน
ขณะทำกิจกรรม ตามแผนการจัดประสบการณ์ เรื่อง การทำความสะอาดร่างกาย

ชื่อ - นามสกุล	รายการประเมิน								
	1. สังเกตการแปร่งฟัน และล้างมือ			2. สังเกตการร่วม กิจกรรม			3. ประเมินผลงานที่ นักเรียนร้อยลูกปัด		
	3	2	1	3	2	1	3	2	1
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
.....									
.....									

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

ระดับคุณภาพ 3 = ดีมาก ระดับคุณภาพ 2 = ดี ระดับคุณภาพ 1 = ควรปรับปรุง

คำอธิบายระดับคุณภาพ

1. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาและคำสั่ง

- ระดับคุณภาพ 3 = ตั้งใจฟังและปฏิบัติตามคำสั่งและสัญญาได้ถูกต้องทุกครั้ง
ระดับคุณภาพ 2 = ตั้งใจฟังและปฏิบัติตามคำสั่งและสัญญาได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่
ระดับคุณภาพ 1 = ไม่ตั้งใจฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งและสัญญาได้ถูกต้องน้อยครั้ง

2. สังเกตการร่วมสนทนาและตอบคำถามแสดงความคิดเห็น

- ระดับคุณภาพ 3 = ร่วมสนทนา ตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นตลอดเวลา
ระดับคุณภาพ 2 = ร่วมสนทนา ตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นบ้าง
ระดับคุณภาพ 1 = เบื่อหน่าย ไม่เต็มใจ ไม่สนทนาและตอบคำถาม

3. สังเกตทักษะการทำงาน

- ระดับคุณภาพ 3 = ทำงานด้วยความตั้งใจสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่คุย ไม่เล่น เก็บของเรียบร้อย
ระดับคุณภาพ 2 = ทำงานด้วยความตั้งใจสนุกสนานเพลิดเพลิน คุยเล่นบ้าง เก็บของเรียบร้อย
ระดับคุณภาพ 1 = ไม่ตั้งใจทำงาน แสดงความเบื่อหน่าย คุยเล่นตลอดเวลา เก็บของไม่เรียบร้อย

4. สังเกตการแปร่งฟันและล้างมือ

- ระดับคุณภาพ 3 = ทำได้ถูกต้องทุกขั้นตอน และทำได้อย่างคล่องแคล่ว
ระดับคุณภาพ 2 = ทำได้ถูกต้องทุกขั้นตอน แต่ทำได้ยังไม่คล่องแคล่ว
ระดับคุณภาพ 1 = ทำได้ถูกต้องบ้าง และไม่คล่องแคล่ว

5. สังเกตการร่วมกิจกรรม

- ระดับคุณภาพ 3 = ร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินตลอดเวลา
ระดับคุณภาพ 2 = ร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานบางช่วงกิจกรรม
ระดับคุณภาพ 1 = ร่วมกิจกรรมด้วยความเบื่อหน่ายและไม่สนใจ

6. ประเมินผลงานที่นักเรียนร้อยลูกปัด

- ระดับคุณภาพ 3 = ผลงานสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ สามารถอธิบายผลงานได้ดี
ระดับคุณภาพ 2 = ผลงานมีความสวยงาม สามารถอธิบายผลงานของตัวเองได้
ระดับคุณภาพ 1 = ผลงานไม่สวยงาม ไม่สามารถอธิบายผลงานของตัวเองได้

ปรับปรุงจากแผนการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย

ของ ครูสุนทร สุขเกษม ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนวัดเทพอำเภอไพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

ระดับประถมศึกษา

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวอย่างที่ 1 สารการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

รหัสวิชา พ 13101

เวลา 80 ชั่วโมง /ปี

รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ศึกษา อธิบาย ลักษณะการเจริญเติบโตของร่างกายมนุษย์ เปรียบเทียบการเจริญเติบโตของตนเองกับเกณฑ์มาตรฐาน ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโต อธิบายความสำคัญและความแตกต่างของครอบครัวที่มีต่อตนเอง อธิบายวิธีสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน บอกวิธีหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่นำไปสู่การถูกล่วงละเมิดทางเพศ รู้จักปฏิเสธ รู้จักป้องกันตัวในเบื้องต้น รู้จักดูแลตนเอง และรู้จักวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสม

รู้จักควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกายขณะอยู่กับที่ เคลื่อนที่ และใช้อุปกรณ์ประกอบอย่างมีทิศทาง เคลื่อนไหวร่างกาย ที่ใช้ทักษะการเคลื่อนไหวแบบบังคับทิศทางในการเล่นเบ็ดเตล็ด เลือกลงกำลังกาย การละเล่นพื้นเมือง และเล่นเกมที่เหมาะสมกับจุดเด่น จุดด้อย และข้อจำกัดของตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา และข้อตกลงของการออกกำลังกาย การเล่นเกม การละเล่นพื้นเมืองได้ด้วยตนเอง

สามารถอธิบายการติดต่อและวิธีการป้องกันการแพร่กระจายของโรค จำแนกอาหารหลัก 5 หมู่ เลือกกินอาหารที่หลากหลาย ครบ 5 หมู่ ในสัดส่วนที่เหมาะสม แสดงการแปรงฟันให้สะอาดอย่างถูกวิธี สร้างเสริมสมรรถภาพทางกายได้ตามคำแนะนำ ปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในบ้าน โรงเรียน และการเดินทาง แสดงวิธีขอความช่วยเหลือจากบุคคล และแหล่งต่างๆ เมื่อเกิดเหตุร้ายหรืออุบัติเหตุ และแสดงวิธีปฐมพยาบาลเมื่อบาดเจ็บจากการเล่น

โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดเปรียบเทียบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี เพื่อแก้ปัญหา ป้องกัน และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา มีทักษะในการดำเนินชีวิต ทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา รักการออกกำลังกายและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการเล่นกีฬา เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ ป้องกัน และหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การเฝ้าระวัง สารเสพติด และความรุนแรง

5 มาตรฐาน 18 ตัวชี้วัด

มาตรฐานที่ 1	พ.1.1 ป.3/1	พ.1.1 ป.3/2	พ.1.1 ป.3/3		
มาตรฐานที่ 2	พ.2.1 ป.3/1	พ.2.1 ป.3/2	พ.2.1 ป.3/3		
มาตรฐานที่ 3	พ.3.1 ป.3/1	พ.3.1 ป.3/2	พ.3.2 ป.3/1	พ.3.2 ป.3/2	
มาตรฐานที่ 4	พ.4.1 ป.3/1	พ.4.1 ป.3/2	พ.4.1 ป.3/3	พ.4.1 ป.3/4	พ.4.1 ป.3/5
มาตรฐานที่ 5	พ.5.1 ป.3/1	พ.5.1 ป.3/2	พ.5.1 ป.3/3		

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน
4. มีความฉลาดทางสุขภาพ
5. มีจิตสาธารณะ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “ชีวิตและครอบครัว”

รายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา รหัสวิชา พ 13101

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

จำนวน 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
<p>สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว</p> <p>มาตรฐาน พ.2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัวเพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต</p>	<p>ป.3/3</p> <p>บอกวิธีหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่นำไปสู่การถูกล่วงละเมิดทางเพศ</p>	<p>พฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ เช่น การแต่งกาย การเที่ยวกลางคืน การคบเพื่อน การเสพสารเสพติด ฯลฯ รวมทั้งวิธีการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่นำไปสู่การถูกล่วงละเมิดทางเพศ มีทักษะปฏิเสธและวิธีการป้องกันอื่นๆ ที่เหมาะสม</p>	<p>สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถในการคิด <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการคิดวิเคราะห์ - ทักษะการคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบ - ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2. ความสามารถในการแก้ปัญหา 3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต <ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการคิดวิเคราะห์ - กระบวนการทำงานกลุ่ม <p>คุณลักษณะอันพึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการทำงาน 4. <u>มีความฉลาดทางสุขภาพ</u> 5. มีจิตสาธารณะ

แผนการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

เรื่อง สิทธิในร่างกายของตนเอง

เวลา 2 ชั่วโมง

---

1. มาตรฐานการเรียนรู้

เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

2. ตัวชี้วัด

ป.3/3 บอกวิธีหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่นำไปสู่การถูกล่วงละเมิดทางเพศ

3. สมรรถนะ

3.1 ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดวิเคราะห์
- ทักษะการคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบ
- ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3.2 ความสามารถในการแก้ปัญหา

3.3 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการคิดวิเคราะห์
- กระบวนการทำงานกลุ่ม

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 มีวินัย

4.2 ใฝ่เรียนรู้

4.3 มุ่งมั่นในการทำงาน

4.4 มีความฉลาดทางสุขภาพ

4.5 มีจิตสาธารณะ

5. สาระสำคัญ

พฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ คือ การที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อความปลอดภัยทางเพศ การลดหรือหลีกเลี่ยงพฤติกรรม ที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ ต้องมีวิธีการ ได้แก่ การจำแนกสัมผัสดีและไม่ดีออกจากกันได้ การปกป้องสิทธิในร่างกายของตนเอง และการเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น

6. การเรียนรู้

พฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยทางเพศของตนเอง พฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้ ได้แก่ การแต่งกายไม่เหมาะสม การเที่ยวกลางคืน การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และการเสพสารเสพติด

วิธีการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่นำไปสู่การถูกล่วงละเมิดทางเพศ หมายถึง การละเว้นพฤติกรรมเสี่ยง และมีวิธีการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่ 1) จำแนกสัมผัส **การสัมผัส** หมายถึง การที่คนอื่นเอาอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของเขามาโดน หรือแตะต้องอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของเรา **สัมผัสที่ดี** หมายถึง การที่คนอื่นมาสัมผัสเราแล้วทำให้เราเกิดความรู้สึกที่ดี เช่น จูมมือข้ามถนน ลูบศีรษะเพื่อปลอบใจ จับมือแสดงความยินดี **สัมผัสที่ไม่ดี** หมายถึง การที่คนอื่นมาสัมผัสเราแล้วทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี เช่น เตะ เขย่า ดึงผม ลูบคลำ จับต้องอวัยวะเพศ 2) การรักษาสิทธิในร่างกายของตนเอง ปกป้องตนเองไม่ให้ใครสัมผัส จับเนื้อต้องตัวได้ การที่ถูกรบกวนมาสัมผัส จับ จูบ ลูบ คลำ ตัวเรา โดยที่เราไม่อนุญาตและไม่เต็มใจ เรียกว่า การล่วงละเมิดทางเพศ และ 3) การเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น ด้วยการไม่สัมผัส หากไม่ได้รับอนุญาต

7. จุดประสงค์การเรียนรู้

ของเดิม	ปรับปรุง
1. อธิบายถึงสิทธิในร่างกายของตนเอง และเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น	1. <u>บอกถึงสิทธิในร่างกายของตนเอง</u>
	2. <u>รู้จักเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น</u>
2. อธิบายถึงพฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ	3. อธิบายถึงพฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ
3. เปรียบเทียบการสัมผัสร่างกายที่ดี และการสัมผัสร่างกายที่ไม่ดี	4. <u>จำแนกประเภทของการสัมผัสร่างกายระหว่างลักษณะของการสัมผัสที่ดีและไม่ดีออกจากกัน</u>
4. สรุปแนวทางในการป้องกัน และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่มีการล่วงละเมิดทางร่างกาย	5. สรุปแนวทางในการป้องกัน <u>แก้ปัญหา</u> และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่มีการล่วงละเมิดทางเพศ
5. ตระหนักถึงสิทธิในร่างกายของตนเอง และเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น	—
6. นำเสนอผลงานเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้	—

8. ชิ้นงาน/ ภาระงาน

- ใบงานกรณีศึกษาและคำถาม
- ทำแบบฝึกหัดสถานการณ์สมมุติ

9. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

กิจกรรมที่ 1 “สวัสดิแบบดาวพระเคราะห์น้อย” (จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 4 ปรับใหม่)

ของเดิม	ปรับใหม่
<p>1. ครูอธิบาย: สมมุติเราเป็นมนุษย์ต่างดาวอยู่บนดาวพระเคราะห์น้อยกันหมดทุกคน ที่ดาวดวงนี้เราจะไม่สวัสดิกันแบบนี้ (ไหว้) แต่เราจะมีสวัสดิโดยการ ใช้สัมผัสที่แปลกๆ แต่ทำเบาๆ เช่น สวัสดิโดยใช้กำปั้นชนกัน (สาธิตชนกำปั้นเบาๆ) สวัสดิ...สวัสดิ ..หรือสวัสดิโดยใช้ข้อศอกชนกัน (ชนเบาๆ ไม่ให้เจ็บ) ครูจะเป็นเจ้าหน้าที่บนดาวดวงนี้ จะคอยบอกนักเรียนว่าเราควรจะสวัสดิกันอย่างไร..... ขอให้เราสวัสดิกับเพื่อนให้ได้จำนวนมากที่สุด (เริ่มเล่นเกม) ครูบอกว่า “สวัสดิแบบดาวพระเคราะห์น้อย โดยฝ่ามือขวา (หลังมือซ้าย, ปลายนิ้วชี้ขวา ฯลฯ) แตะกัน $F(Ac)$</p>	คงเดิม
<p>2. คำถาม “ในเกม สวัสดิแบบดาวพระเคราะห์น้อยนั้น นักเรียนมีการสัมผัสอะไรบ้าง” $F(Un)$</p>	คงเดิม
<p>3. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของคำว่า “การสัมผัส” (ใบความรู้) $F(Un)$</p>	คงเดิม
<p>4. เกริ่นนำว่า “การสัมผัสจากการเล่นเกมนั้นเป็นการสัมผัสที่ทำให้เรารู้สึกดี เราจึงเรียกว่า “สัมผัสที่ดี” บรรยายความหมายสัมผัสที่ดี (ตามใบความรู้) $F(As)$</p>	คงเดิม
<p>5. ให้นักเรียนเป็นกลุ่ม 5-6 คน ช่วยกันยกตัวอย่าง “สัมผัสที่ดี” และ “ความรู้สึกที่ดี” จากสัมผัสนั้นมาให้มากที่สุด โดยให้เขียนใส่กระดาษ $F(Co)$</p>	คงเดิม
<p>6. เกริ่นนำว่า “นอกจากการสัมผัสที่ดีที่เราพูดกันมาทั้งหมด มีสัมผัสบางอย่างที่เราารู้สึกไม่ดี เรียกว่า “สัมผัสที่ไม่ดี” บรรยายความหมาย “สัมผัสที่ไม่ดี” (ตามใบความรู้) $F(Ac)$</p>	คงเดิม

ของเดิม	ปรับเปลี่ยน
7. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่าง “สัมผัสที่ไม่ดี” และ “ความรู้สึกที่ไม่ดี” จากสัมผัสนั้นมาให้มากที่สุด โดยให้เขียนใส่กระดาษ $I(As)$	คงเดิม
8. ครูบรรยายเพิ่มเติมว่า “ การสัมผัสที่ไม่ดี รวมถึง การล้อเลียน ด้วยคำพูด และการแสดงออกที่ทำให้เรารู้สึกที่ไม่ดี ด้วยเช่นกัน ขอให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่าง เช่น ...การด่าด้วยคำหยาบ แสดงท่าล้อเลียนต่างๆ ” $F(Un)$	คงเดิม

ชั่วโมงที่ 2

กิจกรรมที่ 2 “แต่งตัวให้น้อง” (จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 1 และ 2 ปรับใหม่)

ของเดิม	ปรับเปลี่ยน
1. ครูคิดภาพวาด เด็กชายกอล์ฟ และเด็กหญิงกิมพ์ บนกระดาษดำ วางเครื่องแต่งกายสำหรับเด็กชาย และ เด็กหญิง วางไว้บนโต๊ะแยกกัน $F(Ac)$	คงเดิม
2. แยกกลุ่มชาย-หญิง ให้ช่วยกันคิดว่า “ถ้าให้เลือกเครื่องแต่งตัวเพียง 1 ชิ้น แต่งให้เด็กชายกอล์ฟ และเด็กหญิงกิมพ์ จะเลือกชิ้นไหน” แล้วส่งตัวแทน 1 คน ออกไปติดเครื่องแต่งกายที่ภาพ $I(Un)$	คงเดิม
3. คำถาม “เครื่องแต่งกายชิ้นที่ 2 ที่จะเลือกคืออะไร” ให้นำไปติดและติดให้ครบทุกชิ้น $I(Un)$	คงเดิม
4. คำถาม “ทำไมถึงเลือกกางเกงใน เสื้อใน” ให้นักเรียนช่วยกันตอบ $I(As)$	คงเดิม
5. สรุป บริเวณที่กางเกงใน เสื้อชั้นในปกปิดนั้น เรียกว่า “อวัยวะปกปิด” เป็นส่วนของร่างกายที่มีความเป็นส่วนตัวมากที่สุด จึงไม่ควรให้ใครมาสัมผัสและต้อง $F(Ut)$	คงเดิม
6. สรุป “ร่างกายของเรา เราเป็นเจ้าของ เรามีสิทธิในร่างกายของเรา ผู้อื่นไม่มีสิทธิจะมาละเมิดหรือทำให้เรารู้สึกไม่ดี การที่คนอื่นมาสัมผัสร่างกายของเรา และทำให้เรารู้สึกไม่ดี เรียกว่า “การละเมิดสิทธิร่างกายของเรา” $F(Ut)$	6.1 สรุป “ <u>ร่างกายของเราเราเป็นเจ้าของ เรามีสิทธิในร่างกายของเรา ผู้อื่นไม่มีสิทธิจะมาละเมิดหรือทำให้เรารู้สึกไม่ดี การที่คนอื่นมาสัมผัสร่างกายของเรา และทำให้เรารู้สึกไม่ดี เรียกว่า “การละเมิดสิทธิร่างกายของเรา”</u> $F(Ut)$

ของเดิม	ปรับปรุง
	6.2 <u>สรุป “ร่างกายของผู้อื่น เขาเป็นเจ้าของ เขามีสิทธิในร่างกายของเขา ผู้อื่นไม่มีสิทธิจะมาละเมิดหรือทำให้เขารู้สึกไม่ดี การที่คนอื่นมาสัมผัสร่างกายของเขา และทำให้เขารู้สึกไม่ดี เรียกว่า “การละเมิดสิทธิร่างกายของบุคคล” $F(Ut)$</u>

กิจกรรมที่ 3 “พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ”

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศ (จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 3 และ 5 ปรับปรุง)

ของเดิม	ปรับปรุง
1. ครูนำข่าวเกี่ยวกับคนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาสนทนาร่วมกัน อภิปรายกับนักเรียนว่า การถูกละเมิดทางเพศแบบนี้ เรียกว่าอะไร สาเหตุเกิดจากอะไร $I(Un)$	คงเดิม
2. นำใบความรู้ เรื่อง การล่วงละเมิดทางเพศ พฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ และทักษะการป้องกันและหลีกเลี่ยง มาให้นักเรียนศึกษา พร้อมทั้งซักถามว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากใบความรู้นี้ $I(Ac)$	คงเดิม
3. ครูหรือนักเรียนออกมาเล่าเรื่อง การล่วงละเมิดทางเพศ จากการได้ยินโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีป้องกันและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ $C(Ut)$	คงเดิม
4. แบ่งนักเรียนกลุ่มละ 6-7 คน (เก่ง ปานกลาง ไม่เก่ง) แล้วอ่านข้อความกรณีศึกษา จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนด ใบบงานกรณีศึกษาและคำถาม แล้วส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น นักเรียนเปรียบเทียบผลงานของตนเองกับกลุ่มเพื่อน $C(Ut)$	คงเดิม
5. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ แล้วทำแบบฝึกหัดส่งครู เป็นสถานการณ์สมมติ ทำลงในสมุด สมมติว่านักเรียนถูกคนแปลกหน้ากอดหรือจูบแล้วเขาขู่ไม่ให้บอกใคร นักเรียนจะทำอย่างไร และถ้าทำเช่นนั้นจะเกิดผลอย่างไร (บอกมา 3 ข้อ) $C(Co)$	คงเดิม

10. การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ประเมินการนำเสนอผลงาน
3. แบบประเมินผล เรื่อง กรณีศึกษา
4. แบบฝึกหัดสถานการณ์สมมติ
5. ใบงาน

การวัดและประเมินผล (ของเดิม)

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงาน เรื่องกรณีศึกษา	แบบประเมินผลงาน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำแบบฝึกหัด	แบบฝึกหัด	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

การวัดและประเมินผล (ปรับปรุง)

1. การประเมินความรู้ (K) ตามตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน พ.2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต	ป.3/3 บอกวิธีหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่นำไปสู่การถูกล่วงละเมิดทางเพศ	1. จำแนกประเภทของการสัมผัส	การสัมผัสสัมผัสที่ดีสัมผัสที่ไม่ดี	ใบงาน 1. ชนิดการสัมผัส 2. ความหมาย 3.ประเภทการสัมผัสและตัวอย่าง	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
		2. บอกถึงสิทธิในร่างกายของตนเอง 3. บอกสิทธิในร่างกายของผู้อื่น 4. อธิบายถึงพฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ 5. สรุปแนวทางการป้องกันปัญหาและหลีกเลี่ยง	สิทธิในร่างกายของตนเอง และเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น ปกป้องตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ	ใบงาน 1.ลำดับการเลือกเครื่องแต่งกายและเหตุผล 2. ระบุอวัยวะปกปิดที่ไม่ควรให้ใครมาสัมผัสแต่ต้อง 3.ยกตัวอย่างการละเมิดสิทธิร่างกาย ใบงาน 1.ระบุสาเหตุของการถูกล่วงละเมิดทางเพศ 2.บอกวิธีป้องกันและหลีกเลี่ยง 3.บอกวิธีการแก้ปัญหาเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์ ความถูกต้องและความปลอดภัยของสิทธิในร่างกาย ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์ ความถูกต้องของการระบุสาเหตุ การป้องกันและการหลีกเลี่ยงเพื่อความปลอดภัยจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

2. การประเมินสมรรถนะ (P) ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

สมรรถนะ	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
ความสามารถในการคิด - ทักษะการคิดวิเคราะห์ - ทักษะการคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบ - ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	คิดวิเคราะห์ คิดเปรียบเทียบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ	แบบประเมินพฤติกรรมความคิด	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

สมรรถนะ	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
ความสามารถในการแก้ปัญหา	แก้ปัญหาที่เผชิญได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม	แบบประเมินการ นำเสนอผลงาน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต - กระบวนการทำงานกลุ่ม	ทำงานเป็นกลุ่ม การจัดการปัญหาการ ถูกล่วงสิทธิร่างกาย และล่วงละเมิดทาง เพศอย่างเหมาะสม	- แบบสังเกต พฤติกรรม เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม - แบบประเมิน ใบงาน/ชิ้นงาน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ตามพฤติกรรมการณ์เรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

คุณลักษณะอัน พึงประสงค์	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์ การประเมิน
1. มีวินัย	ตรงต่อเวลา รับผิดชอบงาน ร่วมมือกับกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมตนเอง ของนักเรียน หรือแบบสังเกต พฤติกรรมนักเรียนของครู	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
2. ใฝ่เรียนรู้	สนใจ ใคร่รู้ กระตือรือร้น หา สารสนเทศ ที่ต้องการได้ด้วย ตนเอง	แบบสังเกตพฤติกรรมตนเอง ของนักเรียน หรือแบบสังเกต พฤติกรรมนักเรียนของครู	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
3. มุ่งมั่นในการทำงาน	สนใจต่อเนื่อง อดทนและ รับผิดชอบงานที่ได้รับ มอบหมายจนบรรลุผล	แบบสังเกตพฤติกรรมตนเอง ของนักเรียน หรือแบบสังเกต พฤติกรรมนักเรียนของครู	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
4. มีความฉลาด ทางสุขภาพ	● เข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ ความรู้ และสื่อสารความรู้ ด้านสุขภาพ(กาย ใจ สังคม และปัญญา) ได้ตามระดับ ของการเกิดความฉลาดทาง สุขภาพ	แบบสังเกตพฤติกรรมความฉลาด ทางสุขภาพ	ความครบถ้วน ของพฤติกรรม ความฉลาดทาง สุขภาพ
5. มีจิตสาธารณะ	เดิมกำหนดไว้ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ไม่พบในกิจกรรมการเรียนรู้		

11. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. สื่อการเรียนรู้

- รูปภาพลายเส้นเด็กชายกอล์ฟและเด็กหญิงกอล์ฟ
- รูปภาพเสื้อผ้าเด็กชายเด็กหญิง
- ใบความรู้การสัมผัสที่ดี และการสัมผัสที่ไม่ดี
- ใบความรู้เรื่องการล้างละเมียดทางเพศ
- ใบงานกรณีศึกษาและคำถาม
- แบบฝึกหัดสถานการณ์สมมุติ

2. แหล่งการเรียนรู้

- ข่าวสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์
- ห้องสมุด / อินเทอร์เน็ต

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ชั้น.....

วิชา.....ผู้สอน.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินสังเกตการทำงานกลุ่มของนักเรียน และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับความเป็นจริง

ที่	ชื่อกลุ่ม	ความรับผิดชอบในการทำงาน			ความร่วมมือในการทำงาน			ความตั้งใจในการทำงาน			ความสามัคคี			กระบวนการทำงาน			รวม	ผลการประเมิน
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1		
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		
...																		
...																		
...																		
...																		

เกณฑ์การประเมินแต่ละพฤติกรรม

- 3 คะแนน หมายถึง ดีมาก
- 2 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- 1 คะแนน หมายถึง ควรปรับปรุง

การแปลผลคะแนนรวม

- 13 – 15 คะแนน หมายถึง ดีมาก
- 10 – 12 คะแนน หมายถึง ดี
- 7 – 9 คะแนน หมายถึง พอใช้
- ต่ำกว่า 7 คะแนน หมายถึง ควรปรับปรุง

ผู้เรียน (เป็นกลุ่ม)

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

วันที่ .....เดือน .....พ.ศ. ....

แบบประเมินการนำเสนอผลงาน/ ชิ้นงาน/ ภาระงาน

ลำดับที่	รายการประเมิน	คุณภาพการปฏิบัติ			
		4	3	2	1
1	นำเสนอผลงานในเนื้อหาได้ถูกต้อง				
2	การนำเสนอมีความน่าสนใจ				
3	ความเหมาะสมกับเวลา				
4	ความกล้าแสดงออก				
5	บุคลิกภาพ น้ำเสียงเหมาะสม				
รวม					

เกณฑ์การให้คะแนน

คุณภาพการปฏิบัติ	ระดับ	ค่าคะแนน	ความหมาย
1. การปฏิบัติตามรายการประเมินได้สมบูรณ์ชัดเจน	4	17 – 20	ดีมาก
2. การปฏิบัติตามรายการประเมินยังมีข้อบกพร่องในจุดที่ไม่สำคัญ	3	13 – 16	ดี
3. การปฏิบัติตามรายการประเมินยังมีข้อบกพร่องเป็นส่วนใหญ่	2	9 – 12	พอใช้
4. ไม่สามารถปฏิบัติตามรายการประเมินได้	1	5 - 8	ปรับปรุง

แบบประเมินใบงาน (ชิ้นงาน)

ลำดับที่	ชื่อนักเรียน	รายการที่สังเกต						รวมคะแนน
		กระบวนการปฏิบัติ				ผลที่เกิดขึ้น		
		การเผชิญปัญหา	การเลือกวิธีแก้ปัญหา	วิธีการปฏิบัติ (ขั้นตอน)	การตัดสินใจ	ความถูกต้องและปลอดภัย	ความฉลาดทางสุขภาพ	(30)
		(5)	(5)	(5)	(5)	(5)	(5)	

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
25 – 30	4 หมายถึง ดีมาก
19 – 24	3 หมายถึง ดี
12 – 18	2 หมายถึง พอใช้
5 – 11	1 หมายถึง ปรับปรุง

ใบความรู้ เรื่อง สิทธิในร่างกายของตนเอง

การสัมผัส หมายถึง การที่คนอื่นเอาอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของเขามาโดนหรือแตะต้องอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของเรา

สัมผัสที่ดี หมายถึง การที่คนอื่นมาสัมผัสเราแล้วทำให้เราเกิดความรู้สึกที่ดี เช่น สบายใจ อบอุ่นใจ ปลอดภัย เป็นต้น

ตัวอย่างการสัมผัสที่ดีและความรู้สึกที่ดี

การสัมผัสที่ดี	ความรู้สึกที่ดี
จูมมือข้ามถนน ลูบศีรษะเพื่อปลอบใจ จับมือแสดงความยินดี	สบายใจ อบอุ่นใจ ปลอดภัย

สัมผัสที่ไม่ดี หมายถึง การที่คนอื่นมาสัมผัสเราแล้วทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี เช่น ไม่ชอบ กลัว โกรธ เกลียด ไม่สบายใจ อึดอัดใจ เป็นต้น

ตัวอย่างการสัมผัสที่ไม่ดีและความรู้สึกที่ไม่ดี

การสัมผัสที่ไม่ดี	ความรู้สึกที่ไม่ดี
ตี เตะ เขย่า ดึงผม ลูบค้ำ จับต้องอวัยวะปกปิด	ไม่ชอบ กลัว โกรธ เกลียด ไม่สบายใจ อึดอัดใจ

สิทธิในร่างกายของเรา หมายถึง ร่างกายของเรา เราเป็นเจ้าของ ผู้อื่นไม่มีสิทธิที่จะมารังแก หรือสัมผัสร่างกายของเรา แล้วทำให้เรารู้สึกไม่ดี

การละเมิดสิทธิร่างกายของเรา หมายถึง การที่ผู้อื่นมารังแก หรือสัมผัสร่างกายของเราแล้ว ทำให้เรารู้สึกไม่ดี โดยเฉพาะการสัมผัสอวัยวะปกปิด

ใบความรู้ เรื่อง การล่วงละเมิดทางเพศ

การล่วงละเมิดทางเพศ เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งเราควรปกป้องตนเองไม่ให้ถูกทำร้าย

ตามธรรมชาติคนเรามีเพศติดตัวมาตั้งแต่เกิด คนเราเกิดมามี 2 เพศ คือ เพศชาย และเพศหญิง แต่ละเพศควรรู้บทบาททางเพศของตน

เพศชาย ควรให้เกียรติเพศหญิง ไม่แสดงกิริยาท่าทาง คำพูดที่ไม่เหมาะสม ไม่สัมผัสถูกเนื้อต้องตัวเพศหญิง

เพศหญิง ควรให้เกียรติเพศชาย ไม่แสดงกิริยาท่าทาง คำพูดที่ยั่วยวน ไม่สุภาพ และปกป้องตนเองไม่ให้เพศชายสัมผัสหรือแตะต้อง เรามีสิทธิในร่างกายของตนเอง ปกป้องตนเองไม่ให้ใครสัมผัสจับเนื้อต้องตัวได้ และควรเคารพสิทธิในร่างกายของผู้อื่น ถ้าเขาไม่อนุญาต และการที่ถูกคนอื่นมาสัมผัส จับ จูบ กูบ คลำ ตัวเรา โดยที่เราไม่อนุญาตและไม่เต็มใจ เรียกว่า “การล่วงละเมิดทางเพศ”

พฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ

พฤติกรรมที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ มีดังนี้

1. การอยู่ในที่ที่ลับตาคนสองต่อสอง เช่น ในห้องที่อยู่กันสองคน ที่มีมุมอาคารที่ไม่มีคนเดินผ่าน เพราะเป็นสถานที่ที่ง่ายต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศ
2. การใกล้ชิดกับคนต่างเพศ หรือเพศเดียวกัน และคนนั้นพยายามสัมผัสเนื้อต้องตัวเราเสมอ
3. กลับบ้านมืดค่ำและเดินไปในเส้นทางเปลี่ยวคนเดียว

ทักษะการป้องกันและหลีกเลี่ยง

เราควรคอยสังเกตการกระทำของคนที่อยู่รอบตัวเรา จะเป็นคนที่เรารู้จักดี เช่น คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนเรา หรือคนที่เราไม่รู้จัก ถ้ามีการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เราควรป้องกันตนเอง

โดยการปฏิเสธคำชักชวนใดๆ

บอกพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่ไว้ใจ

ระมัดระวังตนเอง ไม่อยู่ตามลำพัง

ขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่

การล่วงละเมิดทางเพศเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและเป็นอันตรายต่อเรา เราจึงควรป้องกันตนเองเพื่อความปลอดภัยของเรา

ใบงานกรณีศึกษา เรื่อง ค.ญ. ชิดา

ในตอนเย็นของวันหนึ่ง ขณะที่ชิดากำลังนั่งรอพ่อแม่มารับ ก็ได้มีผู้ชายคนหนึ่ง เดินเข้ามาทักพร้อมกับชวนพูดคุยอย่างสนิทสนม เขาเล่าว่าเขาเป็นเพื่อนสนิทของพ่อที่ไม่ได้พบกันมานานแล้ว เพราะเขาไปทำงานที่ต่างจังหวัด ชายผู้นั้นเล่าถึงความสนิทสนมของเขากับพ่อของเธอ จนชิดเชื่อว่าเขาเป็นเพื่อนของพ่อจริงๆ จึงยอมพูดคุยด้วย

ต่อมา ชายผู้นั้นบอกว่าเขามีของมาฝากครอบครัวของชิดด้วย แต่ของเหล่านั้นอยู่ที่รถซึ่งจอดอยู่ด้านหลังโรงเรียน แล้วชายผู้นั้นก็ขอร้องให้ชิดไปช่วยเขาหยิบของด้วย ชิดก็ตกลง แล้วเดินไปด้านหลังโรงเรียนที่ร้างผู้คน เมื่อไปถึงชายผู้นั้นกลับดึงมือชิดไว้ และให้เธอเข้ามาใกล้ๆ พร้อมกับบอกว่าเขาเห็นชิด แล้วรู้สึกคิดถึงลูกของเขา เขาจะขอกอด จูบ และหอมชิดบ้างได้ไหม ชิดรู้สึกงง และไม่รู้จะทำอย่างไร

คำถาม

1. พฤติกรรมใดของชิดที่ไม่ถูกต้องบ้าง

.....
.....

2. พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องนั้น ส่งผลเสียต่อชิดอย่างไร ?

.....
.....

3. การที่ชิดเดินไปด้านหลังโรงเรียนกับคนแปลกหน้าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร ?

.....
.....

4. ให้นักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาคือชิด

.....
.....

5. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ

.....
.....

ปรับปรุงจากแผนการจัดการเรียนรู้สาระสุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ของ ครูศุภคราญ ชยุติศิริณ

โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ตัวอย่างที่ 2 สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์

รหัสวิชา ว 16101

เวลาเรียนตลอดรายวิชา 80 ชั่วโมง

รายวิชา วิทยาศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 2 หน่วยกิต

ศึกษาหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต การเจริญเติบโตของมนุษย์ หน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิต สารอาหาร อ่าน วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารเพื่อการเลือกบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต แหล่งที่อยู่ ห่วงโซ่อาหาร สายใยอาหาร การปรับตัวของสิ่งมีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ประโยชน์ของทรัพยากร การเพิ่มของประชากร การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การป้องกันตนเอง การแนะนำให้ความรู้เพื่อการป้องกันอันตรายจากมลภาวะเป็นพิษจากสิ่งแวดล้อม สมบัติของสาร สถานะของสาร การจำแนกสาร การแยกสาร สารในชีวิตประจำวัน การเลือกใช้สารในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงสาร การเปลี่ยนสถานะ การเปลี่ยนแปลงทางเคมี อันตรายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสาร วงจรไฟฟ้า ตัวนำ-ฉนวนไฟฟ้า การต่อเซลล์ไฟฟ้า การต่อหลอดไฟ การต่อวงจรไฟฟ้า แม่เหล็กไฟฟ้า ประเภทของหิน สมบัติของหิน การเปลี่ยนแปลงของหิน ธรณีพิบัติ ปรากฏการณ์ธรรมชาติของโลก ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอวกาศ โดยใช้ทักษะกระบวนการ การสืบเสาะ แสวงหาความรู้ การสื่อสาร อธิบาย วิเคราะห์ อภิปราย สำรวจ ทดลอง จัดจำแนก สร้างแบบทดลอง และนำไปใช้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างมีจิตวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ มีแบบอย่างวิธีคิด และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้

การเรียนรู้รายวิชานี้มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ คือ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ควบคู่กับการมุ่งให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อยู่อย่างพอเพียง รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ และมีความฉลาดทางสุขภาพ

7 มาตรฐาน 37 ตัวชี้วัด

มาตรฐานที่ 1	ว 1.1 ป.6/1	ว 1.1 ป.6/2	ว 1.1 ป.6/3		
มาตรฐานที่ 2	ว 2.1 ป.6/1	ว 2.1 ป.6/2	ว 2.1 ป.6/3		
	ว 2.2 ป.6/1	ว 2.2 ป.6/2	ว 2.2 ป.6/3	ว 2.2 ป.6/4	ว 2.2 ป.6/5
มาตรฐานที่ 3	ว 3.1 ป.6/1	ว 3.1 ป.6/2	ว 3.1 ป.6/3	ว 3.1 ป.6/4	ว 3.1 ป.6/5
	ว 3.2 ป.6/1	ว 3.2 ป.6/2	ว 3.2 ป.6/3		
มาตรฐานที่ 5	ว 5.1 ป.6/1	ว 5.1 ป.6/2	ว 5.1 ป.6/3	ว 5.1 ป.6/4	ว 5.1 ป.6/5
มาตรฐานที่ 6	ว 6.1 ป.6/1	ว 6.1 ป.6/2	ว 6.1 ป.6/3		
มาตรฐานที่ 7	ว 7.1 ป.6/1	ว 7.2 ป.6/1			
มาตรฐานที่ 8	ว 8.1 ป.6/1	ว 8.1 ป.6/2	ว 8.1 ป.6/3	ว 8.1 ป.6/4	ว 8.1 ป.6/5
	ว 8.1 ป.6/6	ว 8.1 ป.6/7	ว 8.1 ป.6/8		

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “สิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม”

รายวิชาวิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว 16101

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 2 สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

จำนวน 10 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	สมรรถนะ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์
<p>ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ <u>มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์</u></p>	<p>ป 6/1 สืบค้นและอภิปรายความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิตในแหล่งที่อยู่ต่างๆ</p> <p>ป 6/2 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตในรูปของโซ่อาหารและสายใยอาหาร</p> <p><u>ป 6/3 สืบค้นข้อมูลและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น</u></p>	<p>สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในแต่ละแหล่งที่อยู่จะมีโครงสร้างที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในแหล่งที่อยู่นั้น และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อหาอาหารและมีชีวิตอยู่รอด ความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตในรูปแบบต่างๆ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับแหล่งที่อยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมมีผลต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งมนุษย์ด้วย มนุษย์เป็นต้นเหตุหนึ่งของการทำลายสภาพแวดล้อม <u>และมนุษย์เองสามารถป้องกันการถูกทำลายของสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เพื่อส่งผลให้ชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสิ่งมีชีวิตในโลกอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและเป็นสุข</u></p>	<p>สมรรถนะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา <p>คุณลักษณะอันพึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวินัย 2. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน 3. มีจิตสาธารณะ 4. <u>มีความฉลาดทางสุขภาพ</u>

แผนการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เรื่อง สิ่งแวดล้อมสะอาดด้วยหนึ่งสมองสองมือเรา

เวลา 2 ชั่วโมง

---

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

2. ตัวชี้วัด

ว 2.1 ป 6/1 ตำรวจและอภิปรายความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิตในแหล่งที่อยู่ต่าง ๆ

ว 2.1 ป 6/2 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตในรูปของโซ่อาหารและสายใยอาหาร

ว 2.1 ป 6/3 สืบค้นข้อมูลและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น

3. สมรรถนะ

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
3. มีจิตสาธารณะ
4. มีความฉลาดทางสุขภาพ

5. สาระสำคัญ

สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันหลากหลายรูปแบบ มีทั้งให้ประโยชน์และให้โทษต่อกัน การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และมนุษย์เองสามารถป้องกันการถูกทำลายของสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เพื่อส่งผลให้ชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสิ่งมีชีวิตในโลกอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและเป็นสุข

6. การเรียนรู้

สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในแต่ละแห่งที่อยู่จะมีโครงสร้างที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในแหล่งที่อยู่นั้น และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อหาอาหารและมีชีวิตอยู่รอด ความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตในรูปแบบต่างๆ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับแหล่งที่อยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมมีผลต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งมนุษย์ด้วย มนุษย์เป็นต้นเหตุหนึ่งของการทำลายสภาพแวดล้อม และมนุษย์เองสามารถป้องกันการถูกทำลายของสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เพื่อส่งผลให้ชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสิ่งมีชีวิตในโลกอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและเป็นสุข

7. จุดประสงค์การเรียนรู้

ของเดิม	ปรับใหม่
1. อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมได้	1. <u>อภิปราย</u> ความสัมพันธ์ของกลุ่มสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งที่อยู่ต่างๆ ซึ่งสำรวจพบและค้นคว้าเพิ่มเติม
2. บอกผลกระทบที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายที่มีต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตได้	2. <u>วิเคราะห์ผลกระทบระหว่าง</u> ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตในรูปของโซ่อาหารและสายใยอาหาร
3. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมได้	3. <u>สืบค้นข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น</u>
4. วางแผนแก้ปัญหาและเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม	4. <u>อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น</u>
5. นำความรู้เผยแพร่สู่ชุมชน	5. <u>วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่ทำให้สิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นถูกทำลาย</u>
	6. วางแผนแก้ปัญหาและเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม
	7. <u>เผยแพร่ความรู้ที่สร้างขึ้นสู่ชุมชนด้วยรูปแบบต่างๆ</u>

8. กิจกรรมการเรียนรู้

ของเดิม	ปรับใหม่
<p>1. ทบทวนความรู้เดิม เรื่อง การออกสำรวจ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนในชั่วโมงเรียนที่ผ่านมาไปแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตที่อยู่ร่วมกันในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน และต่างมีความสัมพันธ์ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ครูให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนสำรวจพบ และที่ค้นคว้าเพิ่มเติมไว้ $F(Ac)$</p>	<p>1. ทบทวนความรู้เดิม เรื่อง การออกสำรวจ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนในชั่วโมงเรียนที่ผ่านมาไปแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตที่อยู่ร่วมกันในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน และต่างมีความสัมพันธ์ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ครูให้นักเรียนช่วยกัน อภิปราย ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนสำรวจพบ และที่ค้นคว้าเพิ่มเติมไว้ $I(As)$</p>
<p>2. ครูนำภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียนที่ถูกทำลาย และภาพสิ่งแวดล้อมเสียๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น ภาพน้ำเน่าเสียปลาตาย ภาพชุมชนที่อยู่กันอย่างแออัดเต็มไปด้ายขยะ ภาพกองขยะที่อยู่ริมถนนในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ภาพรณรงค์การป้องกันโรคติดต่อที่เกิดขึ้นบ่อยๆ เช่น โรคไข้เลือดออก เล่าเรื่องคนเสียชีวิต เพราะโรคไข้เลือดออกให้นักเรียนฟัง ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความรู้สึกว่า เมื่อเห็นภาพเหล่านี้และฟังเรื่องที่ครูเล่าแล้วรู้สึกอย่างไร สิ่งที่นักเรียนเห็นอยู่นี้ มีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของคนและสัตว์อย่างไรบ้าง ปล่อยไว้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต $F(Ac)$</p>	<p>2. ครูนำภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียนที่ถูกทำลาย และภาพสิ่งแวดล้อมเสียๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น ภาพน้ำเน่าเสียปลาตาย ภาพชุมชนที่อยู่กันอย่างแออัดเต็มไปด้ายขยะ ภาพกองขยะที่อยู่ริมถนนในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ภาพรณรงค์การป้องกันโรคติดต่อที่เกิดขึ้นบ่อยๆ เช่น โรคไข้เลือดออก เล่าเรื่องคนเสียชีวิต เพราะโรคไข้เลือดออกให้นักเรียนฟัง ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความรู้สึกว่า เมื่อเห็นภาพเหล่านี้และฟังเรื่องที่ครูเล่าแล้วรู้สึกอย่างไร สิ่งที่นักเรียนเห็นอยู่นี้ มีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของคนและสัตว์อย่างไรบ้าง ให้ผู้เรียน วิเคราะห์ผลกระทบระหว่างความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตในรูปของโซ่อาหารและสายใยอาหาร และคาดการณ์ว่าหากปล่อยไว้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต $F(As)$</p>

ของเดิม	ปรับใหม่
<p>3. ให้นักเรียนรวมกลุ่มกันประมาณ 3-5 คน ช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เป็นสาเหตุที่ทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย โดยช่วยกันเขียนเป็นแผนผังความรู้ แล้วให้ทุกกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เพื่อนๆ ในชั้นร่วมกันอภิปราย ลงข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในภาพรวม $F(U_n)$</p>	<p>3. ให้นักเรียนรวมกลุ่มกันประมาณ 3-5 คน ช่วยกัน <u>สืบค้นข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการค้ารงชีวิตของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น อธิบายความสัมพันธ์ที่สืบค้นได้</u> วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เป็นสาเหตุที่ทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย โดยช่วยกันเขียนเป็นแผนผังความรู้ แล้วให้ทุกกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เพื่อนๆ ในชั้นร่วมกันอภิปราย ลงข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในภาพรวม $I(As)$</p>
<p>4. ครูให้นักเรียนนึกถึงสภาพชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ว่า มีสภาพแวดล้อมที่ใดบริเวณใดถูกทำลายหรือกำลังจะถูกทำลายบ้าง นักเรียนอยากให้ชุมชนเป็นอย่างไรในภาพนั้นหรือไม่ ถ้าแม่น้ำในแม่น้ำบางขามที่ไหลผ่านโรงเรียนเกิดน้ำเสีย ปลาตายหมด จะเกิดผลกระทบต่อใคร อย่างไร หรือไม่ กองขยะข้างถนน แอ่งน้ำเน่าข้างบ้านถ้าปล่อยไว้อย่างนั้น จะเกิดอะไรขึ้น มีผลกระทบต่อใคร อย่างไร $F(As)$</p>	<p>คงเดิม</p>
<p>5. เมื่อนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือคิดว่าน่าจะเกิดในอนาคตอันใกล้นี้ มาช่วยกันวางแผนแก้ไข โดยจัดทำในรูปของโครงการวิทยาศาสตร์ ในชั่วโมงเรียนนี้ให้แต่ละกลุ่มจัดทำเค้าโครง ของเรื่องที่จะแก้ปัญหา มานำเสนอ ก่อน <u>โครงการวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนทำเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของสิ่งแวดล้อม หรืออาจจะเป็นโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม</u> <u>ผลสำเร็จของโครงการจะต้องทำให้ชุมชนมีสภาพที่ดีขึ้น เช่น สะอาดขึ้น สวยงามขึ้น</u> <u>ปลอดแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคติดต่อ เช่น ยุง หนู เป็นต้น</u> $C(U_i)$</p>	<p>คงเดิม</p>

ของเดิม	ปรับใหม่
6. ครูใช้เวลาการทำโครงการงานของนักเรียน โดยพิจารณาจากปัญหาที่เลือกตามความเหมาะสม โดยให้ทำนอกเวลาเรียน ครูเป็นที่ปรึกษา $C(Ut)$	คงเดิม
7. เมื่อโครงการเสร็จและผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูต้องจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงานให้กับนักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้รับความรู้จากกลุ่มเพื่อนๆ และได้นำเสนอผลงานของตนเอง อาจจะเป็นในชั่วโมงเรียน หรือในโอกาสวันสำคัญที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมแสดงผลงานนักเรียน ครูต้องพยายามให้นักเรียนเข้าใจว่าสิ่งที่ทุกคนทำนั้นมีประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ไม่ควรจะจบลงแค่ส่งผลงานให้ครูตรวจเพื่อรับคะแนน นักเรียนควรจะนำผลงานนี้ออกเผยแพร่ในชุมชน เพื่อชักชวนให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่ตลอดไป $C(Co)$	คงเดิม
8. ครูติดตามการเผยแพร่ความรู้ของนักเรียนที่จะเข้าถึงชุมชน (อาจจะเป็นเอกสารแผ่นพับ ออกประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง ร่วมกลุ่มอาสาสมัครทำความสะอาด) $C(Co)$	คงเดิม

9. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. รูปภาพ ภาพถ่ายสิ่งแวดล้อม
2. สภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน
3. รูปแบบ โครงการงานวิทยาศาสตร์

10. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล (ของเดิม)

ประเด็นที่ประเมิน	วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล
- ความรู้ความเข้าใจเรื่อง	- ตรวจสอบผลงานแผนผังความรู้	- แบบประเมินผลงาน
- ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	- ประเมินทักษะ/กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผ่านการทำโครงการวิทยาศาสตร์	- แบบประเมินทักษะ/กระบวนการ
- ทักษะกระบวนการกลุ่ม	- ประเมินการทำงานกลุ่ม	- แบบประเมินการทำงานกลุ่ม
- ทักษะการร่วมอภิปราย	- ประเมินการเข้าร่วมอภิปราย	- แบบประเมินการเข้าร่วมอภิปราย
- ทักษะการคิดวิเคราะห์	- ประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์จากการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา	- แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์
- คุณลักษณะที่พึงประสงค์	- สังเกตจากพฤติกรรมการเรียนและการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน	- แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การวัดและประเมินผล (ปรับใหม่)

1. การประเมินความรู้ (K) ตามตัวชี้วัด (ประเมินจากโครงการงานวิทยาศาสตร์)

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
สาระที่ 2 สิ่งมีชีวิตกับ สิ่งแวดล้อม ว 2.1 เข้าใจ สิ่งแวดล้อมใน ท้องถิ่น ความสัมพันธ์ ระหว่าง สิ่งแวดล้อม กับสิ่งมีชีวิต	ป 6/1 สืบสวน และอภิปราย ความสัมพันธ์ ของกลุ่ม สิ่งมีชีวิตใน แหล่งที่อยู่ต่างๆ ป 6/2 อธิบาย ความสัมพันธ์ ของสิ่งมีชีวิตกับ สิ่งมีชีวิตในรูป	-จัดประเภท -เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ -บอกเหตุผล -บอกความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งมีชีวิต ในรูปห่วงโซ่ อาหารและ สายใยอาหาร -สรุปสาระสำคัญ	ความสัมพันธ์ ของสิ่งมีชีวิต กับสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ ระหว่าง สิ่งมีชีวิตในรูป ห่วงโซ่อาหาร และสายใย อาหาร	แบบประเมิน 1.การจัด ประเภท 2.การเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ ของสิ่งมีชีวิต กับสิ่งแวดล้อม	ระดับ คุณภาพ ผ่านคือ พอใช้ ขึ้นไป

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ	ของโซ่อาหารและสายใยอาหาร	บอกรายการ	<u>กระบวนการสืบเสาะหาความรู้</u> <u>ความสัมพันธ์ระหว่าง</u> <u>ดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อม</u> <u>ในท้องถิ่น</u> <u>สื่อสารความรู้</u> <u>วิธีป้องกันการถูกทำลายของสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม</u>	- ประเมินผลงานจากแผนผังความรู้ที่แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีชีวิต - แบบทดสอบเขียนอธิบายสั้นๆ บอกรายการความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตในรูปห่วงโซ่อาหารและสายใยอาหาร - แบบประเมินตัวอย่างของ <u>ความสัมพันธ์ระหว่างดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น</u> 2.สรุปสาระสำคัญของ <u>ความสัมพันธ์</u>	-ระดับคุณภาพของแผนผังความรู้ -ระดับคุณภาพผ่านคือพอใช้ขึ้นไป -ระดับคุณภาพผ่านคือพอใช้ขึ้นไป

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
				<u>ระหว่างการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น</u> เป็นบันทึกความรู้ (document)	

2. การประเมินสมรรถนะ (P) ตามพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง (ประเมินจากโครงการวิทยาศาสตร์)

สมรรถนะ	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการสื่อสาร	1. รับสาร 2. ถ่ายทอดความคิด 3. เลือกรับหรือไม่รับสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง 4. เลือกใช้วิธีสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	แบบประเมินรูบริก	ระดับคุณภาพผ่านคือพอใช้ขึ้นไป
2. ความสามารถในการคิด (จิตวิทยาศาสตร์)	1. วิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหา 2. วิเคราะห์สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นของปัญหา	แบบประเมินรูบริก	ระดับคุณภาพผ่านคือพอใช้ขึ้นไป
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา	1. เลือกปัญหาได้เหมาะสม 2. วางแผนแก้ปัญหาบนพื้นฐานของหลักเหตุผล 3. ใช้กระบวนการกลุ่มในการแก้ปัญหา 4. แสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา 5. ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ชุมชน และสิ่งแวดล้อม	แบบประเมินรูบริก	ระดับคุณภาพผ่านคือพอใช้ขึ้นไป

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. มีวินัย	ตรงต่อเวลา รับผิดชอบงาน ร่วมมือกับกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมตนเอง ของนักเรียน หรือแบบสังเกต พฤติกรรมนักเรียนของครู	ระดับคุณภาพผ่าน คือพอใช้ขึ้นไป
2. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน	สนใจ ใคร่รู้ กระตือรือร้น หาสารสนเทศ ที่ต้องการได้ ด้วยตนเอง	แบบสังเกตพฤติกรรมตนเอง ของนักเรียน หรือแบบสังเกต พฤติกรรมนักเรียนของครู	ระดับคุณภาพผ่าน คือพอใช้ขึ้นไป
3. มีจิตสาธารณะ	ถ่ายทอดความรู้ให้ชุมชน	แบบประเมินบันทึกความรู้ (document)	ระดับคุณภาพผ่าน คือพอใช้ขึ้นไป
4. มีความฉลาดทางสุขภาวะ	<ul style="list-style-type: none"> ● เข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ความรู้ และสื่อสาร ความรู้ได้ตามเนื้อหา สาระของวิชา และตาม ระดับของการเกิด ความฉลาดทางสุขภาวะ ● ใช้ความรู้ และสื่อสาร ความรู้ เพื่อกำหนด แนวทางของการ สร้างเสริมความฉลาดทาง สุขภาวะให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ 	แบบสังเกตพฤติกรรม ความฉลาดทางสุขภาวะ	ความครบถ้วนของ พฤติกรรมความ ฉลาดทางสุขภาวะ

ปรับปรุงจากแผนการจัดการเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ของ ครูสุนทร สุขเกษม

โรงเรียนวัดเทพอำไพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 1

ระดับมัธยมศึกษา

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวอย่างที่ 1 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รหัสวิชา ท 21101

เวลา 60 ชั่วโมง/ปี

รายวิชาภาษาไทย 1

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ศึกษาและฝึกทักษะการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว นิทาน ข่าว เรียงความ สารคดี ร้อยกรองประเภท กาพย์ยานี กาพย์ฉันทน์ กาพย์สุรางคนางค์ กลอนนิราศ และกลอนดอกสร้อย การอ่าน จับใจความสำคัญ จากนิทาน ข่าว สารคดีที่ส่งเสริมความรู้เรื่องสุขภาวะ เรื่องเล่า วรรณคดี วรรณกรรม การระบุเหตุผล ข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากสื่อต่างๆ ที่ส่งเสริมความคิดและความฉลาดทางสุขภาวะ การตีความคำยาก ในเอกสารวิชาการ การวิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการอ่าน พระราชนิพนธ์ สารคดี บทความ ข่าว นิทาน การเขียนคัดลายมือด้วยตัวบรรจงครึ่งบรรทัด

การเขียน เรียงความ ข้อความ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คุณธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ ภูมิปัญญาของไทย ทรัพยากร สภาพแวดล้อม และความฉลาดทางสุขภาวะ การเขียนจดหมายส่วนตัว การบรรยายประสบการณ์ การเขียนรายงาน การศึกษาค้นคว้า โดยใช้ความเรียง ชั้นสูง การพูดสรุป พูดให้ข้อสังเกต พูดย่อเรื่อง พูดเล่าเรื่อง การพูดแสดงความคิดเห็น นำเสนอ เผยแพร่ ชักชวน รณรงค์ กระตุ้น ให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะในทิศทางที่เหมาะสม การประเมินความน่าเชื่อถือ ของบทโฆษณาที่มีเนื้อหาโน้มน้าวใจ เพลง สำนวนสุภาษิต ฯลฯ การพูดรายงาน การศึกษาค้นคว้า ศึกษาลักษณะฉันทลักษณ์ บทร้อยกรอง ประเภทกาพย์ยานี กาพย์ฉันทน์ และกาพย์สุรางคนางค์ กลอนนิทาน กลอนนิราศ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย การสร้างคำประสม คำซ้ำ คำซ้อน คำพ้อง ศึกษา วิเคราะห์ อธิบาย สรุป และประยุกต์ใช้เนื้อหา คุณค่า ความรู้ ข้อคิด บททองจำ อายทานจากรรรณคดี วรรณกรรม สุภาษิต คำพังเพย ตามหลักการพินิจองค์ประกอบ หลักการวิจารณ์ รรรณคดี วรรณกรรม และหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดยใช้กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน การฟัง การดู การพูด กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ความเข้าใจธรรมชาติของภาษา หลักภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษา พลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา ความเข้าใจ และแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ วรรณคดี วรรณกรรม ตามหลักการพินิจองค์ประกอบ หลักการวิจารณ์วรรณคดี วรรณกรรม และหลักคิปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะในการสื่อสาร สามารถใช้กระบวนการอ่าน สร้างความรู้ และความคิด นำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีนิสัยรักการอ่าน สามารถใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกฟัง เลือกดู แสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก ในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์ เข้าใจธรรมชาติของภาษา การเปลี่ยนแปลงและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา รักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติและเข้าใจ แสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดี วรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มีความซาบซึ้ง รักษาดี ศาสตร์ กษัตริย์ ตระหนักรักความเป็นไทย มีมารยาท ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย มีจิตสาธารณะ และอยู่อย่างพอเพียง

5 มาตรฐาน 31 ตัวชี้วัด

มาตรฐานที่ 1	ท 1.1 ม. 1/1 ท 1.1 ม. 1/9	ท 1.1 ม. 1/2	ท 1.1 ม. 1/3	ท 1.1 ม. 1/5	ท 1.1 ม. 1/8
มาตรฐานที่ 2	ท 2.1 ม. 1/1 ท 2.1 ม. 1/6	ท 2.1 ม. 1/2 ท 2.1 ม. 1/7	ท 2.1 ม. 1/3 ท 2.1 ม. 1/8	ท 2.1 ม.1/4 ท 2.1 ม. 1/9	ท 2.1 ม. 1/5
มาตรฐานที่ 3	ท 3.1 ม. 1/1	ท 3.1 ม. 1/2	ท 3.1 ม. 1/3	ท 3.1 ม. 1/5	ท 3.1 ม. 1/6
มาตรฐานที่ 4	ท 4.1 ม. 1/1 ท 4.1 ม. 1/6	ท 4.1 ม. 1/2	ท 4.1 ม. 1/3	ท 4.1 ม.1/4	ท 4.1 ม. 1/5
มาตรฐานที่ 5	ท 5.1 ม. 1/1	ท 5.1 ม. 1/2	ท 5.1 ม. 1/3	ท 5.1 ม.1/4	ท 5.1 ม. 1/5

หน่วยการเรียนรู้ “รู้ไว้ใช้ว่า ใสบ่าแบกหาม”

รายวิชาภาษาไทย 1

รหัสวิชา ท 21101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

จำนวน 6 ชั่วโมง

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	สมรรถนะ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์
ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน	ม.1/2 จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ม.1/3 ระบุเหตุและผลข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน	การอ่านเพื่อสร้างความรู้และความคิด ต้องจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น และตรวจสอบความเป็นเหตุเป็นผลของเรื่องที่อ่าน	สมรรถนะ 1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ	ม.1/2 เขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำถูกต้องชัดเจน เหมาะสมและสละสลวย ม.1/6 เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระจากสื่อที่ได้รับ ม.1/8 มีมารยาทในการเขียน	การเขียนเพื่อสื่อสารมีหลายรูปแบบ เช่น เรียงความ ย่อความ รายงาน และแสดงความคิดเห็น ลักษณะสำคัญของการเขียนคือใช้ถ้อยคำถูกต้องชัดเจนเหมาะสม สละสลวย และมีมารยาท	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. มีวินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. อยู่อย่างพอเพียง 4. มีความฉลาดใน
ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์	ม.1/1 พูดสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู ม.1/3 พูดแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและพูด	การรับและส่งสารที่มีคุณภาพ ต้องมีการเลือกฟัง ดู และพูดอย่างมีวิจารณญาณ สร้างสรรค์และเหมาะสมกับโอกาส	สุขภาพ

หมายเหตุ หน่วยการเรียนรู้ “รู้ไว้ใช้ว่า ใสบ่าแบกหาม” แบ่งออกเป็น 6 แผนการเรียนรู้ โดยจัดแผนละ 1 ชั่วโมง ดังนี้

ชั่วโมงที่ 1 เก็บมาเล่า เอามาคุย

ชั่วโมงที่ 2 เรื่องเล่า เร้าพลัง

ชั่วโมงที่ 3 มันเป็นเช่นนี้เอง

ชั่วโมงที่ 4 ตรวจสอบความรู้

ชั่วโมงที่ 5 คิดเป็น

ชั่วโมงที่ 6 แก้ปัญหาได้

เมื่อเรียนจบ 6 ชั่วโมงแล้วจะมีการทดสอบหลังเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ ฐูไว้ไ้ว่า ไ้ป่าแบกหาม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง คิดเป็น

เวลา 1 ชั่วโมง (ชั่วโมงที่ 5)

*****

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

2. ตัวชี้วัด

ม.1/3 ระบุเหตุและผล ข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน

3. สมรรถนะ

ของเดิม	ปรับปรุง
1. ความสามารถในการสื่อสาร: อ่าน ฟัง พูด เขียน แสดงความคิดเห็น อธิบาย สาระ แก่น สาระของข้อมูล ความรู้ แนวคิด สรุป นำเสนอ ชักชวน ให้ปฏิบัติ โดยพูดเล่าเรื่อง เขียนเรื่องเล่า เขียนคำขวัญ เขียนรายงานการวิเคราะห์และแก้ปัญหา	1. <u>ความสามารถในการสื่อสาร: อ่าน ฟัง พูด แสดงความคิดเห็น สรุป นำเสนอ วิธีปฏิบัติ</u>
2. ความสามารถในการคิด: คิดวิเคราะห์ข้อมูลจากการอ่าน การฟัง ตรวจสอบความสมเหตุสมผล ไตร่ตรองเพื่อค้นหาทางเลือกที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ปัญหา	คงเดิม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา: ระบุปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา เลือกแนวทางที่ดีที่สุด ลงมือปฏิบัติ	3. <u>ความสามารถในการแก้ปัญหา: ระบุปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา เลือกแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อปฏิบัติ</u>

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. อยู่อย่างพอเพียง
4. มีความฉลาดทางสุขภาพ

5. สาระสำคัญ

การอ่านเพื่อสร้างความรู้และความคิดต้องจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น และตรวจสอบความเป็นเหตุเป็นผลของเรื่องที่อ่าน ในการอ่านเพื่อสร้างความรู้และการคิด องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญคือ *การคิดวิเคราะห์* ซึ่งเป็นความสามารถในการแยกแยะ เพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อหาต่างๆ และจำแนกองค์ประกอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยหาข้อเท็จจริงที่ถูกต้องมาสนับสนุน

6. สาระการเรียนรู้

ความรู้ (K) เมื่อฟังและอ่านเรื่องเล่าวิกฤตของห้อง 3 ผู้เรียนสามารถจำแนกองค์ประกอบของเหตุการณ์ จัดหมวดหมู่ อธิบายฐานความคิดในการจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ประเด็นสำคัญจากเรื่องเล่า ทั้งนี้เน้นการคิดวิเคราะห์ คือ สามารถแยกแยะ เพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และเป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร **องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ได้แก่** 1) ความสามารถในการตีความจากความรู้ ประสบการณ์ และจากค่านิยม 2) ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องที่จะวิเคราะห์ และ 3) ความช่างสังเกต ช่างสงสัยและช่างถาม

ทักษะกระบวนการ (P) ในกระบวนการวิเคราะห์เริ่มต้นจาก 1) ทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา 2) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล 4) จัดข้อมูลเป็นระบบ 5) ตั้งสมมติฐาน หรือ คาดคะแนน เพื่อกำหนดขอบเขตและข้อสรุป 6) สรุปเป็นขั้นของการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงกับเหตุผล และ 7) ประเมินข้อสรุป เป็นการประเมินความสมเหตุ สมผล ของการสรุป และพิจารณาผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ของการฟังและการอ่านเพื่อคิดวิเคราะห์ ต้อง 1) มีมารยาทการฟัง 2) ใฝ่เรียนรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ 3) อยู่อย่างพอเพียง มีความรอบรู้ รอบคอบ ในการฟัง การดู และการคิดวิเคราะห์ โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบเพื่อนในการทำงานกลุ่ม และ 4) **มีความฉลาดทางสุขภาพ ตั้งใจฟัง ทำความเข้าใจ ขณะอ่าน ฟัง หรือดู แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปข้อมูลความรู้ เพื่อประเมินสู่การเชื่อมโยงกับสถานการณ์ เหตุการณ์ นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง**

7. กิจกรรมการเรียนรู้

ของเดิม	ปรับปรุง
<p>ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน</p> <p>1. ครูทบทวนเหตุการณ์ วิกฤตของห้อง 3 ซึ่งเป็นอุบัติเหตุทำให้นักเรียนได้รับบาดเจ็บ เสียเงินค่ารักษาพยาบาลมากมาย ต้องหยุดโรงเรียนไม่สามารถมาโรงเรียนได้ เดือดร้อนถึงผู้ปกครอง ต้องคอยดูแล ทำให้ไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ เป็นที่ไม่พอใจของเจ้าของงาน เพื่อนนักเรียนต้องเดือดร้อนคอยโทรศัพท์รายงานการเรียน และงานที่ครูมอบหมาย โรงเรียนต้องเสียเงินซ่อมโถ่สวมใหม่ ฯลฯ</p> <p>2) ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่องการคิดวิเคราะห์</p>	<p>ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน</p> <p>1. ครูทบทวนเหตุการณ์ วิกฤตของห้อง 3 และ <u>ให้อ่านเรื่องเล่าที่เขียน เป็นกรณีจากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน F(Ac)</u></p> <p>2. <u>เมื่อฟังและอ่านเรื่องเล่าวิกฤตของห้อง 3 ครูให้หลักการในการจำแนกองค์ประกอบของเหตุการณ์ จัดหมวดหมู่ อธิบายฐานความคิดในการจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ประเด็นสำคัญจากเรื่องเล่า องค์ประกอบของการคิด และทักษะกระบวนการ ในกระบวนการวิเคราะห์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการคิดวิเคราะห์ F(Ac)</u></p>
<p>ขั้นจัดการเรียนรู้</p> <p>1. ครูใช้คำถาม ถามเหตุการณ์ที่เป็นอุบัติเหตุ วิกฤตของห้อง 3 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 8 – 10 คน อ่านคำถามที่ครูกำหนดแล้วระดมความคิด ใช้เวลากลุ่มละ 15 นาที</p> <p>คำถาม: อะไรบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ตัวนักเรียน .....</p> <p>: ถ้าจัดกลุ่ม สิ่งที่เกี่ยวข้องนี้ จะจัดเป็นกลุ่มอะไรบ้าง มีฐานความคิดอย่างไรในการจัดกลุ่ม เช่น สิ่งมีชีวิต สิ่งของ ..... I(Un)</p>	<p>ขั้นจัดการเรียนรู้</p> <p>1. คงเดิม</p>

ของเดิม	ปรับใหม่
<p>: คำว่าอยากดู มีความหมายแคไหน อย่างไร</p> <p>: วัยรุ่น อยากรู้ อยากเห็น มีความหมายเพียงใด แตกต่างกับคำว่า “ชน” อย่างไร</p> <p>: เหตุการณ์นี้เกิดเมื่อไร ที่ไหน เกิดกับใคร</p> <p>: ใครเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้บ้าง เกี่ยวข้องอย่างไร <i>I(Un)</i></p> <p>: ผลที่เกิดจากเหตุการณ์นี้เป็นอย่างไร ใครได้รับผลกระทบบ้าง <i>I(As)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีคนกล่าวว่า เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในระหว่างเปลี่ยนชั่วโมง จากวิชาภาษาไทยจะไปเรียนวิชาการงาน เชื่อถือได้หรือไม่ เพราะอะไร <i>C(As)</i> - ถ้าจะรวบรวมข้อมูลของเหตุการณ์นี้ให้เข้าใจง่ายๆ จะเขียนแผนผังความคิดได้อย่างไร - ถ้า.....เหตุการณ์..... <p>จะ ..... ให้นักเรียนเดิม</p> <p>ข้อความให้สมเหตุสมผล <i>C(Un)</i></p> <p>2. ผู้แทนนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็น โดยไม่ให้มีคำตอบที่ซ้ำกัน</p>	<p>2. ผู้แทนนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอความคิดเห็น <u>โดยระบุเหตุและผล ข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน</u> <i>C(Co)</i></p>
<p>ขั้นพัฒนาผู้เรียน</p> <p>1. นักเรียนฟังเพลง “แทงข้างหลัง ทะลุถึงหัวใจ” สิ่งที่คุณนำมาเป็นสื่อเพื่อฝึกการวิเคราะห์ใช้เวลา 10 นาที</p> <p>2. นักเรียนนำเสนอความคิดร่วมกัน</p>	<p>ขั้นพัฒนาผู้เรียนและขั้นสรุป</p> <p><u>ให้ผู้เรียนสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้จากเรื่องวิกฤตของห้อง 3 โดยครอบคลุมประเด็น 1) ความรู้ในการจำแนกองค์ประกอบของเหตุการณ์ จัดหมวดหมู่ อธิบายฐานความคิดในการจัด</u></p>
<p>ขั้นสรุป</p> <p>นักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของการคิดวิเคราะห์คืออะไร องค์ประกอบในการคิดวิเคราะห์มีอะไรบ้าง และกระบวนการคิดวิเคราะห์ต้องทำอย่างไร โดยใช้จากการปฏิบัติมาแล้ว</p>	<p><u>หมวดหมู่ 2) องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ 3) ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของการฟังและการอ่านเพื่อคิดวิเคราะห์ และ 5) การนำเหตุการณ์ที่เรียนรู้จากเรื่องไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง</u> <i>C(Co)</i></p>

8. สื่อและแหล่งเรียนรู้

ของเดิม	ปรับใหม่
1. คำถาม 2. เพลง “แทงข้างหลัง ทะลุถึงหัวใจ”	1. <u>กรณีศึกษาเรื่องเล่า วิกฤตของห้อง 3</u> 2. คำถาม 3. <u>ใบสรุปความรู้</u>

9. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล (ของเดิม)

ประเมินผลระหว่างเรียน

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	วิธีประเมิน	เกณฑ์การประเมิน
ความรู้ 1. ความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้กระบวนการพูด การเขียน การเขียนเล่าเรื่อง เขียนแสดงความคิดเห็น 2. ความรู้เรื่องกระบวนการคิด วิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา	1. คำถาม 2. แบบประเมินสรุปองค์ความรู้	ตรวจคำตอบ จากการตอบ ข้อซักถาม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสรุปองค์ความรู้	ตอบคำถามและนำเสนอ คำอธิบายชี้แจงถูกต้อง ร้อยละ 70
ทักษะกระบวนการ 1. ทักษะการใช้กระบวนการเขียน การพูด พูดและเขียนเล่าเรื่อง 2. ทักษะการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา	แบบสังเกต	สังเกต	ระดับดี: มีความสามารถในการใช้ทักษะกระบวนการคิด พูด เขียน ระดับพอใช้: มีความสามารถในการใช้ทักษะกระบวนการคิด พูด เขียนพอสมควร
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1. มีวินัย - ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม - ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และรับผิดชอบในการทำงาน	แบบสังเกต	สังเกต	ปรากฏในตารางเกณฑ์การประเมิน

ประเด็นการประเมิน	เครื่องมือประเมิน	วิธีประเมิน	เกณฑ์การประเมิน
2. มารยาทการฟัง การเขียน การพูด - ความตั้งใจ - ไม่รบกวนผู้อื่น - ชักถามเมื่อได้รับโอกาส - คิดและไตร่ตรอง - อ้างอิงที่มาของข้อมูลอย่างถูกต้อง	แบบสังเกต	สังเกต	ปรากฏในตารางเกณฑ์การประเมิน

การวัดและประเมินผล (ปรับปรุง)

1. การประเมินความรู้ (K) ตามตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
ท 1.1 ใ้ กระบวนการ อ่านสร้าง ความรู้และ ความคิด เพื่อ นำไปใช้ ตัดสินใจ แก้ปัญหาใน การดำเนินชีวิต และมีนิสัยรัก การอ่าน	ม.1/3 ระบุ เหตุและผล ข้อเท็จจริงกับ ข้อคิดเห็น จากเรื่องที่ อ่าน	1. ตอบคำถาม 2. วิเคราะห์ องค์ประกอบที่ เกี่ยวข้อง 3. จัดกลุ่มของ องค์ประกอบ โดยบอกฐาน ความคิด 4. ดีความ เหตุการณ์และคำ ที่ใช้จากความรู้ ประสบการณ์ และจากค่านิยม 5. เล่าเรื่องใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และ เกิดผลอย่างไร	เมื่อฟังและอ่าน เรื่องเล่าวิฤตทอง ของห้อง 3 ผู้เรียนสามารถ จำแนก องค์ประกอบ ของเหตุการณ์ จัดหมวดหมู่ อธิบายฐาน ความคิดในการ จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ ประเด็นสำคัญ จากเรื่องเล่า ทั้งนี้เน้นการคิด วิเคราะห์ และ สรุปสิ่งที่เรียนรู้	- แบบประเมิน ระหว่างเรียน สาระการ ประเมิน 1. คำถาม เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง 2. องค์ประกอบ ของเรื่องเล่า 3. การตีความ เหตุการณ์และคำ - แบบประเมิน สรุปองค์ ความรู้	ตอบ คำถาม และ นำเสนอ คำอธิบาย ชี้แจง ถูกต้อง ร้อยละ 70

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
		6. สร้างข้อสรุปเป็นผังความคิด	ตามหลักการของการฟังและอ่านเพื่อสร้างความรู้ความคิด และนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต		

2. การประเมินสมรรถนะ (P) ตามพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

สมรรถนะ	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการสื่อสาร	อ่าน ฟัง พูด แสดงความคิดเห็น สรุป นำเสนอ	แบบสังเกต พฤติกรรมกรรมการสื่อสาร	ดีมาก ดี พอใช้ ปรับปรุง
2. ความสามารถในการคิด	คิดวิเคราะห์ ตรวจสอบความสมเหตุสมผล คิดไตร่ตรอง ค้นหาทางเลือก	แบบสังเกต พฤติกรรมกรรมการคิด	
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา	ระบุปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา เลือกแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อปฏิบัติ	แบบสังเกต พฤติกรรมกรรมการแก้ปัญหา	

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. มีวินัย	ตรงต่อเวลา รับผิดชอบงาน ร่วมมือกับกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรม ตนเองของนักเรียน หรือแบบสังเกตพฤติกรรม นักเรียนของครู	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
2. ใฝ่เรียนรู้	สนใจ ใคร่รู้ กระตือรือร้น หาสารสนเทศที่ต้องการได้ด้วย ตนเอง	แบบสังเกตพฤติกรรม ตนเองของนักเรียน หรือแบบสังเกตพฤติกรรม นักเรียนของครู	ผลการประเมิน แต่ละรายการ ผ่านเกณฑ์ที่ ระดับ ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
3. อยู่อย่างพอเพียง	แสดงความพอใจ และเห็นคุณค่า ในการค้นพบความรู้ คำตอบเพื่อ แก้ปัญหา	แบบสังเกตพฤติกรรม ตนเองของนักเรียน หรือแบบสังเกตพฤติกรรม นักเรียนของครู	ผลการประเมิน ผ่านเกณฑ์ที่ ระดับ ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
4. มีความฉลาดทางสุขภาวะ	<ul style="list-style-type: none"> ● เข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ ความรู้ และสื่อสารความรู้ได้ตาม เนื้อหาสาระของวิชา และตามระดับ ของการเกิดความฉลาดทางสุขภาวะ ● เข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ ความรู้ และสื่อสารความรู้ด้าน สุขภาวะ (กาย ใจ สังคม และ ปัญญา) ได้ตามระดับของการเกิด ความฉลาดทางสุขภาวะ ● ใช้ความรู้ และสื่อสารความรู้ เพื่อกำหนดแนวทางของการสร้าง เสริมความฉลาดทางสุขภาวะให้กับ ตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ 	แบบสังเกตพฤติกรรม ความฉลาดทางสุขภาวะ แบบประเมินชิ้นงาน/ ภาระงาน	ความครบถ้วน ของพฤติกรรม ความฉลาดทาง สุขภาวะ

ปรับปรุงจากแผนการจัดการเรียนรู้สาระภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ของ ครูคุณที่รา บุญเลี้ยง โรงเรียนราชวินิต มัธยม

ตัวอย่างที่ 2 สารการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รายวิชาสังคมศึกษา (เศรษฐศาสตร์และภูมิศาสตร์)

รหัสวิชา ส 22102

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 60 ชั่วโมง / ปี

จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ศึกษา ความหมายและความสำคัญของการลงทุนและการออมต่อระบบเศรษฐกิจ การบริหารจัดการการเงินออมและการลงทุนภาคครัวเรือน ปัจจัยของการลงทุนและการออม และปัญหาของการลงทุนและการออมในสังคมไทย ความหมาย ความสำคัญและหลักการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ **และส่งผลต่อการมีสุขภาวะของคนไทย** ศึกษาการผลิตสินค้าในท้องถิ่น ได้แก่ การทำเครื่องเบญจรงค์ น้าอบไทย ปัญหาการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น รักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค กฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ การพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศ

ศึกษา การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่แสดงลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา ลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา การเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของทวีปยุโรปและแอฟริกา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรปและแอฟริกา และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกาต่อ**คนไทยและประเทศไทย โดยรวมทั้งในด้านวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิต**

โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร การแก้ปัญหา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต **ตามแบบปฏิบัติที่ดีในบริบทของสังคม วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของประเทศที่พัฒนาและกำลังพัฒนา เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมสุขภาวะของคนไทย**

ทำให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
 ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย สามารถดำเนิน
 ชีวิตอย่างสันติสุข และมีความสุขภาวะ

4 มาตรฐาน   14 ตัวชี้วัด

มาตรฐานที่ 1	ส 3.1 ม.2/1	ส 3.1 ม.2/2	ส 3.1 ม.2/3	ส 3.1 ม.2/4
มาตรฐานที่ 2	ส 3.2 ม.2/1	ส 3.2 ม.2/2	ส 3.2 ม.2/3	ส 3.2 ม.2/4
มาตรฐานที่ 3	ส 5.1 ม.2/1	ส 5.1 ม.2/2		
มาตรฐานที่ 4	ส 5.2 ม.2/1	ส 5.2 ม.2/2	ส 5.2 ม.2/3	ส 5.2 ม.2/4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 “รักษาสีสิ่งแวดล้อม”

รายวิชาสังคมศึกษา (เศรษฐศาสตร์และภูมิศาสตร์)
เรื่อง รักษาสิ่งแวดล้อม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2
จำนวน 10 ชั่วโมง

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	สมรรถนะ และลักษณะ อันพึงประสงค์
<p>มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลก ทางกายภาพ และ ความสัมพันธ์ของ สรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน และกันในระบบของ ธรรมชาติ ใช้แผนที่ และเครื่องมือทาง ภูมิศาสตร์ในการ ค้นหา วิเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูล สารสนเทศอย่างมี ประสิทธิภาพ</p>	<p>ม.2/1 ใช้เครื่องมือทาง ภูมิศาสตร์ในการ รวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับลักษณะทาง กายภาพ และสังคม ของทวีปยุโรปและ แอฟริกา</p> <p>ม.2/2 วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางกายภาพ และสังคมของทวีป ยุโรปและแอฟริกา</p>	<p>1. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่ แสดงลักษณะทาง กายภาพและสังคมของ ทวีปยุโรป และแอฟริกา</p> <p>2. ลักษณะทางกายภาพ - ประเทศต่างๆ - ลักษณะทางสังคมและ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ การดำรงชีวิตประจำวัน <u>และการสร้างเสริมสุขภาพ</u> - ความสัมพันธ์ระหว่าง ทวีปยุโรปและแอฟริกา กับประเทศไทย</p>	<p>สมรรถนะ 1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี</p> <p>ลักษณะอันพึงประสงค์ 1. ใฝ่เรียนรู้</p>
<p>มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับ สภาพแวดล้อมทาง กายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค วัฒนธรรมมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน</p>	<p>ม.2/1 วิเคราะห์การก่อ เกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ ทางสังคม อันเป็นผล จากการเปลี่ยนแปลง ทางธรรมชาติ และ ทางสังคมของทวีป ยุโรปและแอฟริกา</p> <p>ม.2/2 ระบุแนวทาง การอนุรักษ์ทรัพยากร- ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในทวีป ยุโรป และแอฟริกา</p>	<p>1. การเปลี่ยนแปลงทาง ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของทวีปยุโรปและ แอฟริกา <u>ที่มีผลต่อวิถี การดำเนินชีวิตและ คุณภาพชีวิตของคนไทย</u></p>	<p>2. อยู่อย่างพอเพียง 3. มุ่งมั่นการทำงาน 4. <u>มีความฉลาดทาง สุขภาพ</u></p>

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	สมรรถนะ และลักษณะ อันพึงประสงค์
	<p>ม.2/3 ตำรวจ อภิปราย ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ในทวีปยุโรป และ แอฟริกา</p> <p>ม.2/4 วิเคราะห์เหตุ และผลกระทบที่ ประเทศไทย ได้รับจากการ เปลี่ยนแปลงของ สิ่งแวดล้อมในทวีป ยุโรป และแอฟริกา</p>		

แผนการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 รัชสิ่งแวดล้อม
เรื่อง รัชสิ่งแวดล้อม (ภาคพื้นยุโรป)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
จำนวน 5 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

ม.2/1 ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ และสังคมของทวีปยุโรป

ม.2/2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป

มาตรฐาน ส 5.2: เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

ม.2/1 วิเคราะห์การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และทางสังคมของทวีปยุโรป

ม.2/2 ระบุแนวทาง การอนุรักษ์ทรัพยากร-ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป

ม.2/3 สํารวจ อภิปรายประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป

ม.2/4 วิเคราะห์เหตุและผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชากร

2. สาระสำคัญ

ยุโรปตั้งอยู่ก่อนไปทางขั้วโลกเหนือ มีชายฝั่งทะเลที่เว้าแหว่งมาก ทำให้ได้รับอิทธิพลจากทะเลเกือบทั้งหมดจึงเป็นทวีปที่ไม่มีลักษณะภูมิอากาศแห้งแล้งแบบทะเลทราย สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของทวีปยุโรป เช่น ภูมิอากาศอบอุ่น ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ส่งเสริมให้ประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความคิดก้าวหน้า ปัจจุบันทวีปยุโรปจึงเป็นผู้นำทางด้านสังคม และวัฒนธรรมยุคใหม่ของโลก

แสดงว่า ลักษณะทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของทวีปยุโรปมีผลกระทบต่อวิธีการดำเนินชีวิตของประชากรในทวีป ซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ ในโลกเช่นกัน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ของเดิม	ปรับใหม่
<ol style="list-style-type: none"> 1. อธิบายลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปได้ 2. อธิบายลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรปได้ 3. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทวีปยุโรปกับประเทศไทยในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบันได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป 2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป 3. วิเคราะห์การก่อเกิดสิ่งแวดลอมใหม่ทางสังคมอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปยุโรป 4. ระบุแนวทาง การอนุรักษ์ทรัพยากร-ธรรมชาติและสิ่งแวดลอมในทวีปยุโรป 5. สำรวจ อภิปรายประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป 6. วิเคราะห์เหตุและผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดลอมในทวีปยุโรป<i>ในด้านวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะของประชากร</i> 7. <i>กำหนดแนวทางการสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับตนเอง ครอบครัวชุมชน และสังคมหลังจากเรียนรู้แบบปฏิบัติที่ดีจากประเทศในทวีปยุโรป</i>

4. กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 1 ลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป

ของเดิม	ปรับเปลี่ยน
1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน	1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
2. ครูแสดงภาพหอไอเฟล หอเอนเมืองปิซา แล้วซักถามนักเรียนว่า เป็นภาพอะไร อยู่ที่ประเทศใด และประเทศเหล่านี้อยู่ในทวีปใด	2. ครูแสดงภาพ <u>แผนที่ยุโรป สถานที่สำคัญ ภาพที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศในทวีปยุโรป</u> แล้วซักถามนักเรียนว่า เป็นภาพอะไร อยู่ที่ประเทศใดในทวีปยุโรป $F(Ac)$
3. แจกผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	
4. ครูทบทวนสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อความหมายในแผนที่ทางภูมิศาสตร์	3. <u>ครูแนะนำเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ประเภทต่างๆ และสัญลักษณ์ในแผนที่ ฯลฯ</u>
5. ครูแสดงแผนที่โลก แล้วสุ่มนักเรียน 1 คน ออกมาชี้ตำแหน่งที่ตั้งของทวีปยุโรป	$F(Ac)$
6. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน คละความสามารถและเพศ ทำรายงานเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป โดยศึกษาจากหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.3 ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช และจากหนังสือต่างๆ ในห้องสมุด เช่น หนังสือเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของทวีปยุโรป สมุดภาพเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป และหนังสือภาพเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของทวีปยุโรปประกอบ	4. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน คละความสามารถและเพศ ทำรายงานตามใบงานเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ <u>และสังคม</u> ของทวีปยุโรป โดยศึกษาจากหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.3 ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จากหนังสือต่างๆ ในห้องสมุด เช่น หนังสือเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของทวีปยุโรป สมุดภาพเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ <u>และสังคม</u> ของทวีปยุโรป หนังสือภาพเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของทวีปยุโรป และ <u>จากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งจากบุคคลที่เคยไปหรือมาจากทวีปยุโรป (หากสามารถหาได้)</u> $I(Un)$
7. ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานให้เพื่อนร่วมชั้น ฟังหน้าชั้นเรียน	5. ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานให้เพื่อนร่วมชั้น ฟังหน้าชั้นเรียน
8. ครูอธิบายเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป โดยใช้แผนที่ลักษณะภูมิประเทศของทวีปยุโรป แผนที่เขตภูมิอากาศของทวีปยุโรป และสมุดภาพเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปประกอบ	6. ครู <u>เพิ่มเติม</u> เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ <u>และสังคม</u> ของทวีปยุโรป <u>โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์แบบต่างๆ</u> $F(Ac)$

ของเดิม	ปรับใหม่
<p>9. ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป แล้วสุ่มนักเรียนออกมาชี้ตำแหน่งที่ตั้งสำคัญต่างๆ บนแผนที่ทวีปยุโรป ตัวอย่างคำถาม เช่น</p> <p>1) ทะเลสาบที่เป็นพรมแดนระหว่างทวีปยุโรปกับเอเชีย คือทะเลสาบอะไร</p> <p>2) ภาคตะวันตกของทวีปยุโรปติดต่อกับมหาสมุทรอะไร</p> <p>3) บริเวณใดบ้างของทวีปยุโรปที่มีภูมิอากาศแบบไทกา</p>	<p>7. <u>ครูทบทวนลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป โดยใช้วิธีการวัดแบบต่างๆ เช่น ระบุตำแหน่ง จับคู่ ถูกผิด ตอบคำถามสั้นๆ เป็นต้น</u> <i>F(Ac)</i></p>
<p>10. ครูแจกแผนที่โครงร่างที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศของทวีปยุโรป แผนที่โครงร่างเขตภูมิอากาศของทวีปยุโรป แล้วให้นักเรียนลงสีและรายละเอียดต่างๆ ให้ถูกต้อง ส่งครูตรวจแล้วเก็บไว้ในแฟ้มสะสมผลงานของตนเอง</p>	<p>8. ครูแจกแผนที่โครงร่างที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศของทวีปยุโรป แผนที่โครงร่างเขตภูมิอากาศของทวีปยุโรป แล้วให้นักเรียนลงสีและรายละเอียดต่าง ๆ ให้ถูกต้อง ส่งครูตรวจแล้วเก็บไว้ในแฟ้มสะสมผลงานของตนเอง</p>
<p>11. ให้นักเรียนทำใบงานเรื่อง ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป</p>	<p>9. ให้นักเรียนจดสรุปสาระสำคัญเรื่อง ลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป <i>F(Un)</i></p>
<p>12. ให้นักเรียนจดสรุปสาระสำคัญเรื่อง ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป เพื่อเป็นการสรุปเนื้อหา</p>	

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป

ของเดิม	ปรับใหม่
<p>1. ครูแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้แนวของโต๊ะเป็นเส้นแบ่ง แล้วให้แต่ละกลุ่มออกมาเขียนชื่อประเทศในทวีปยุโรปบนกระดานให้ได้มากที่สุด ภายในเวลา 2 นาที แล้วครูตรวจคำตอบและกล่าวชมเชยแก่กลุ่มที่ชนะ</p>	<p>1. <u>ครูทบทวนสาระสำคัญเรื่อง ลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป และเปิดประเด็นความเชื่อมโยงระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคม</u> <i>F(Ac)</i></p>

ของเดิม	ปรับเปลี่ยน
2. ครูแสดงแผนที่ทวีปยุโรป แล้วสุ่มเรียกเลขที่ของนักเรียนออกมาชี้ตำแหน่งที่ตั้งของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป	2. <u>ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนที่นั่งติดกัน ครูแจกแผ่นภาพเกี่ยวกับประเทศและข้อมูลทางสังคมของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป และให้ผลัดกันถามตอบ โดยตั้งคำถามว่าทำไม เช่น ทำไมคนยุโรปจึงพูดได้มากกว่า 1 ภาษา ทำไมคนยุโรปถึงชอบกินเนยแข็ง ทำไมคนยุโรปต้องมีเสื้อประจำฤดู ทำไม..... (ให้ถามคนละ 5 ทำไมโดยไม่ซ้ำกัน) I(Un)</u>
3. ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนที่นั่งติดกัน แล้วครูแจกแผ่นภาพเกี่ยวกับประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป (ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับประเทศนั้นๆ อยู่ด้านหลัง) ให้นักเรียนทุกคู่ผลัดกันศึกษา แล้วส่งคืน	3. <u>ให้สรุปคำถามและคำตอบ และนำเสนอหน้าห้อง I(As)</u>
4. ครูแสดงแผ่นภาพแต่ละแผ่น แล้วสุ่มนักเรียนแต่ละคู่ให้อธิบายเนื้อหาสาระของประเทศนั้นๆ แล้วครูอธิบายเพิ่มเติม	4. <u>ครูและนักเรียนในห้องสะท้อนความคิดจากคำถามและคำตอบ I(As)</u>
5. ครูแจกแผนที่โครงร่างประเทศต่างๆ ของทวีปยุโรป แล้วให้นักเรียนลงสีและรายละเอียดต่างๆ ให้ถูกต้อง ส่งครูตรวจ แล้วเก็บไว้ในแฟ้มสะสมผลงานของตนเอง (Portfolio)	5. ให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญเรื่อง <u>ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป I(As)</u>
6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา	

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่ 3 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป (ของเดิม)
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพในทวีปยุโรป (ปรับเปลี่ยน)

ของเดิม	ปรับเปลี่ยน
1. ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป เช่น เรื่อง การประกอบอาชีพ เพื่อเป็นการทดสอบความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน	1. ทบทวนลักษณะทางกายภาพ <u>ได้แก่ ภูมิศาสตร์ประชากร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ของทวีปยุโรป</u>

ของเดิม	ปรับใหม่
<p>2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ความสะดวกและเพศ จับสลากศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป กลุ่มละ 1 หัวข้อ ดังนี้</p> <p> กลุ่มที่ 1 ประชากร</p> <p> กลุ่มที่ 2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ</p> <p> โดยให้แต่ละกลุ่มศึกษาจากหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.3 ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช และจากหนังสือ วารสารหรือนิตยสารต่างๆ ในห้องสมุด เช่น หนังสือเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป วารสารและนิตยสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในทวีปยุโรป เป็นต้น โดยให้แต่ละกลุ่มคิดผลิตสื่อต่างๆ ที่สอดคล้องกับหัวข้อของกลุ่มตน เพื่อใช้ประกอบการรายงานหน้าชั้นเรียน เช่น กลุ่มที่ 1 ทำสมุดภาพเกี่ยวกับกลุ่มเผ่าพันธุ์ของประชากรในทวีปยุโรป กลุ่มที่ 2 ทำสมุดภาพเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ของประชากรในทวีปยุโรป</p>	<p>2. <u>ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม ความสะดวกและเพศ จับสลากศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปที่ส่งผลต่อการเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมและประเด็นปัญหาปัจจุบัน กลุ่มละหัวข้อ ดังนี้</u> <i>I(Ac)</i></p> <p><u>กลุ่มที่ 1 ประชากร</u></p> <p><u>กลุ่มที่ 2 เศรษฐกิจ</u></p> <p><u>กลุ่มที่ 3 สังคมและวัฒนธรรม</u></p> <p><u>กลุ่มที่ 4 การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม</u></p> <p> โดยให้แต่ละกลุ่มศึกษาจากหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.3 ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จากหนังสือ วารสาร หรือนิตยสารต่างๆ ในห้องสมุด เช่น หนังสือเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป วารสาร และนิตยสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในทวีปยุโรป <u>และทางอินเทอร์เน็ต</u> โดยให้แต่ละกลุ่มคิดผลิตสื่อต่างๆ ที่สอดคล้องกับหัวข้อของกลุ่มตน เพื่อใช้ประกอบการรายงานหน้าชั้นเรียน <i>I(Co)</i></p>
<p>3. ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานให้เพื่อนร่วมชั้น ฟังหน้าชั้นเรียน</p>	<p>3. ให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานให้เพื่อนร่วมชั้น ฟังหน้าชั้นเรียน</p>
<p>4. ครูแจกแผนที่โครงข่ายการกระจายและความหนาแน่นของประชากรในทวีปยุโรป และแผนที่โครงข่ายแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุของทวีปยุโรปแล้วให้นักเรียนลงสีและรายละเอียดต่างๆ ให้ถูกต้อง ส่งครูตรวจแล้วเก็บไว้ในแฟ้มสะสมผลงานของตนเอง</p>	<p>4. <u>ให้ผู้เรียนร่วมกันเชื่อมโยงข้อค้นพบระหว่างกลุ่มต่างๆ เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของสิ่งแวดล้อมของทวีปยุโรป โดยมีครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม</u> <i>C(As)</i></p>
<p>5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา</p>	<p>5. <u>ให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปแนวคิดหลักจากข้อค้นพบดังนี้</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <u>แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทวีปยุโรป</u> ● <u>ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป</u> ● <u>สุขภาพของประชากรในทวีปยุโรป</u> <i>C(As)</i>

กิจกรรมครั้งที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างทวีปยุโรปกับประเทศไทย (ของเดิม)

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปที่มีต่อประเทศไทย (ปรับใหม่)

ของเดิม	ปรับใหม่
1. ครูสนทนาข่าวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ระหว่างทวีปยุโรปกับประเทศไทย เช่น ข่าวความร่วมมือทางการค้า ข่าวการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนไทย	1. ทบทวนแนวคิดหลัก จากข้อค้นพบของนักเรียน <ul style="list-style-type: none"> ● แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ● ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป ● สุขภาวะของประชากรในทวีปยุโรป
2. ให้นักเรียนนั่งวงเป็นรูปวงกลม แล้วให้ช่วยกันยกตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทวีปยุโรปกับประเทศไทยในปัจจุบัน แล้วครูเขียนหัวข้อข่าวบนกระดาน	2. ครูร่วมกับผู้เรียนนำเสนอวิธีปฏิบัติซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของทวีปยุโรปในแต่ละแนวคิด <i>C(As)</i>
3. ให้นักเรียนร่วมกันสนทนาถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ดังกล่าว แล้วครูอธิบายเพิ่มเติม	3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แล้วให้ช่วยกันยกตัวอย่าง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปที่มีต่อประเทศไทย เป็น mind map <i>I(As)</i>
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา	4. นำเสนอ mind map หน้าชั้นเรียน
5. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน	5. มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแนวทางพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนให้มีสุขภาวะตามแบบอย่างที่ดีของประเทศในทวีปยุโรป <i>I(As)</i>

5. สื่อการเรียนรู้

1. ภาพหอไอเฟล หอเอนเมืองปิซา แผนที่ยุโรป สถานที่สำคัญ ภาพที่เกี่ยวข้องกับประชากร สังคมและวัฒนธรรมของประเทศในทวีปยุโรป และอื่นๆ

2. แผนที่โลก
3. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.3 ของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
4. หนังสือเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของทวีปยุโรป
5. สมุดภาพเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป
6. หนังสือภาพเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของทวีปยุโรป
7. แผนที่ลักษณะภูมิประเทศของทวีปยุโรป
8. แผนที่เขตภูมิอากาศของทวีปยุโรป

9. แผนที่โครงร่างที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศของทวีปยุโรป
10. แผนที่โครงร่างเขตภูมิอากาศของทวีปยุโรป
11. แผนที่ภาพเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป
12. แผนที่โครงร่างประเทศต่าง ๆ ของทวีปยุโรป
13. หนังสือเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป
14. วารสารและนิตยสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในทวีปยุโรป
15. แผนที่โครงร่างการกระจายและความหนาแน่นของประชากรในทวีปยุโรป
16. แผนที่โครงร่างแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุของทวีปยุโรป
17. ใบงานเรื่อง ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป
18. อินเทอร์เน็ต

6. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (ของเดิม)

ประเด็นการประเมิน	วิธีการ (เครื่องมือ)	เกณฑ์การประเมิน
1. มาตรฐานการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด (K) ส 5.1 ม.2/1 ม.2/2 ส 5.2 ม.2/1 ม.2/2 ม.2/3 ม.2/4	ตรวจกิจกรรม/ใบงานรายบุคคล (แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน)	ได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
	ตรวจผลงานกลุ่ม (แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน)	ได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
	ตรวจแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน (แบบทดสอบ)	ได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
2. สมรรถนะ (P) 1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	- สังเกตกระบวนการผลิตชิ้นงาน/ ภาระงาน (แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน และแบบประเมินตนเองของนักเรียน) - สังเกตกระบวนการกลุ่ม (แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม)	- ระดับความเห็นต่อ กระบวนการทำงาน เฉลี่ยอยู่ในระดับดี - ระดับความเห็นต่อ พฤติกรรมการทำงาน กลุ่ม เฉลี่ยอยู่ใน ในระดับดี
3. ลักษณะอันพึงประสงค์ (A) 1. ใฝ่เรียนรู้ 2. อยู่อย่างพอเพียง 3. มุ่งมั่นการทำงาน 4. มีทัศนคติที่ดีทางสุขภาพ	- ตรวจกิจกรรม/ใบงานรายบุคคล - ตรวจผลงานกลุ่ม (แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน) - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน (แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน)	ผลการประเมินแต่ละ รายการผ่านเกณฑ์ที่ ระดับร้อยละ 80 ของ คะแนนเต็ม

การวัดและประเมินผล (ปรับปรุง)

1. การประเมินความรู้ (K) ตามตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์สรุปและใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	ม.2/1 ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการรวบรวมวิเคราะห์และนำเสนอ	ใช้เครื่องมือถูกรวบรวมข้อมูลได้วิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอข้อมูลได้	ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป	-แบบทดสอบ 1. <u>ระบุตำแหน่งประเทศจากแผนที่</u> 2. <u>จับคู่</u> 3. <u>ถูกผิด</u> 4. <u>ตอบคำถาม</u> -ใบงาน 1. สรุปสาระสำคัญ 2. แผนที่ทวีปยุโรปพร้อมรายละเอียด	ได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
	ม.2/2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป	วิเคราะห์ความสัมพันธ์	ลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรป	-แบบทดสอบจับคู่ความเหมือนที่สำคัญที่สัมพันธ์กับสารสนเทศ -ใบงานสร้างข้อสรุปจากสารสนเทศที่ได้รับ	

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
มาตรฐาน ส 5.2 : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ม.2/1 วิเคราะห์การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปยุโรป	-วิเคราะห์การเกิดสิ่งใหม่	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพในทวีปยุโรป	แบบตรวจผลงานกลุ่ม 1. การแยกแยะเหตุและผล 2. ความถูกต้องของข้อเท็จจริงที่นำมาสนับสนุน	ได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
	ม.2/2 ระบุแนวทาง การอนุรักษ์ทรัพยากร-ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป	รู้จักจำ		ใบงาน -ระบุแนวทางได้ -บอกชื่อและบอกข้อยกเว้น	
	ม.2/3 ตำรา อภิปรายประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป	-บอกว่ามีอะไรเกิดขึ้น -บอกส่วนประกอบหลัก -บอกผลที่เกิดขึ้น -ประเมินเพื่อสรุปแนวคิดหลัก		แบบตรวจผลงานกลุ่ม -ระบุปัญหา -ระบุองค์ประกอบของปัญหา -ระบุผลกระทบที่เกิด ใบงาน - สร้างข้อสรุปแนวคิด	

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	เนื้อหา	เครื่องมือวัดและสาระการวัด	เกณฑ์การประเมิน
	ม.2/4 วิเคราะห์เหตุและผลกระทบทที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป <u>ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชากร</u>	วิเคราะห์เหตุและผลกระทบ	<u>ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปที่มีต่อประเทศไทย</u>	ใบงาน -แยกประเภท -ระบุสิ่งโดดเด่น -คัดเลือกสิ่งคล้ายคลึง -สร้างข้อสรุป	
				แบบประเมินหลังเรียน	

2. การประเมินสมรรถนะ (P) ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

สมรรถนะ	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการสื่อสาร	ฟังอย่างตั้งใจ ตอบคำถาม พูดได้สาระ เสนอความคิด แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เลือกใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม	แบบสังเกต พฤติกรรมนักเรียน	ระดับความเห็น ต่อกระบวนการทำงาน เฉลี่ยอยู่ในระดับดี
2. ความสามารถในการคิด	แยกแยะประเภท ประมวลข้อมูล สร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ไตร่ตรอง คิดเป็นระบบ	แบบประเมิน กระบวนการและ ผลงานกลุ่ม	

สมรรถนะ	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา	-แก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมในการทำงานกลุ่ม -แก้ปัญหามนหลักของเหตุผลและข้อมูลสารสนเทศในการผลิตชิ้นงาน	แบบประเมินกระบวนการและผลงานกลุ่ม	ระดับความเห็นต่อกระบวนการทำงาน เฉลี่ยอยู่ในระดับดี
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	-การเรียนรู้ด้วยตนเอง -การทำงานร่วมกับผู้อื่น -การจัดการปัญหาและความขัดแย้งในการทำงานกลุ่ม -การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น	แบบสังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	-เลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการทำงาน -มีทักษะกระบวนการในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องเหมาะสม	แบบประเมินการเสนอผลงาน	

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ใฝ่เรียนรู้	สนใจ ใคร่รู้ กระตือรือร้นหาสารสนเทศ ที่ต้องการได้ด้วยตนเอง	แบบสังเกตพฤติกรรมตนเองของนักเรียนหรือแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของครู	ผลการประเมินแต่ละรายการผ่านเกณฑ์ที่ระดับร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
2. อยู่อย่างพอเพียง	แสดงความพอใจ และเห็นคุณค่าในการค้นพบความรู้ คำตอบเพื่อแก้ปัญหา	แบบสังเกตพฤติกรรมตนเองของนักเรียนหรือแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของครู	

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	คำสำคัญ	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
3. มุ่งมั่นการทำงาน	สนใจต่อเนื่อง อดทนและ รับผิดชอบต่องานที่ได้รับ มอบหมายจนบรรลุผล	แบบสังเกตพฤติกรรม ตนเองของนักเรียน หรือแบบสังเกต พฤติกรรมนักเรียน ของครู	
4. มีความฉลาดทาง สุขภาวะ	<ul style="list-style-type: none"> ● เข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ ความรู้ และสื่อสารความรู้ได้ ตามเนื้อหาสาระของวิชา และ ตามระดับของการเกิดความ ฉลาดทางสุขภาวะ ● เข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ ความรู้ และสื่อสารความรู้ด้าน สุขภาวะ(กาย ใจ สังคม และ ปัญญา) ได้ตามระดับของการ เกิดความฉลาดทางสุขภาวะ ● ใช้ความรู้ และสื่อสารความรู้ เพื่อกำหนดแนวทางของการ สร้างเสริมความฉลาดทาง สุขภาวะให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ 	-แบบสังเกตพฤติกรรม ความฉลาดทางสุขภาวะ -แบบประเมินชิ้นงาน/ ภาระงาน	ความครบถ้วนของ พฤติกรรมความฉลาด ทางสุขภาวะ

ปรับปรุงจากแผนการจัดการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ของ ครูปราณี พันธุ์ประสิทธิ์เวช
โรงเรียนวัดบางกะพ้อม (คงลาภยิ่งประชานุสรณ์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสงคราม

ตอนที่ 5

แนวทางการทำงานแบบเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว

การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะเป็นโจทย์การทำงานร่วมกันของวงการการศึกษาและวงการสาธารณสุข ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกันแบบภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา การทำงานลักษณะเช่นนี้อยู่บนหลักการของความร่วมมือ แบ่งปัน และการรวมพลัง มีกระบวนการทำงานที่ยืดหยุ่นสามารถปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละเครือข่ายที่มาทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ทุกฝ่ายที่ร่วมกันทำงานต้องได้รับประโยชน์ร่วมกัน

โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา มีโรงเรียนซึ่งในโครงการเรียกว่าโรงเรียนเครือข่าย จะเป็นเจ้าภาพหลัก และเป็นสถานที่และหน่วยปฏิบัติการ โดยร่วมกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย (Node) ทำหน้าที่สร้างเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะให้แก่เด็ก เยาวชนและครอบครัว ด้วยการสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งโรงเรียนเครือข่ายและทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอาจเลือกเครือข่ายมาทำงานร่วมกันได้ทั้งที่อยู่ในและหรือนอกพื้นที่ปฏิบัติการ ดำเนินการสร้างเครือข่ายหรือที่เรียกว่าภาคีมาทำงานร่วมกัน 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มแรกเรียกว่า **ภาคีหลัก** หมายถึง บุคคล องค์กร ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาและการปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งได้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มการศึกษา ได้แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน กรรมการสถานศึกษา บุคลากรหรือหน่วยงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกลุ่มการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ บุคลากรหรือหน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดสมรรถนะที่นำไปสู่ความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว

กลุ่มที่สองเรียกว่า **ภาคียุทธศาสตร์** หมายถึง บุคคล องค์กรด้านสาธารณสุข องค์กรภาครัฐในท้องถิ่น (การศึกษา/การปกครอง/ศาสนา/วัฒนธรรม) รวมถึงองค์กรภาคธุรกิจ องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ และหรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยจะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว

โครงการนี้มีการทำงานในลักษณะเครือข่ายแบบหุ้นส่วนเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ใน 2 ระดับ คือ **ระดับโรงเรียนเครือข่าย** ซึ่งโรงเรียนเป็นเจ้าภาพหลัก เป็นสถานที่และหน่วยปฏิบัติการ และ**ระดับกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย** ซึ่งมีทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเป็นเจ้าภาพหลัก ทำงานร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วน และร่วมกับกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

ในการสร้างเครือข่ายที่ทำงานแบบหุ้นส่วนทั้ง 2 ระดับดังกล่าวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชนและครอบครัว มีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

1. การได้มาและการทำงานของเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา

1.1 สำรวจและแสวงหาเครือข่าย

ขั้นแรก โรงเรียนเครือข่ายและทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายต้องสำรวจว่ามีบุคคลองค์กรใดบ้างที่มีศักยภาพที่จะทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายได้ ทั้งกลุ่มที่เป็นภาคีหลักและภาคียุทธศาสตร์ โดยอาจพิจารณาจากความสัมพันธ์ที่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน หรือวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของโรงเรียนในการทำงานการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชนและครอบครัว และแสวงหาเครือข่ายเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน หรือพิจารณาจากพันธกิจ ขอบข่ายงาน และความรู้ของเครือข่ายที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทำงานและช่วยเติมเต็มงานพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพให้แก่โรงเรียน จากนั้นทบทวนและเรียนเชิญอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ให้มาร่วมทำงานเป็นเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา ขณะเดียวกันก็มองหาวิธีการทำงานร่วมกัน อาจจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย แสดงความคิดเห็น ระดมสมอง และให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับเวลา บทบาท ภารกิจ แผนการทำงาน รวมถึงประโยชน์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับจากการทำงาน

1.2 สร้างข้อตกลงร่วม

เมื่อได้ภาคีเครือข่ายทั้งภาคีหลักและภาคียุทธศาสตร์ที่จะทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนแล้ว จะต้องมีการทำความเข้าใจร่วมกันของโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วน และภารกิจระหว่างกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย เนื่องจากตามโครงการฯ มีการดำเนินงานลักษณะเครือข่ายใน 2 ระดับคือระดับโรงเรียนเครือข่าย และระดับกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย การดำเนินงานเครือข่ายแบบหุ้นส่วนอาจใช้วิธีแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการเครือข่ายฯ และร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดภารกิจ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ระยะเวลาทำงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งปฏิบัติตามภารกิจ หรืออาจใช้วิธีจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นระยะ หรือใช้วิธีผูกมัด เช่น ทำ MOU หรือบันทึกข้อตกลงความร่วมมือดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความชัดเจนร่วมกันว่าต่อไปนี้จะเริ่มทำงานไปด้วยกันในรูปแบบเครือข่าย ซึ่งวิธีนี้เป็นความนิยมปฏิบัติกัน โดยการทำข้อตกลงร่วมมือดำเนินงานอาจมีสาระสำคัญที่ต้องพิจารณาร่วมกันให้ชัดเจน ดังนี้

1.2.1 ความรู้ ทักษะและความชำนาญการที่ต้องการจากเครือข่าย

1.2.2 บทบาทและภารกิจที่ต้องปฏิบัติของแต่ละภาคีเครือข่าย

1.2.3 รูปแบบการทำงานและโครงสร้างการบริหารจัดการ

1.2.4 ศึกษาผลลัพธ์ร่วม โดยนำผลและประโยชน์ที่ทุกฝ่ายต้องการตรงกันหรือคล้ายกัน มาพิจารณาก่อน และหาวิธีการทำงานให้เกิดประโยชน์ของทุกฝ่าย จากนั้นค่อยพิจารณาผลลัพธ์เฉพาะ ของโครงการที่ต้องการ

1.2.5 กำหนดตัวชี้วัดหลักในการติดตามและประเมินความสำเร็จพร้อมเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.2.6 สร้างแผนปฏิบัติการร่วม การมีแผนปฏิบัติการร่วมเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากจะ ได้ เข้าใจตรงกันว่าฝ่ายใดต้องทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด เพื่อให้เกิดผลอะไร

1.3 การบริหารจัดการ

แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อนำข้อตกลงร่วมและแผนปฏิบัติการร่วมของ การพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตาม แผนปฏิบัติการของโรงเรียนเครือข่าย และกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย มีดังนี้

1.3.1 ต้องมีผู้ประสานจากทุกภาคีเครือข่ายที่พร้อมจะประสานงานกันตลอดเวลาใน การดำเนินโครงการ

1.3.2 มีข้อเสนอว่าผู้ประสานจะต้องได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการให้มีอำนาจใน การตัดสินใจได้อย่างน้อยก็ในระดับหนึ่ง อย่าส่งใครก็ได้ไปประชุมร่วมแล้วไม่สามารถนำมติที่ประชุม มาดำเนินการต่อ

1.3.3 โรงเรียนเครือข่ายและทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่เป็นเจ้าภาพหลักต้อง จัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ หรืออาจหมุนเวียนกันในระหว่างเครือข่ายก็ได้ เพื่อ ไม่ให้ภาคีเครือข่ายหลวมจนหลุดไป ขณะเดียวกันเป็นการเพิ่มความแข็งแกร่งของเครือข่ายยิ่งขึ้น

1.3.4 ต้องมีการส่งข่าวความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าของงานตามตัวชี้วัดและเป้าหมาย ถึงกันอย่างต่อเนื่อง

1.4 การทบทวนและปรับแก้

หลังจากดำเนินงานตามแผนไปได้ระยะหนึ่ง มีข้อเสนอแนะให้ทบทวนงานและบทบาท ของภาคีเครือข่าย ในการทบทวนงานทำได้ตั้งแต่การประชุมปฏิบัติการ การสนทนาแบบพบหน้า การ พุดคุยทางโทรศัพท์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ การสนทนากลุ่ม (Focus group) การประเมินตนเอง การใช้ แบบสอบถาม เป็นต้น จากวิธีการทบทวนงานดังกล่าวจะทำให้ได้ข้อมูลเป็นฐานสำหรับการพิจารณาว่า งานก้าวหน้าไปอย่างไร เครือข่ายทำตามบทบาทภารกิจหรือไม่ มีความขัดแย้งหรือไม่ลงตัวระหว่าง ประโยชน์ของทุกฝ่ายหรือไม่ ซึ่งผลการทบทวนงานจะเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับแก้วิธีการทำงาน ร่วมกันหรือจุดอื่นๆ ที่พบ ให้ดีขึ้นกว่าเดิม และหรือปรับวิธีการทำงานใหม่ โดยต้องบันทึกผลการ ทบทวนไว้ทุกครั้งจนกว่าโครงการจะสิ้นสุด มิเช่นนั้นอาจเกิดการซ้ำซ้อนซ้ำๆ ได้

1.5 ข้อควรระวังของการทำงานในลักษณะเครือข่ายหุ้นส่วน

ขณะดำเนินงานพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ด้วยเครือข่ายการศึกษาที่มีการทำงานลักษณะแบบหุ้นส่วนการศึกษา มีข้อควรระวังประการหนึ่งคือ การที่เครือข่ายหลวมและหลุดไปของเครือข่ายในที่สุด ซึ่งอาจมีสาเหตุจากสิ่งต่อไปนี้

1.5.1 ผู้เป็นเจ้าของเครือข่ายไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ไม่แสดงความต้องการที่จะเรียนรู้จากความชำนาญการของเครือข่าย หรือไม่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น

1.5.2 การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายในเครือข่ายนึกถึงแต่เรื่องงบประมาณก่อนเรื่องงาน

1.5.3 การทำกิจกรรมของแต่ละฝ่ายในเครือข่ายไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้

1.5.4 การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายขาดความต่อเนื่อง มีการทิ้งช่วงเวลานานจนทุกฝ่ายหมดความกระตือรือร้น

1.5.5 เครือข่ายทำงานไปผิดทิศทาง และไม่ได้ปรับแก้ให้ทัน่วงที

ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดของการสร้างและทำงานแบบเครือข่ายหุ้นส่วน คือ ทุกฝ่ายในเครือข่ายยอมรับข้อจำกัดของกันและกัน ไม่เรียกร้องจากเครือข่ายมากเกินไปจนเกินความต้องการ แสดงความต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเองให้ได้ในส่วนที่ยังไม่ชำนาญ และที่สำคัญมากคือ การให้เกียรติกันในลักษณะการทำงานแบบเท่าเทียมกัน รับผิดชอบและรับชอบร่วมกัน

2. แนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ของเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา

2.1 การส่งเสริมความฉลาดทางสุขภาพของโรงเรียนเครือข่าย

เครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษาซึ่งประกอบด้วยภาคีหลักและภาคียุทธศาสตร์ เข้าร่วมดำเนินงานกับโรงเรียนเครือข่ายในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของผู้เรียน โดยดำเนินการตกลงร่วมกันให้ชัดเจนในวิธีการทำงาน บทบาทและภารกิจ ตัวชี้วัดหลักของเป้าหมายความสำเร็จ และเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมชื่นชม รับประโยชน์ร่วมกัน เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นด้านสุขภาพของโรงเรียน ครอบครัวชุมชนและสังคม และร่วมเสนอทางเลือก ตัดสินใจ และสนับสนุนให้นำประเด็นปัญหา ความต้องการและความจำเป็นที่ได้วิเคราะห์ร่วมกันมา กำหนดและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของโรงเรียน รวมทั้งสร้างความตระหนัก ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน และภารกิจของแต่ละเครือข่าย

2.2 การส่งเสริมความฉลาดทางสุขภาวะของครอบครัว

เครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษาซึ่งมีตัวแทนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัวของผู้เรียน รวมทั้งคนในชุมชน และองค์กรอื่นๆ ร่วมมือ ร่วมพลังทางความคิดและทรัพยากรการเรียนรู้ในชุมชน เข้าร่วมดำเนินงานกับโรงเรียนเครือข่าย ในการส่งเสริม สนับสนุน ร่วมมือกันจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของครอบครัวชุมชน อาจร่วมกันจัดกิจกรรมที่จะให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพของครอบครัวและชุมชน กิจกรรมให้ความรู้แนวทางการปรับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่างๆ เช่น การลดละเลิกการสูบบุหรี่ การดื่มสุราหรือสารเสพติด กิจกรรมทางสังคมและสาธารณประโยชน์ต่างๆ ที่เป็นความร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาวะในมิติทางกายใจ สังคม และปัญญา เช่น การดูแลเรื่องอาหารการกิน การดูแลและปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพอนามัยที่ดี การจัดกิจกรรมออกกำลังกาย แนวปฏิบัติเมื่อต้อง ไปปรึกษาหารือแพทย์ การเฝ้าระวังเรื่องการระบาดและการเจ็บป่วยของโรคทางกายและทางจิต การดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น รวมทั้งการผลิตสื่อ เพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง และการสื่อสารในกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองและคนในชุมชนด้วย

อย่างไรก็ดี การส่งเสริมความฉลาดทางสุขภาวะแก่เด็กและเยาวชน จะบรรลุผล นอกจากโรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนทางการศึกษาจะต้องเข้ามามีบทบาทส่งเสริมแล้ว พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดในครอบครัว จะต้องมีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริม สนับสนุน และปลูกฝังพฤติกรรมที่นำไปสู่ความฉลาดทางสุขภาวะแก่เด็กและเยาวชนที่เป็นบุตรหลานของตน

ภาคผนวก

1. บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการ
2. กรอบการเขียนโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา
3. แนวทางการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนเครือข่าย
4. แบบรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
5. แบบรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนเครือข่าย
6. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
7. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ เรื่อง “เผาถ่าน เผาเหล้า เผาบุหรี่ยี่”
8. บทเรียนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน: กรณีตัวอย่างโรงเรียนวัดดอนศาลา (สิทธิราษฎร์รังรักษ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1
9. บทเรียนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน: กรณีตัวอย่างโรงเรียนอนุบาลเชียงของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4
10. การสังเคราะห์แผนการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
11. รายชื่อทีมดำเนินงานส่วนกลาง โรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาวะและด้านการศึกษาที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการ

การดำเนินโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลายฝ่าย ซึ่งแต่ละฝ่ายกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ชัดเจน ดังตาราง

ทีมดำเนินงานส่วนกลาง	ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	ทีมโรงเรียนเครือข่าย
1. จัดประชุมเครือข่ายกลุ่มเป้าหมายที่จะร่วมดำเนินงานโครงการฯ เพื่อชี้แจง ปรึกษาหารือ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ	1. เข้าร่วมประชุมรับฟังรายละเอียดของโครงการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และพิจารณาเข้าร่วมโครงการฯ	1. เข้าร่วมประชุมรับฟังรายละเอียดของโครงการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และพิจารณาเข้าร่วมโครงการฯ
2. ประสาน สนับสนุน ทำความเข้าใจและให้ข้อเสนอแนะ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	2. ประสานทีมแกนนำของโรงเรียนที่เป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่โรงเรียนปฏิบัติการ และจัดตั้งเป็นทีมงานของกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย	2. จัดตั้งทีมแกนนำของโรงเรียน สรรหาองค์กรและภาคีเครือข่ายทำงานแบบหุ้นส่วนการศึกษาในระดับโรงเรียน โดยอาจพิจารณาตามความพร้อม ศักยภาพ และความเป็นไปได้ของภาคีเครือข่าย โดยให้มีภาคีหลัก เช่น สพท. อปท. กรรมการสถานศึกษา ฯลฯ และภาคียุทธศาสตร์ เช่น องค์กรสาธารณสุข องค์กรชุมชน ฯลฯ
	3. ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายและภาคีจากชุมชน องค์กร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในตำบลที่เป็นพื้นที่ดำเนินงาน และร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ	3. ร่วมกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายจัดตั้งเครือข่ายของโรงเรียนจากชุมชน องค์กร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในตำบลที่เป็นพื้นที่เข้าร่วมดำเนินงานกับโรงเรียน และร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ

ทีมดำเนินงานส่วนกลาง	ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	ทีมโรงเรียนเครือข่าย
	4. ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายจัดทำแผนปฏิบัติการของกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และนำเสนอต่อโครงการส่วนกลาง	4. ร่วมกับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนเครือข่าย และนำเสนอต่อโครงการส่วนกลาง
3. จัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการของแต่ละเครือข่าย	5. รับการจัดสรรงบประมาณจากโครงการส่วนกลาง	5. รับการจัดสรรงบประมาณจากกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
4. ส่งเสริม สนับสนุนวิชาการที่จำเป็นด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาเพื่อสร้างเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะฯ ให้โรงเรียนและเครือข่าย ทั้ง 2 ระดับ ได้ดำเนินงานพร้อมกับประสานงาน นิเทศ ติดตาม ให้การปรึกษาการดำเนินงาน และร่วมเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> ▪ ประเมินศักยภาพ ความต้องการ และทรัพยากรการเรียนรู้ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ▪ พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาโรงเรียนและเครือข่ายในการสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาวะ ▪ สร้างเสริมสมรรถนะในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการนำการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาวะให้แก่โรงเรียน เครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง 	6. ส่งเสริม สนับสนุนวิชาการที่จำเป็นด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะ กระบวนการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงให้โรงเรียนเครือข่ายได้ดำเนินงาน พร้อมกับประสานงาน นิเทศ ติดตาม ให้การปรึกษา การดำเนินงาน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาวะดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> ▪ ประเมินศักยภาพ ความต้องการ และทรัพยากรการเรียนรู้ในโรงเรียน และภาคีที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ▪ พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย ▪ สร้างเสริมสมรรถนะในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการนำการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาวะให้แก่โรงเรียน เครือข่าย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ 	6. ประสาน ติดตาม และกระตุ้นให้ทีมแกนนำของโรงเรียนเครือข่าย แกนนำชุมชน และหรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ประเมินศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นด้านสุขภาวะ และทรัพยากรการเรียนรู้ในโรงเรียน ชุมชน/องค์กร และเครือข่าย ในการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะที่เหมาะสม และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และทีมดำเนินงานส่วนกลาง

ทีมดำเนินงานส่วนกลาง	ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย	ทีมโรงเรียนเครือข่าย
5. จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับภูมิภาค และระดับชาติ ระหว่างเครือข่าย ระดับกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย และ โรงเรียนเครือข่าย	7. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ทีมดำเนินงานส่วนกลาง ทีม โรงเรียนเครือข่าย และทีมกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย ในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับภูมิภาค และระดับชาติ	7. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ทีมดำเนินงานส่วนกลาง ทีม โรงเรียนเครือข่าย และทีมกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย ในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับภูมิภาค และระดับชาติ
6. พัฒนา/ จัดทำระบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ facebook และระบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคม www.thaihl.org	8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ facebook และระบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคม www.thaihl.org	8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ facebook และระบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคม www.thaihl.org
7. วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุป ภาพรวมการดำเนินงานของแต่ละเครือข่าย ระดับโรงเรียน เครือข่าย และระดับกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย	9. วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุป ภาพรวมการดำเนินงานของแต่ละ โรงเรียนเครือข่าย และกลุ่ม โรงเรียนเครือข่าย พร้อมนำเสนอต่อทีมดำเนินงานส่วนกลางตามรายงานงวดเงิน	9. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการตามแผนและกรอบเวลาที่กำหนด เสนอต่อทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
	10. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการ 1 ฉบับ หลังสิ้นสุดโครงการ ตามแผนปฏิบัติการ	10. ประเมินความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก/เยาวชน/ครอบครัว/สภาพครู
8. ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ กรณีตัวอย่างของการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพที่ประสบผลสำเร็จ	11. ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ กรณีตัวอย่างของการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพที่ประสบผลสำเร็จ	11. ทบทวนกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของผู้บริหารและครู พร้อมประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ กรณีตัวอย่างของการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพที่ประสบผลสำเร็จ

2. กรอบการเขียนโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

กรอบการเขียนโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา สำหรับทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย และโรงเรียนเครือข่าย ใช้เป็นแนวทางในการเขียนโครงการเสนอต่อทีมดำเนินงานส่วนกลางเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งมีรายละเอียดหัวข้อการเขียนดังนี้

1. ชื่อโครงการ

- โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย เขตพื้นที่การศึกษา/หรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย/ หรือ โรงเรียน .....อำเภอ..... จังหวัด..... (รหัสโครงการย่อย .....
- โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย: โรงเรียน.....อำเภอ ..... จังหวัด ..... (รหัสโครงการย่อย.....)

2. บริบทและความเป็นมาของการดำเนินงานโครงการ

นำเสนอบริบทและวิสัยทัศน์ของพื้นที่/องค์กร ความเป็นมา สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาด้านสุขภาวะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งจะนำมาเป็นแนวคิดของการทำงานโครงการ (ระบุเหตุผล)

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

การเขียนวัตถุประสงค์ของโครงการให้ระบุผลที่ต้องการให้เกิดจากโครงการ โดยอิงวัตถุประสงค์ของโครงการส่วนกลาง (ดูจากค่านำ) และหรือให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาด้านสุขภาวะที่เกิดขึ้นและอ้างถึงในข้อ 2

4. ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

ระบุตัวชี้วัดที่เป็นผลผลิตและผลลัพธ์ทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

5. กลุ่มเป้าหมาย

ระบุจำนวนและประเภทกลุ่มเป้าหมายบุคคลที่เป็นกลุ่มพัฒนาของโครงการฯ

6. แผนการดำเนินงาน

จากวัตถุประสงค์ของโครงการ ให้เขียนแผนการดำเนินงานให้ครบวงจร PDCA โดยศึกษากระบวนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา **ในตอนที่ 2** ตามบทบาทของผู้เขียนโครงการ (ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย คูในหน้า 13 – 18 และ โรงเรียนเครือข่าย คูในหน้า 19 – 23)

การดำเนินงานตามกิจกรรมเป็นการทำงานในรูปแบบภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา โดยแต่ละกิจกรรมระบุให้เห็นรายละเอียดของวิธีดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาดำเนินการและเวลาแล้วเสร็จและงบประมาณ ดังตาราง

ตาราง แผนปฏิบัติการ โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของ.....

กิจกรรม	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ และเวลาแล้วเสร็จ	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
1.				
2.				
3.				
.....				
.....				
.....				
.....				
.....				

7. การลงนามในโครงการ ขอให้จัดทำรูปแบบการลงนามลักษณะดังนี้

ลงนาม ..... ผู้รับผิดชอบโครงการ

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

ลงนาม ..... ผู้อนุมัติโครงการ

(.....นายสุวัฒน์ เงินจำ.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

3. แนวทางการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนเครือข่าย

แนวทางการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนเครือข่าย
โดยทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
รหัสโครงการย่อย.....

1. กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย

- โรงเรียน.....
- โรงเรียน.....
- โรงเรียน.....
- โรงเรียน.....

2. กรอบการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนเครือข่าย

ประเด็นการนิเทศ	สาระการนิเทศ	ผลการนิเทศ
1. การทำงานตามแผนปฏิบัติการ	1. กิจกรรมที่กำลังทำอยู่ 2. ความก้าวหน้าตามแผน 3. ปัญหาและอุปสรรค 4. วิธีการจัดการปัญหาและอุปสรรค	
2. ยุทธศาสตร์เครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา	1. การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย - วิธีการหาเครือข่าย - เครือข่ายที่ได้ - วิธีการทำงานร่วมกันของเครือข่าย - สิ่งที่โครงการ/ โรงเรียนได้รับจากเครือข่าย - ปัญหา และความสำเร็จ - ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการทำงานแบบเครือข่าย	

ประเด็นการนิเทศ	สาระการนิเทศ	ผลการนิเทศ
	<p>2. การเข้าถึงครอบครัวและชุมชนของเด็กและเยาวชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิธีการนำความฉลาดทางสุขภาพ เข้าไปในครอบครัว/ชุมชนของเด็กและเยาวชน - กิจกรรมที่จัดขึ้น โดยมีครอบครัว/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม - ลักษณะการมีส่วนร่วม - ปัญหาและความสำเร็จ 	
<p>3. การตรวจสอบการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของโรงเรียนเครือข่าย</p>	<p>1. วิธีการและจำนวนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่โรงเรียนนำความฉลาดทางสุขภาพเข้าไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน</p>	
	<p>2. วิธีการและจำนวนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่นำความฉลาดทางสุขภาพเข้าไปบูรณาการในการจัดกิจกรรม</p>	
	<p>3. วิธีการและจำนวนกิจกรรม/โครงการ/สื่อ ที่ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของโรงเรียน</p>	
<p>4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของโรงเรียนเครือข่ายต่อทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย</p>		

3. คำปรึกษา/ข้อเสนอแนะ/ข้อสังเกต/ข้อคิดเห็น ของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายได้ให้กับ
โรงเรียนเครือข่ายและภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษา

.....
.....
.....
.....
.....

4. การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า

.....
.....
.....
.....

5. บทเรียนที่ได้จากการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนเครือข่ายในครั้งนี้

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....
.....
.....

ลงชื่อ

.....
(.....)

รายงาน ณ วันที่ .....เดือน.....พ.ศ.....

4. แบบรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียน เครือข่าย

แบบรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการของทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย
รายงาน 3 เดือน ต่อ 1 ครั้ง

ชื่อโครงการ.....

รหัสโครงการย่อย.....

ของโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

วัตถุประสงค์: เพื่อให้ทีมแกนนำกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

หัวข้อของการรายงาน

- 1) วันที่รายงาน
- 2) ความก้าวหน้าโครงการเมื่อเทียบกับแผนดำเนินการ

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลลัพธ์ที่ต้องการ	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง	ปัญหาและอุปสรรค

3) กิจกรรมเด่นประจำงวดรายงาน

ชื่อกิจกรรม .....

วันที่ .....

สถานที่.....

รูปแบบกิจกรรม.....

วัตถุประสงค์ .....

ผู้เข้าร่วมงาน.....

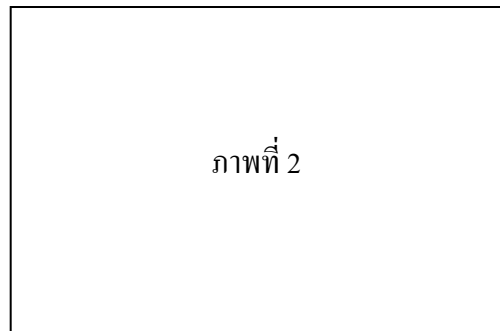
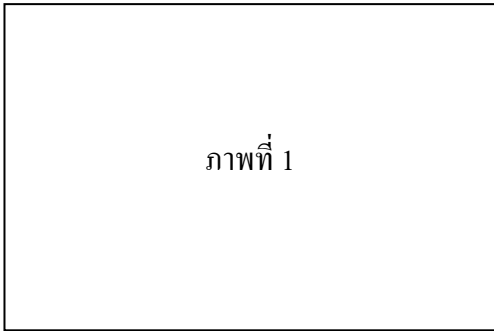
สรุปผลการดำเนินงาน .....

.....

.....

.....

รูปภาพกิจกรรมประกอบ

4) ประเมินสถานการณ์

- เป็นไปตามแผน ป้ายภัยเกือบหนุ่น จุดเด่น

.....

- ล่าช้ากว่าที่กำหนด สาเหตุ

.....

5) แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

- ระยะสั้น

.....

- ระยะยาว

.....

6) แผนงาน / กิจกรรมที่จะดำเนินการในงวดต่อไป

.....

7) ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้รับผิดชอบโครงการ

(.....)

วันที่.....

5. แบบรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนเครือข่าย

แบบรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนเครือข่าย ประจำเดือน.....

1. ชื่อโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของโรงเรียนเครือข่าย: โรงเรียน.....

2. รายงานระหว่างวันที่ .....

3. จำนวนกิจกรรมที่ดำเนินการ มี ..... กิจกรรม ดังนี้

3.1 กิจกรรม.....

วันที่ ..... สถานที่ .....

รูปแบบกิจกรรม

อบรม – สัมมนา

มหกรรม - นิทรรศการ

ประชุม

นิเทศภายใน

อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

วัตถุประสงค์ .....

.....

ผู้เข้าร่วมงาน .....

.....

สรุปผลการดำเนินงาน .....

.....

.....

รูปภาพกิจกรรม

รูปภาพกิจกรรม

3.2 กิจกรรม.....

วันที่ ..... สถานที่ .....

รูปแบบกิจกรรม

อบรม – สัมมนา

มหกรรม - นิทรรศการ

ประชุม

นิเทศภายใน

อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

วัตถุประสงค์ .....

.....

ผู้เข้าร่วมงาน .....

.....

สรุปผลการดำเนินงาน .....

.....

.....

4. แผนกิจกรรมในเดือนต่อไป

ชื่อกิจกรรม/ การประชุม	วันที่จัด	สถานที่	หมายเหตุ (วัตถุประสงค์ในการ จัดงาน โดยย่อ และ/หรือ ความร่วมมือที่ต้องการ)

..... ผู้จัดทำรายงาน

..... / ..... / ..... วันที่รายงาน

6. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

เรื่อง วิกฤตทองของห้อง 3

โดย ครูคุณทิรา บุญเลี้ยง
โรงเรียนราชวินิต มัธยม

ครูครับๆ ชนิดพลตกส้วม หือ ! อะไรนะ นักเรียนพูดใหม่ซึ่ครูฟังไม่ชัด ชนิดพลตกส้วมครับ อ้าว ! ไปทำอิท่าไหนละถึงตกส้วม แล้วมันนำดินเดินตรงไหน คนตกส้วม ฉันเริ่มชักใช้ไล่เลียง มันตื่นตื่นตรงเหนือเข้า 2 ข้าง ของชนิดพลที่เป็นแผลเหวอะ เลือดไหลชุ่ม มีมันขาวๆ เห็นกระดูกเลยครับ เพื่อนร่วมห้อง 1/3 ตะโกนเล่าเป็นฉากๆ ทำให้คนที่ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ถึงกับอึ้ง นายอ้วน อยู่ใกล้ๆ รีบอุ้มวิ่งแนบมาห้องพยาบาล เจ้าฮั้วหัวหน้าห้องรีบวิ่งไปหอบประชุมเพื่อบอกพี่ชายชนิดพล ครูพยาบาลรีบพาชนิดพลขึ้นรถไปโรงพยาบาลมิชชั่นทันที โอ๊ยย! โกลาหลไปหมด ฉันตั้งอกตั้งใจฟังลูกศิษย์บรรยายให้ฟังเป็นฉากๆ (ฉันเล่นละครสมบทบาทมาก ไม่มีใครจับฉันได้ ที่จริงฉันรู้เรื่องราวมาก่อนเข้าห้องเสียอีก) เพื่อนครูคนนึงตะโกนบอกฉัน ขณะฉันก้าวเข้าประตูโรงเรียน เมื่อ 6 โมงเช้าของวันที่ 8 สิงหาคม 2553 “พี่ๆ ลูกศิษย์ของพี่ตกโถส้วมชาย ชั้น 3 อากาศเจ็บมากนะ ตอนนี้อยู่โรงพยาบาล”

ฉันรีบหาข่าวทันที คนแรก ฉันรีบไปถามครูที่ปรึกษาที่คู่กับฉัน “น้องไปเยี่ยมนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุแล้วหรือยัง” ไปแล้วครับไม่มีอะไรครับ นักเรียนปลอดภัย แต่ก็เจ็บตัวครับ เหนือเข้าแตกเป็นแผลฉกรรจ์ทั้ง 2 ข้างครับ คุณแม่นักเรียนตกใจมาก แต่ก็ไม่ว่าอะไรครับ บอกว่าลูกกำลังดวงไม่ดี อย่งเข้า 13 ปี พอดี Lucky number เสียด้วย

คนที่ 2 ที่ฉันรีบไปถาม คือ ครูพยาบาล ฉันต้องการรู้เรื่องการดูแลและรักษา และค่าประกันอุบัติเหตุของนักเรียน คนที่ 3 ที่ฉันไปถามก็คือ เพื่อนนักเรียนร่วมห้อง คนที่ 4 ฉันไปถามครูที่สอนก่อนชั่วโมงที่จะปล่อยนักเรียน คือครูภาษาต่างประเทศ คนที่ 5 คือ คุณแม่ของนักเรียน ฉันโทรไปแสดงความเสียใจกับคุณแม่ของนักเรียน และถามไถ่อาการเจ็บป่วย ฉันได้พูดคุย ปลอดภัย และแสดงความเห็นใจที่คุณแม่จะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลประมาณ 33,000 บาท ซึ่งมีประกันอุบัติเหตุช่วยไว้เพียง 10,000 บาทเท่านั้น ฉันแกล้งให้คุณแม่ว่าเตรียมจ่ายค่าโถส้วม ที่ลูกทำแตกด้วยละ คุณแม่พูดอย่างน่าสงสารว่า “คุณครูอย่าคิดเงินฉันเลย แคนี่ฉันก็ใจสลายแล้ว ฉันลำบากมาก ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว ฉันขี้มและบอกว่าแกล้งเข้าแห่เท่านั้นแหละ” (ที่จริงฉันแกล้งเบนความทุกข์ที่ลูกเจ็บเท่านั้น แต่ลึกๆ ฉันก็อยากจะบอกให้แม่เข้าใจถึงความรับผิดชอบต่อการใช้สาธารณสมบัติของโรงเรียนด้วย)

ฉันทราบจากคุณแม่ว่าต้องพาลูกไปทำงานด้วยเพราะไม่มีใครอยู่บ้าน ต้องใช้เตียงผ้าใบ กางให้ลูกนอนอยู่หลังโต๊ะทำงาน เพราะไม่กล้าหยุด กลัวเจ้านายเพิ่งเล็ง ภาพที่คุณแม่บรรยายให้ฟัง ฉันเห็นภาพเต็มๆ ตา รู้สึกสงสารคุณแม่มาก ได้แต่ปลอบใจ และแนะนำให้คุณแม่ดูแลชนิดพลให้ใกล้ชิดให้มาก ในช่วงนี้ เพราะนักเรียนวัย 12 – 15 ชุขชน อยากรู้ อยากรู้เห็น ไม่รู้จักตัวเอง สับสน จะโตก็ไม่โต จะเป็นเด็กก็ไม่ใช่ ผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง ฉันใช้ธรรมชาติปลอบใจ และอาสาช่วยสวดมนต์แผ่ส่วนกุศลช่วยลูกศิษย์ให้หายวัน หายคืนด้วย คุณแม่สบายใจขึ้นมาก โทรมาหาพูดคุยบ่อยมาก บอกว่ารู้สึกสบายใจขึ้น เรื่องการมาโรงเรียน ฉันแนะนำให้หายดีก่อนแล้วค่อยมาเรียน คุณครูจะแจ้งให้ครูทุกคนที่สอนให้ทราบเพราะจะได้ไม่ทำความลำบากใจให้คุณแม่ที่เป็นห่วงเพราะต้องเดินเรียนขึ้นบันได 4 ชั้น และไม่ทำความเดือดร้อนให้เพื่อนที่คอยพยุงขึ้นลง และกลัวจะพลาดทำให้เพื่อนเจ็บตัวอีก เรียกว่าสบายใจทุกๆ ฝ่าย

ฉันตั้งใจวางแผนที่จะใช้อุบัติเหตุของลูกศิษย์ครั้งนี้เป็นบทเรียนสอนลูกศิษย์ เรื่องการอยู่อย่างพอเพียงและการมีวินัยในตนเอง ฉันดูหลักสูตรแล้วรู้ว่าจะต้องสอนอะไรนักเรียน ที่สามารถนำอุบัติเหตุในครั้งนี้เป็นกรณีตัวอย่าง ฉันมีเป้าหมายจะเห็นความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนในการเล่าบรรยาย อธิบาย สรุป แสดงความคิดเห็น ระบุเหตุผล ข้อเท็จจริง ได้ถูกต้องตามหลักวิชา นักเรียนสามารถวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สมองของฉันเกิดการเชื่อมโยงเหตุการณ์กับบทเรียนทันที)

ในช่วงโมงแรกที่พบนักเรียน หลังจากลูกศิษย์ประสบอุบัติเหตุ

เออ ! นักเรียนคุณครูอยากรู้อะไรละเอียด ใครจะเล่าได้ หรือจะเล่าเสริมต่อๆ กันก็ได้ ทำให้ชัดเจนหน่อย

ฉัน ลูกศิษย์ตัวเล็ก ขนาดพอๆ กับชนิดพล น้ำหนักประมาณ 35 กิโลกรัม ยกมือต้องการออกมาเล่าหน้าชั้น โดยมีเพื่อนๆ ในชั้นเรียนคอยเสริม ทำไมเธอถึงอาสาออกมาเล่าละ ฉันซัก “ก็ผมเป็นคนหนึ่งที่ปีนขึ้นไป แต่กระโดดลงมาก่อนและไม่เป็นอะไร” อ้อ! ดีมีความซื่อสัตย์ดีมากขอชมเชย ฉันกล่าวชื่นชมทำให้ฉันรู้สึกสบายใจขึ้น ฉันต้องการสร้างบรรยากาศให้คนเล่าสบายใจไม่กดดัน

“คืออย่างนี้ครับ” ชนิดพลตกลงมาเจ็บมากครับ หัวเข่าหวอะเลยครับที่ห้องน้ำชั้น 3 ตอนจะไปเรียนวิชาการงาน หมดเวลาเรียนภาษาอังกฤษแล้ว อยากรู้สนามม้าครับ เข้าไปในห้องน้ำหลายคน มันก็อบอุ่นดีนะครับ แม้มันจะมากไปหน่อย ฉันเล่ากลับไปกลับมา ฟังดูพอจะรู้เรื่อง แต่ค่อนข้างสับสน เหตุการณ์เกิดเมื่อวันไหน ฉันซัก เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2553 นะครับ ช่วงโมงที่ 4 พอหมดช่วงโมง คุณครูสอนภาษาต่างประเทศปล่อยพวกผมประมาณ 10 คน รวมทั้งชนิดพล ก็จะไปเรียนต่อวิชาการงานครับ เดินผ่านไปห้องน้ำตรงชั้น 3 ก็เลยแวะเข้าไป โอ้โฮ ! เข้าห้องน้ำกัน ทีละ 10 คน ห้องน้ำจะรับไหวหรือ.. ก็ไม่ค่อยไหวหรอกครับ เบียดๆ กันหน่อย (อบอุ่นดี) จะหาความอบอุ่น (ในห้องน้ำเนี่ยนะ) แล้วอย่างไรต่อ ฉันเริ่มรุก ห้องน้ำนี้ใกล้สนามม้า ผมก็อยากดูสนามม้าว่าเป็นอย่างไร ชนิดพลก็อยากดู ผมก็เลยป็น

เหยียบโป๊สสาวะคู ชนิดพลก็ทำเหมือนผม พอผมดูเสร็จ ผมก็กระโดดลงมาก่อน ชนิดพลยังไม่ทันกระโดดลงมา เพิ่ง ! เสียงดังสนั่น ผมตกใจมาก เพื่อนๆ ก็ตกใจ ชนิดพลหล่นลงมาพร้อมโป๊สสาวะที่แตก ไม่มีใครเห็นตอนกระเบื้องโอบาด แต่เห็นตอนเลือดออก เห็นมัน เห็นกระดูคขาวๆ อู๊ยยยยยยยหวาดเสียว ! ฉันทใส่อารณ์ นายอ้วนนั่งอยู่ในชั้นริบตระโกน ผมกระโดดอ้อมวิ่งลงมาจากชั้น 4 รีบไปห้องพยาบาล ฉันทเสริมว่า โอ้โห...ไวมาก ผู้ช่วยพระเอก มีใครบอกให้ทำไหม ไม่มีครับ ผมเห็น ผมตกใจ ผมต้องรีบช่วยกัน สุดยอด ! นิสึ ลูกศิษย์ครู น้ำใจ มาก่อนน้ำหนักไม่เกี่ยว วิ่งตัวปลิวเลยหรือ.. ครับ นายอ้วนร้องตะโกน ใครทราบว่ายี่บกี่เข้ม รूमัย 2 ข้าง เกือบ 20 เข้มครับ เธอทราบได้อย่างไร ฉันทซักถาม ก็ผมไปเยี่ยมกับครูไชยพศ มาครับ ดีมาก ทำหน้าที่แทนเพื่อนที่ไม่ได้ไป ฉันทเสริมต่อจากนักเรียนตามที่ได้รับทราบมาจากคุณแม่ของชนิดพล นักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ พอจะมองเห็นภาพ รับรู้รายละเอียดกันแล้ว

เอาละนะ เรื่องราวจะเป็นอย่างไร เดี่ยวค่อยคุยต่อ นักเรียนช่วยครูสังเกตหน่อย เดี่ยวครูจะให้ฟังอีกเรื่องหนึ่ง คือเรื่อง “เมื่อฉันทคบอ” ให้เปรียบเทียบว่าวิธีการเล่า การลำดับความ การใช้ภาษาเล่าเป็นอย่างไร ฉันทนำตัวอย่างการเล่าเรื่อง “เมื่อฉันทคบอ” เล่าให้นักเรียนฟัง แล้วฉันทก็ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น เรื่องวินัยในตนเอง เรื่องการหลีกเลี่ยงเพื่อให้เกิดความปลอดภัย การป้องกันอุบัติเหตุ และวิธีการเล่า การลำดับความ การใช้ภาษาเล่าเป็นอย่างไร

นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น ฉันทริบบันทึกลงบนกระดาน โดยใส่เป็นตารางเปรียบเทียบทั้ง 2 เรื่อง จากนั้นฉันทก็ให้นักเรียนสรุปความเหมือนและความต่าง แบบดีและไม่ดี เรื่องการเล่าเรื่อง วิธีการเล่า การใช้ภาษา การลำดับความ การสร้างจุดสนใจ จากนั้นฉันทให้นักเรียนช่วยกันสรุปหลักการเล่าเรื่อง โดยช่วยกันเขียนบนกระดาน

ฉันทบอกนักเรียนว่า ครูอยากฟังนักเรียนเล่าเรื่องที่มีเนื้อเรื่อง สนุกมีสาระ อ่านแล้วได้ข้อคิด คนละหนึ่งเรื่อง ใช้หัวข้อว่า “เก็บมาเล่า เอามาคุย” นักเรียนช่วยทำมาให้ครูอ่านหน่อย หมดชั่วโมงพอดี

พอเข้าชั่วโมงที่ 2 ฉันทชวนคุย เหตุการณ์วิกฤตของห้อง 3 อีก โดยใช้คำถาม ถามนำว่า เหตุการณ์ที่ฉันทเจอ และเพื่อนๆ เสริมให้ครูฟังนะ ให้แก่งคิดอะไรบ้าง

ชั่วโมงนี้สนุกมาก นักเรียนแข่งกันตอบ ฉันทเลยแนะให้นักเรียนจับกลุ่มกัน 8-10 คน ช่วยกันระดมความคิด แล้วออกมานำเสนอ โดยกำหนดว่า ถ้ากลุ่มใดพูดก่อน กลุ่มต่อไปห้ามพูดซ้ำ ให้พูดความต่าง เพื่อให้เหมาะกับเวลา และเป็นเทคนิคการนำเสนอความเห็นที่ทำให้คนฟังไม่เบื่อ นักเรียนทำได้ดี ฉันทพอใจ

ชั่วโมงที่ 3 ฉันทใช้กรณีตัวอย่าง วิกฤตของห้อง 3 อีก เพราะฉันทต้องการย้ำเตือนความผิดพลาด การขาดวินัย การไม่มีภูมิคุ้มกัน การไม่รู้จักประมาณตน ขาดเหตุผล และการป้องกันอุบัติเหตุ ฉันทใช้คำถามเช่นเคย (เพราะฉันทรู้ว่าสื่อที่ดีมีอยู่ในตัวเรา ไม่ต้องลงทุนแต่ใช้ให้เป็น ก็ใช้ได้)

ชั่วโมงนี้นั้นตั้งใจจะให้นักเรียนสามารถสื่อความได้ว่า อะไรคือข้อเท็จจริง อะไรคือข้อคิดเห็น อะไรคือเหตุผล ฉะนั้นยกตัวอย่างข้อความต่างๆ ให้นักเรียนเปรียบเทียบ มีทั้งข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น เหตุผล แล้วให้นักเรียนสังเกต แยกแยะ โดยทำเป็นกลุ่มเช่นเคย ฉะนั้นอธิบายข้อความที่นักเรียนแยกออกมาเป็น 3 กลุ่ม ว่า ลักษณะของข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น เหตุผล คืออย่างไร ให้นักเรียนตรวจสอบข้อความที่ได้จากกลุ่มอีกครั้งหนึ่งว่าตรงกับคำจำกัดความหรือไม่ นักเรียนช่วยกันตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

ชั่วโมงที่ 4 ฉันทบทวน เหตุการณ์วิกฤตของห้อง 3 ให้นักเรียนเลือกข้อความจากคำเล่าของเพื่อนใส่กล่องความรู้ โดยฉันทสมมติกล่องความรู้อยู่ 3 ใบ ได้แก่

1. กล่องความรู้เรื่องข้อเท็จจริง
2. กล่องความรู้เรื่องความคิดเห็น
3. กล่องความรู้เรื่องเหตุผล

แล้วฉันทก็สรุปให้กระชับเสียอีกที

ฉันทให้นักเรียนเข้าห้องสมุด อ่านข่าวหนังสือพิมพ์และวิเคราะห์ข่าว โดยระบุข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และเหตุผล

ชั่วโมงที่ 5 ฉันทบทวนเหตุการณ์วิกฤตของห้อง 3 อีกครั้ง โดยให้นักเรียนระดมความคิดองค์ประกอบของเหตุการณ์อุบัติเหตุครั้งนี้ เช่น มีตัวนักเรียน .....นักเรียนเริ่มเข้าใจ ช่วยกันตอบ โถปีศาจสนามม้า แก้อื้อ ประตุน้ำต่าง ฯลฯ ฉันทรีบบันทึกลงบนกระดาน จนพอใจเหมาะกับเวลา และจำนวนตัวอย่าง ฉันทให้นักเรียนจัดกลุ่ม อะไรจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ให้อธิบายด้วยว่าจัดเข้ากลุ่มเดียวกันใช้อะไรเป็นฐานความคิด นักเรียนตอบถูกบ้าง ผิดบ้าง ฉันทอธิบายเสริมให้นักเรียนเข้าใจ นักเรียนจะใช้ฐานความคิดว่า เป็นสิ่งไม่มีชีวิต กับสิ่งมีชีวิตก็ได้ หรือใช้ลักษณะของสิ่งของก็ได้ หรือประโยชน์ใช้สอยก็ได้ ฯลฯ นักเรียนแสดงความเข้าใจ ร้อง อ้อ... อย่างนี้เอง

ต่อจากนั้นฉันทก็ให้นักเรียนฝึกวิเคราะห์ประเด็นของเหตุการณ์อุบัติเหตุว่ามีอะไรบ้าง เช่น เกิดเหตุการณ์อะไร เกิดขึ้นเมื่อไร เกิดอย่างไร ผลที่เกิดคืออะไร กระทบใครบ้าง นักเรียนช่วยกันตอบ จากนั้นฉันทก็ให้จัดลำดับ โดยใช้ประเด็นที่นักเรียนยกมาข้างต้นเป็นหลักคิดว่า จะจัดลำดับอะไรก่อนหลัง เมื่อเขาจัดลำดับได้แล้ว ฉันทก็ให้นักเรียนช่วยกันคิดเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องราว แล้วเขียนเล่าเรื่องด้วยภาษาของตนเอง โดยกำหนดเวลาให้เขียน 15 นาที ครูใช้คำถาม นำความเชื่อมโยง ชนิดผลเป็นอะไร เขาทำอะไรจึงได้รับผลอย่างนั้น ใครได้รับผลกระทบบ้าง เขามีเหตุผลอะไรในการทำอย่างนั้น เขาควรรู้เรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง เขาขาดภูมิคุ้มกันในตัวที่ได้อย่างไร ถ้าไม่ให้เกิดเหตุการณ์อย่างนั้น ชนิดผลจะต้องทำตัวอย่างไร ชนิดผลขาดคุณธรรมอะไร

ฉันอยากรู้ว่าลูกศิษย์ของฉันมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้หรือไม่ ฉันตั้งประเด็นให้ช่วยกัน แสดงความคิดเห็น ใครเป็นคนแก้ปัญหาได้ดีที่สุด แก้อย่างไร ทำไมจึงคิดว่าดีที่สุด ถ้านักเรียนต้องพบกับเหตุการณ์อย่างนี้ จะทำอะไร ลำดับก่อนหลัง พร้อมให้เหตุผล ว่าทำไมจึงทำอย่างนั้น ใครมีคุณธรรมบ้าง คุณธรรมอะไร

ชั่วโมงที่ 6 ฉันกำหนดให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาที่นักเรียนจะยกขึ้นมา โดยระบุว่าปัญหาคืออะไร สาเหตุเกิดจากอะไร ลำดับสาเหตุสำคัญที่สุดและรองลงไปตามลำดับ หากไม่ต้องหาทำให้เกิดปัญหานั้น นักเรียนจะต้องแก้ไขปัญหาหรือป้องกันอย่างไร แนวทางที่จะทำให้ปัญหาหมดไปต้องทำอะไร วิธีที่ดีที่สุดจะมีวิธีใดบ้าง เพื่อแก้ปัญหาหรือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา

ชั่วโมงที่ 7 ฉันช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการที่จะลดอุบัติเหตุ หรือลดความเสี่ยงของชีวิต จะสามารถทำได้โดยวิธีใดบ้าง เช่น

- เขียนเป็นคำขวัญเชิญชวน
- จัดทำการ์ตูนเผยแพร่
- แข่งขันทายปัญหา
- จัดทำเกมดีสุขภาพ
- แข่งขันถามปัญหาสุขภาพ
- จัดนิทรรศการตลาดนัด
- ความรู้เขียนเล่าประสบการณ์การดูแลสุขภาพ

เรื่องที่ฉันเล่ามานี้ เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในชั่วโมงสอน ลูกศิษย์ฉัน ได้เรียนรู้เรื่องลักษณะข้อคิดเห็น ข้อเท็จจริง และเหตุผล สามารถพูด เล่า เขียน สื่อความได้ ได้ฝึกทักษะคิดวิเคราะห์ ฝึกทักษะแก้ปัญหา

ฉันใช้วิกฤต คือ อุบัติเหตุเป็นกรณีตัวอย่าง จัดการเรียนรู้ตามที่ฉันมีเป้าหมายไว้ ลูกศิษย์ของฉันสนุก เพลินกับเรื่องราวที่เพิ่งเกิดขึ้น ครูจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตจริง เรียกว่า **ได้ใช้กึ่งฝอยเพื่อตบปลายกะพง** เห็นจะได้ เพราะเหยื่อเพียงเล็กน้อยแต่สิ่งที่หวังนั้นมากมายและสามารถทำได้ดีเสียด้วย **นี่แหละวิกฤตทองของห้อง 3 ต๊ะ**

7. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ

เรื่อง เผาถ่าน เผาเหล้า เผาบุหรื

โดย นายอันเร ไชยเผือก โรงเรียนลาซาลจันทบุรี

สถานศึกษาทุกแห่งย่อมต้องมีปัญหา “เด็กเลี้ยว” ซึ่งต้องให้ความสนใจในการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ยาเสพติด หนีเรียน ดัดเกม เป็นต้น แต่ละโรงเรียนจะมีกิจกรรม มีวิธีคิด วิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันตามบริบทของตนเองเพื่อช่วยพัฒนาศิษย์เหล่านั้นให้ดีขึ้น

ภายในรั้วโรงเรียนของข้าพเจ้าก็มีนักเรียนกลุ่มเลี้ยวเช่นเดียวกัน คือ ดัดเกม หนีเรียน สูบบุหรี่ เที่ยวตอนกลางคืน เพราะปัญหาทางครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ บางคนให้กำลังใจและคำปรึกษา ข้าพเจ้าซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนลาซาลจันทบุรีก็ต้องยึดจิตตารมณ์ของคณะลาซาล ที่ก่อตั้งโดยนักบุญยอห์น บัปติส เดอ ลาซาล ที่มุ่งเน้นการให้การศึกษาแก่เยาวชน โดยเฉพาะผู้ที่ด้อยโอกาส ผู้ที่ประสบปัญหาต่างๆ การแก้ไขของข้าพเจ้าคือ ข้าพเจ้าได้พานักเรียนกลุ่มหนึ่งไปสัมผัสชีวิตชนบทที่ศูนย์สังคมพัฒนา จังหวัดสระแก้ว และได้เรียนรู้การเผาถ่านจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องการเผาถ่านและการทำน้ำส้มควันไม้ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข้าพเจ้าจึงกลับมาตั้งชุมชน “คนเอาถ่าน” ซึ่งต้องเริ่มที่การเผาถ่านครั้งละ 18 ชั่วโมง ข้าพเจ้าจึงได้คลุกคลีกับเด็ก เกิดความสนิทสนม ความเป็นกันเอง พูดกันแบบเปิดใจ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กมากขึ้น

คืนเผาถ่านครั้งที่ 2 ข้าพเจ้าพาเด็กไปที่เตาเผาถ่าน พูดถึงคุณลักษณะของไฟกว่าจะได้ถ่านที่ดีๆ มา ต้องใช้เวลา ฟืนต้องยอมเผาไหม้ตนเอง ข้าพเจ้าล้วงมือลงไป ในขามและหยิบบุหรืออกมา พร้อมทั้งขวดเหล้าที่มีเหล้าติดมานิดหน่อย บอกกับเด็กว่า ถ้าลูกยังคิดกลับใจ อยากเป็นคนดีของสังคมในอนาคต อยากเป็นนักเรียนที่ดีของครูบาอาจารย์ อยากเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ก็ให้พยายามเลิกสิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้ โยนสิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้เข้ากองไฟ เพื่อให้ความร้อนช่วยเผาผลาญความชั่วร้ายให้หมดไป และขอให้ลูกทุกคนตั้งใจ อธิษฐานถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ และวอนขอนักบุญยอห์น บัปติสต์ เดอ ลาซาล องค์อุปถัมภ์ของโรงเรียน ช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเราให้พ้นจากความชั่วร้ายด้วย เสร็จแล้วเด็กๆ ก็โยนบุหรื เทเหล้าเข้ากองไฟ อันเป็นเสร็จสิ้นคำสัญญาที่จะลด ละ เลิกจากอบายมุขต่างๆ

หลังจากเหตุการณ์ในคืนนั้น ก็มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้งที่มีการเผาถ่าน เด็กๆ พยายามทำสิ่งที่ตั้งใจและเริ่มทำได้ การเริ่มนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในชีวิตจริง ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กกลุ่มนี้ สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าภูมิใจมากก็คือ เด็กกลุ่มนี้ที่จบ ม.6 ทุกคนสามารถเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยได้ทุกคน การขอบคุณจากพ่อแม่ทั้งการโทรศัพท์และเขียนจดหมายมาขอบคุณ ข้าพเจ้าเองก็ต้องขอขอบคุณทีมงานผู้นำชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ศูนย์สังคมพัฒนาเขา

นครราชสีมา และจังหวัดสระแก้ว และเป็นพิเศษก็คือ ภาวตาประภาส ศรีเจริญ อธิการ โรงเรียนลาซาลจันทบุรี ที่ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมมาโดยตลอด

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นครูผู้สอนคนหนึ่ง เห็นปัญหาของเด็กในวันนี้ จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยเด็กเหล่านี้ให้มีโอกาสห่างไกลจากปัญหาเหล่านี้ให้ได้ การหากิจกรรมต่างๆ การพบเด็กเป็นรายบุคคล การเล่นกีฬาของเด็ก ล้วนเป็นวิธีการที่ดีและสามารถช่วยเด็กได้ในระดับหนึ่ง แต่ดูเหมือนว่ามีอะไรติดขัดในวิธีการเหล่านี้ ซึ่งตัวข้าพเจ้าก็คิดไม่ออก

วันหนึ่งข้าพเจ้าได้อ่านบทความพระธรรมเทศนา ของพระพุทธวิถีสุมณี เรื่อง *คนเอาถ่าน* ความว่า คนเอาถ่านก็คือคนไม่เกียจคร้าน ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง ว่าวันนี้เข้านัก สายนัก วันนี้เข็นนักรื้อนนัก วันนี้ยังเหนื่อยอยู่ แล้วไม่ทำงาน บุคคลนี้ปกติ รู้สึกนึกคิด และประพฤติมีจริยวัตรของคนเป็นอย่างนี้

คนไม่เอาถ่าน

คำว่าไม่เอาถ่าน หมายความว่าถึงกิริยาของคน เปรียบเทียบกับไม้บางชนิด บางพันธุ์ที่ไม่มีแก่นไม่มีสาร เป็นไม้เนื้ออ่อน ยู่ เปลือกหนา หักง่าย ไม่แข็งแรง ใช้ประโยชน์อะไรไม่ค่อยได้ แม้แต่เอาไปทำฟืนหรือเผาถ่านก็ไม่ติดไฟ ไม่เป็นถ่าน มีแต่จี้เถ่า เรียกว่า ไม้ไม่เอาถ่าน

ท่านก็เอามาเปรียบเทียบกับคนไม่เอาถ่าน คือเป็นคนไม่ขยันหมั่นเพียรนั่นเอง คนไม่ขยันหมั่นเพียรเป็นคนดำรงชีวิตอยู่ด้วยความประมาท เป็นคนมีชีวิตไม่มีแก่นสาร เป็นคนไม่ทำชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ผู้อื่น หรือเป็นคนไม่เอาประโยชน์จากชีวิตของตนมาแบ่งปันผู้อื่น เรียกว่า คนไม่เอาถ่าน

ประกอบกับเหตุการณ์ที่ข้าพเจ้าพากลุ่มหนึ่งไปสัมผัสชีวิตชนบทที่ศูนย์สังคมพัฒนา จังหวัดสระแก้ว และได้เรียนรู้การเผาถ่านจากภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องการเผาถ่านและการทำน้ำส้มควันไม้ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความคิดหนึ่งก็แล่นขึ้นมาทันที เด็กๆ ที่ไม่ค่อยสนใจเรียน เด็กมีพฤติกรรมเลวๆ จนบางครั้งเราเรียกว่า เด็กไม่เอาถ่าน

ข้าพเจ้าจึงได้คิดว่า จะพัฒนาเขาเหล่านั้น โดยใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการ “การเผาถ่าน” เข้ามาช่วย และตั้งชื่อกลุ่มเด็กเหล่านี้ว่า “กลุ่มคนเอาถ่าน” เพื่อที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กกลุ่มเหล่านี้ให้ดีขึ้นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น กระบวนการชมรม “ชมรมคนเอาถ่าน” จึงเกิดขึ้น โดยจุดประสงค์คือ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การอนุรักษ์ธรรมชาติ และการใช้ทรัพยากร ไม้ อย่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด การได้เรียนรู้ถึงกระบวนการเผาถ่าน การเก็บน้ำส้มควันไม้ และผลิตภัณฑ์จากผลไม้ออกจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน รู้จักการใช้ชีวิตร่วมกัน รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่ไปมั่วสุมตามร้านเกม และสิ่งเสพติด และเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องของคุณธรรมให้กับนักเรียน

เมื่อมีเป้าหมายแล้ว จึงได้เตรียมการต่อเนื่อง คือการเสนอความคิดกับกลุ่มครูผู้ทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะครูฝ่ายปกครองและครูประจำชั้น ซึ่งทุกฝ่ายเห็นดีด้วย จึงได้รับสมัครนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม “คนเอาถ่าน” ในรุ่นแรกได้นักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมชมรมนี้ 22 คน เป็นนักเรียนหญิง 5 คน นักเรียนชาย 17 คน อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 15 คน เป็นผู้ชายทั้งหมด ปัญหาที่พบในนักเรียนกลุ่มนี้ก็คือการสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นนักเรียนเข้าใหม่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 จำนวน 5 คน นักเรียนติดเกม 7 คน และชอบเที่ยว 3 คน

เรามีการรวมกลุ่มกันตอนพักเที่ยงบ้าง ตอนเย็นหลังเลิกเรียนบ้าง มีการพูดคุยกันทั้งส่วนตัวและเป็นกลุ่ม บางวันพวกเขาก็เล่นกีฬาด้วยกัน ปลูกสมุนไพรร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อพวกเขาเริ่มคุ้นเคยกันดีในกลุ่ม จะทำอะไรก็สนุก ไม่เหนื่อย ไม่น่าเบื่อ ข้าพเจ้าได้ชวนกลุ่มนี้เข้าร่วมค่ายสัมพัทธ์ชีวิตชนบท เรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตของชาวนาและภูมิปัญญาไทย ทุกคนยินดีเข้าร่วม ทั้งครูและนักเรียน ได้มีโอกาสใช้เวลาอยู่ร่วมกัน หุงอาหาร ทำกับข้าวร่วมกัน ปลูกผัก ไถนา ดำนาร่วมกัน กลางคืนเราก็มีเวลาคุยกัน ต่างแบ่งปันประสบการณ์ชีวิตร่วมกัน จากประสบการณ์ชีวิตในช่วงนี้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีมากขึ้น ช่องว่างระหว่างครูและนักเรียนมีน้อยลง ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาเหล่านี้กล้าที่จะคุย กล้าที่จะปรึกษาปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัวของตนเองให้กับเราฟัง

ในช่วงต้นที่เริ่มฟังปัญหาของเด็กเหล่านี้ เราเริ่มรู้สึกเครียดกับปัญหาของเด็ก สิบคนก็สิบปัญหา ส่วนใหญ่ก็มาจากปัญหาครอบครัวแตกแยก

หลังจากเข้าค่าย พวกเรามีการประเมินค่ายพร้อมกัน ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่าต้องมีการต่อยอดสิ่งที่ได้รับมา เราจึงมีการประชุมร่วมกันและเริ่มวางแผนร่วมกัน โดยจัดกิจกรรมเผาถ่าน ซึ่งจัดลักษณะคล้ายการจัดค่ายค้างโรงเรียน 1 คืน และรับเฉพาะนักเรียนชายเท่านั้น

ก่อนถึงวันจัดกิจกรรม ครั้งแรกเด็กๆ รู้สึกตื่นเต้น มีการรวมกันเพื่อเตรียมสถานที่ เตรียมสิ่งของ ตอนเย็นหลังเลิกเรียน มีเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ก่อนกลับบ้าน เด็กๆ มาช่วยกันแต่งกิ่งไม้ในสวน ตัดกิ่งไม้ที่ไม่ต้องการออก เพื่อนำมาจัดใส่เตา เย็นวันที่ 16 สิงหาคม 2550 หลังเลิกเรียน เด็กๆ มารวมตัวกันอย่างพร้อมเพรียง เริ่มมีการแบ่งหน้าที่ต่างๆ หน้าที่ตามที่มีการประชุมก่อนหน้า

ทุกคนเริ่มทำหน้าที่ของตนอย่างสนุกสนาน แผนกตัดกิ่งไม้เข้าเตาเผาถ่าน แผนกย่ำดิน ปิดหน้าเตา แผนกนี้ค่อนข้างตัวใหญ่มากๆ แผนกทำอาหารก็จัดเตรียมอาหาร มีการแบ่งปันสิ่งของที่ครอบครัวตนเองมี เช่น บ้านใครขายอะไรก็ขอพ่อแม่ตนเองมา ไม่ว่าจะเป็นไข่ เนื้อ ผัก เป็นต้น แผนกเตรียมเอกสารมอบให้เป็นหน้าที่ของหญิง ที่ต้องจัดเก็บหาข้อมูลเพิ่มเติมและเตรียมทำแผ่นพับ แผนกจุดไฟหน้าเตาเผาถ่าน แผนกนี้ต้องช่วยกันทั้งหมด เพราะกระบวนการเผาต้องใช้เวลาในการเผา อาจถึง 18 ชั่วโมง โดยเฉพาะตอนกลางคืน ซึ่งเริ่มจุดไฟหน้าเตาดอน 21.00 น. มีการแบ่งกลุ่มเพื่อช่วยกันดูไฟหน้าเตาไม่ให้

ดับ แผนกเก็บน้ำส้มควันไม้ ทุกคนต้องเรียนรู้เพิ่มเติม ต้องสังเกตวันเป็น เมื่อวันเปลี่ยนสี ต้องเรียนรู้การใช้เทอร์โมมิเตอร์เพื่อใช้วัดอุณหภูมิปากปล่องไฟ แผนกทำผลิตภัณฑ์ถ่านผลไม้ แผนกนี้ต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากถ่าน แผนกปิดเตาเปิดเตา แผนกนี้ต้องมีความรับผิดชอบพอสมควร ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ต้องรู้เวลา ต้องได้จังหวะในการที่จะปิดเตา มิฉะนั้นสิ่งที่ทำมาจะได้ผลน้อย เช่น ได้ถ่านน้อย มีเถ้ามาก เป็นต้น

ประมาณสองทุ่มครึ่งมีการประชุมรวม เริ่มต้นด้วยการนั่งสมาธิอยู่กับเสียงเพลง แล้วเสริมด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวง โดยเฉพาะ 36 แผนกที่ชีวิตของพ่อ

ประมาณ 3 ทุ่มเศษ อธิการประกาศ ศรีเจริญ ได้เดินเข้ามาเยี่ยมพวกเราที่ในสวน ทุกคนรู้สึกตื่นเต้น ไม่คิดว่าผู้บริหารสูงสุดจะคิดถึงพวกเขา เพราะพวกเขาไม่ใช่เด็กเรียนดี นิสัยก็ไม่น่ารัก เด็กๆ รู้สึกภูมิใจมาก ท่านอธิการยังสมทบทุนค่าขนมให้อีกด้วย ยิ่งเด็ก ท้องเริ่มหิว พวกเราก็หุงข้าวต้มกินกันอีกรอบ บางคนก็ไปเก็บผักในสวนมาผัดกิน ทอดบ้าง จิ้มน้ำพริกบ้าง ต้มมาม่าบ้าง สนุกดี อาหารหลักก็คือไข่ ทั้งไข่ต้ม ไข่ตุ๋น ไข่ น้ำ กินกันทั้งคืน ประมาณตีสาม หลายคนเริ่มไม่ไหว เริ่มง่วง ร่างกายต้องการการพักผ่อน จึงให้ไปนอน แล้วปลุกรุ่นพี่ 2 คนมาเฝ้าแทน พอเริ่มจะเคลิ้มหลับ เป็นจังหวะที่น้ำส้มควันไม้เริ่มออก เมื่อเช้คอุณหภูมิแล้วได้ตามที่ต้องการ พี่ 2 คนจึงไปปลุกน้องๆ ให้ตื่นขึ้นมาดู แล้วเริ่มสอนน้องให้เริ่มเก็บน้ำส้มควันไม้ บางคนไม่ไหวก็นอนต่อ นี่เป็นอีกบทเรียนหนึ่งที่เด็กได้รับ

จากวันนั้นจนถึงวันปิดภาคเรียน พวกเรามีการเผาถ่านและเก็บน้ำส้มควันไม้อีก 4 ครั้ง คือเดือนตุลาคม พฤศจิกายน ธันวาคม และมกราคม เด็กๆ มีความรู้ความชำนาญในการเผาถ่านและเก็บน้ำส้มควันไม้มากขึ้น จนสามารถเป็นวิทยากรตามฐานการเรียนรู้ให้กับน้องๆ คณะครูที่ขอคูงานที่โรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชนที่สนใจ เด็กๆ รู้สึกภูมิใจที่ตนเองเริ่มมีคุณค่า จากเด็กที่ไม่เอาถ่าน กลับมาเป็น “คนเอาถ่าน” เห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น ทั้งหมดมีความตั้งใจจริงที่จะทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ แต่... เมื่อเขาจบจากที่นี่ สังคมใหม่อาจจะเปลี่ยนเขาในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ ถ้าทุกคนยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวงแล้ว มีภูมิคุ้มกันที่ดี มีคุณธรรม ทุกคนก็จะประสบความสำเร็จ ความเจริญในชีวิต

8. บทเรียนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน: กรณีตัวอย่างของ โรงเรียนวัดดอนศาลา (สิทธิราษฎร์รังรักษ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1

เหตุผลในการนำเรื่องสุขภาพเข้ามาในโรงเรียน

โรงเรียนวัดดอนศาลา (สิทธิราษฎร์รังรักษ์) เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครู 11 คน ครูอัตราจ้าง 2 คน มีนักเรียน 184 คน ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่ ปี 2542 ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง และได้รับรางวัลชนะเลิศโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ประจำปี 2553 โดยโรงเรียนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน และมีเหตุผลประกอบหลายประการดังนี้

ประการแรก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ออกไปทำงานแต่เช้าและกลับมาบ้านช่วงเย็น จึงไม่มีเวลาใกล้ชิดกับลูก ทิ้งให้เด็กอยู่ตามลำพังเป็นส่วนใหญ่ ขาดการดูแลสุขอนามัยพื้นฐาน เห็นได้จากการที่เด็กฟันผุเป็นจำนวนมาก มีน้ำหนักตัวน้อยหรือต่ำกว่ามาตรฐาน หรือมีน้ำหนักเกินมาตรฐาน และมีพฤติกรรมบริโภคอาหารที่ไม่มีคุณค่าต่อร่างกาย หากจะคอยให้ผู้ปกครองปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพให้แก่เด็กนักเรียนก็น่าจะเป็นไปได้ช้าหรือแทบไม่มีโอกาสเลย ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองเองไม่เห็นความสำคัญและก็มีความรู้ที่น้อยมากในเรื่องของสุขภาพ

ประการที่สอง เด็กใช้เวลาในโรงเรียนอย่างน้อยวันละ 6 ชั่วโมง และอยู่กับครูตลอดวัน มีความใกล้ชิดกันมาก ครูทุกคนเป็นครูประจำชั้นและเป็นครูผู้สอน โอกาสที่จะสอนกันตรงๆ และบูรณาการเรื่องสุขภาพลงไปในวิชาที่สอน จะก่อให้เกิดผลโดยตรงต่อเด็ก เพราะโดยธรรมชาติเด็กวัยนี้เชื่อครูมากกว่าเชื่อพ่อแม่

ประการที่สาม เมื่อเด็กป่วย ไม่ว่าจะมียาอะไร ผู้ปกครองก็ไม่มีเวลาว่างที่จะสนใจ มักจะให้เด็กมาโรงเรียน ครูต้องรับหน้าที่ดูแลเด็กป่วยในระยะเริ่มต้นที่พอจะทำได้ แต่หากอาการหนักกว่าที่จะดูแลกันได้ ในโรงเรียน ก็จะติดต่อกับสถานอนามัยและส่งเด็กไปรักษา

ประการที่สี่ เพื่อต้องการป้องกันปัญหาและแก้ปัญหาสุขภาพ โรงเรียนจึงเข้าร่วมโครงการสุขบัญญัติแห่งชาติ และทำให้สุขบัญญัติแห่งชาติกลายเป็นวิถีชีวิตของทุกคนในโรงเรียน สิ่งที่เห็นในระยะแรก คือ ความสะอาด และก็ได้จริง นั่นคือบริเวณโรงเรียน และทุกที่ในโรงเรียนสะอาด การเจ็บป่วยของนักเรียนโดยเฉพาะฟันผุลดลงจนถึง 0 % โรงเรียนและหน่วยงานอื่นเริ่มมาขอศึกษาดูงาน ทั้งที่เป็นหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศเพื่อนบ้าน โรงเรียนและชุมชนรู้สึกว่าได้รับการยอมรับและถือเป็นจุดเด่น จึงได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าชื่อโครงการที่โรงเรียนเข้าร่วมจะเปลี่ยนไป แต่ก็ยังคงยึดจุดเน้นเดิม คือ เรื่องของสุขภาพและสุขภาพ

การรับโครงการส่งเสริมสุขภาพเข้าดำเนินการในโรงเรียน

1. การเข้าร่วมดำเนินการโครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน โรงเรียนมองว่าเป็นโครงการที่ทำหายเนื่องจากเป็นครั้งแรกที่จะนำแนวคิดหลักของสาธารณสุขเข้ามา ร่วมกับการทำงานของการศึกษา ซึ่งคนส่วนใหญ่คิดว่าทำได้ยากและไม่แน่ว่าจะสำเร็จ

2. การรับโครงการฯ เริ่มมาจากผู้อำนวยการ โรงเรียน และครูที่สนใจเรื่องสุขภาพของนักเรียนอีก 2 คน มาคุยกันอย่างไม่เป็นทางการก่อน และเห็นตรงกันว่าน่าจะเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพของเด็กที่มีอยู่ในโรงเรียน

3. การนำเข้าสู่การปฏิบัติในโรงเรียน มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ร่วมการรับฟังคำบรรยาย

3.2 นำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติ

3.3 ร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง

3.4 นำเสนอผลการปฏิบัติในที่ต่างๆ เพื่อรับฟังว่าคนอื่นมีความเห็นอย่างไร เช่น ส่งกิจกรรมเข้าประกวด

3.5 ตรงไหนที่ถูกชมว่าดี ก็จะรักษากิจกรรมไว้ และตรงไหนที่บอกว่ายังไม่ดี ก็จะนำมาแก้ไขปรับปรุง

3.6 ให้ครูรวบรวมสถิติต่างๆ ของปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นกับเด็ก และแสดงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ครูเห็น

3.7 กระตุ้นให้ครูที่เข้าร่วมโครงการฯ ทำผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ไม่ว่าจะขอความชำนาญการด้านใด ก็จะทำงานที่มีแก่นอยู่ที่เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ

การนำลงสู่การเรียนการสอน

ในการนำลงสู่การเรียนการสอน มีดังนี้

1. กำหนดหลักการเบื้องต้น

1.1 ทำให้ครูตระหนักว่า ไม่ว่าจะรับโครงการอะไรมาดำเนินการ จะต้องนำลงสู่การสอนที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง

1.2 เป้าหมายของทุกโครงการ ให้เกิดผลลัพธ์โดยตรงลงสู่ผู้เรียน และทำให้เป็นวิถีชีวิตที่นักเรียนนำไปปฏิบัติ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพของตนและบุคคลในครอบครัวได้อย่างถูกต้อง

1.3 ถ่ายทอดสิ่งที่ทำออกมาเป็นความรู้ และจัดทำเป็นผลงาน

1.4 ให้หาคำปรึกษาและการสนับสนุนในส่วนที่ต้องการจากเครือข่ายสังคมที่อยู่รอบๆ

2. ลักษณะของการนำเข้าสู่การสอน

2.1 *สอนตรง* ในวิชาพลศึกษา/สุขศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

(1) วิเคราะห์หลักสูตร

(2) ทำหน่วยการเรียนรู้

(3) ทำแผนการเรียนรู้

(4) ให้เด็กทำกิจกรรมโครงการที่สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ (การออกแบบมุ่งไปที่การแก้ไขปัญหาสังคม/ปัญหาสุขภาพ)

(5) รวบรวมให้เป็นผลงาน

2.2 รายวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ

วิทยาศาสตร์ ดำเนินการดังนี้

(1) วิเคราะห์หลักสูตร

(2) จับเอาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องมาออกแบบให้เป็นโครงการ

(3) ให้ทำโครงการโดยเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การอ่าน เขียน คิด และนำเสนอ และส่วนที่ 2 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

(4) คัดเลือกโครงการนำเสนอในวาระต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และมีการประกวดโครงการ

คณิตศาสตร์ นำเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพไปสร้างเป็นโจทย์ปัญหา เช่น ส่วนผสมของการทำน้ำสมุนไพรอ่อนหวาน

ศิลปะ วาดรูปและใช้เทคนิคการบอก/วิเคราะห์ข้อมูล

2.3 สาระเพิ่มเติม

(1) ศึกษาแนวคิดของการส่งเสริมสุขภาพ

(2) วิเคราะห์หลักสูตร

(3) ดึงเอาส่วนของการส่งเสริมสุขภาพในหลักสูตรมาจัดทำเป็นกลุ่มวิชาสาระเพิ่มเติม

(4) นำลงสอนในทุกช่วงชั้น

(5) นำเสนอผลงานในรูปแบบโครงการต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขภาพ

การออกแบบกิจกรรมการสอน

1. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมสุขภาพ

2. นำเรื่องที่เป็นปัญหาหลักของสุขภาพในขณะนั้นมาเป็นโจทย์เพื่อการเรียนรู้ เช่น ยุงลาย ขยะ อ้วน ฟันผุ การบริโภคอาหารไม่สะอาด

3. ออกแบบกิจกรรมที่ทำให้เด็ก

- เคลื่อนไหว

- ค้นคว้า

- คิดเอง

- ลงมือทำ

- ใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลาย ทั้งในหนังสือ ในโรงเรียน และนอกโรงเรียน

- สื่อสารและแสดงผลงาน

- ส่งไปประกวดหากมีกิจกรรม

4. ทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายตอน โรงเรียนเล็ก (15.30 – 16.30 น.) ตามความชอบ

5. การประเมินผล

- ทดสอบธรรมดา

- สถิติสุขภาพของผู้เรียน

- ร่องรอยที่เกี่ยวข้อง (เช่น เมื่อเด็กเดินเก็บขยะ จะได้ว่ามีขยะอะไรที่เป็นขยะของอาหารที่ไม่ควรบริโภคบ้าง)

- สังเกตพฤติกรรม

- ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสิ่งที่เรียนรู้

6. การนำสิ่งที่สอนกลับไปยังครอบครัว

- พุดคุยกับผู้ปกครอง เช่น การซื้ออาหาร การจัดบ้าน การหยุดสูบบุหรี่ การเปลี่ยนนิสัยการกินของครอบครัว โภชนาการอาหารปลอดภัย

ปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร กำหนดเป็นนโยบายและให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่

2. ครูร่วมมือกันทำงานอย่างจริงจัง เพราะรับรู้เป้าหมายชัดเจน

3. โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน และมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน

4. ความสามารถของนักเรียนแกนนำ ต้องหากลุ่มนักเรียนแกนนำให้พบ โดยเร็ว งานจะไปได้ด้วยดี

5. การบูรณาการเข้าไปในการเรียนการสอนและกิจกรรมโรงเรียน

6. การส่งงานเข้าไปร่วมประกวดแล้วได้รางวัล จะย้อนกลับมาเป็นกำลังใจของทุกคน และทำให้ชุมชนภูมิใจ พร้อมให้การสนับสนุน

7. การมีเครือข่ายกว้างขวาง

8. การที่ครูมีผลงานจากโครงการ ไปพัฒนาวิชาชีพ และผ่านการประเมิน

9. จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้รู้สึกว่าการเคลื่อนไหวตลอดเวลา

10. เปิดโรงเรียนให้ผู้สนใจมาศึกษาดูงาน

การสร้างเครือข่าย

1. ทำ SWOT ตนเองก่อน เพื่อค้นหาว่ามีอะไรที่เราควรขอความช่วยเหลือจากภายนอก

2. บอกออกมาให้ชัดเจนว่า ต้องการความช่วยเหลือเรื่องอะไร จากหน่วยงานใด

3. ติดต่อไปอย่างไม่เป็นทางการ เช่น กับเพื่อน ศิษย์เก่า คนรู้จัก เพื่อขอคนเก่งในเรื่องที่ต้องการ

4. เชิญเข้าร่วมในกิจกรรมที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น วิทยากรของผู้เรียน กรรมการตัดสินโครงการ ประเมินความถูกต้องของกิจกรรม ให้คำปรึกษา เช่น ขยะ ปลูกต้นไม้ ตรวจสอบสุขภาพครูและเด็ก รักษา/ดูแลอาการเจ็บป่วย

5. สนับสนุนและให้เกียรติ

ความเห็นจากเครือข่ายที่เข้าร่วมดำเนินการ

มีเครือข่ายที่เข้าร่วมดำเนินการ ได้แก่ สถานีอนามัย หมอคืน กรมพัฒนาที่ดิน โรงพยาบาลควนขนุน โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ อบต. เป็นต้น ซึ่งเข้าร่วมดำเนินการเนื่องจาก

1. ภาระงานของตนเองใกล้เคียงหรือเป็นส่วนเติมเต็ม เมื่อพิจารณาจากกิจกรรมของโรงเรียนที่ขอให้ไปทำ (สถานีอนามัย และหมอคืน)

2. สนุกและคุ้นเคยในฐานะศิษย์เก่า

3. พอใจในกิจกรรมที่โรงเรียนทำ เห็นความตั้งใจ มุ่งมั่นและมีความต่อเนื่องในการทำงานของครู

4. ได้เรียนรู้วิธีการทำงานขององค์กรอื่น

5. สื่อสารกันได้

6. ประสบการณ์ที่ทำให้เครือข่ายหลวมและหลุด

- ไม่มีความรู้ลึกเป็นเจ้าของหรือเจ้าภาพ ปล่อยความรับผิดชอบให้เครือข่าย

- นึกถึงแต่เรื่องงบประมาณก่อนเรื่องงาน

- เชื่อมกิจกรรมกันไม่ได้

- ไม่ทำโครงการต่อเนื่อง

- งานเดินไปผิดทิศทาง

- ไม่แสดงความต้องการที่จะเรียนรู้

ลักษณะของแกนนำหลักในโรงเรียน

1. คิดนอกกรอบ

2. เพื่อนยอมรับ มีมนุษยสัมพันธ์

3. มุ่งไปยังผลลัพธ์

สิ่งที่คิดว่าจะต้องปรับปรุงหากทำต่อไป

1. การมุ่งไปกลุ่มเด็กเก่งก่อนเนื่องจากที่แล้วมาต้องการให้ได้ผลทันตา จึงควรมองกลับมาที่กลุ่มเด็กปานกลางและเด็กอ่อนด้วย ถึงแม้ว่าจะใช้เวลานานกว่าจะสำเร็จ แต่ต้องให้โอกาสด้วย

2. ต้องมีการวางแผนงานให้เป็นระบบและคิดว่าเดิม ควรวางไว้ระยะ 3 ปี

3. สร้างความเข้าใจกับบุคลากรให้มุ่งไปในทางเดียวกัน และทำอย่างต่อเนื่อง

4. กระจายไปยังกลุ่มผู้ปกครองและชุมชนอย่างมีแผน แทนที่จะปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ

5. ส่งเสริมเรื่องของสุขภาพจิต เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก

สิ่งที่เรียนรู้

ทำให้สำเร็จก่อน แล้วความสำเร็จจะดึงดูดความสนับสนุน และความสำเร็จ

9. บทเรียนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน: กรณีตัวอย่างของโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4

เหตุผลในการนำเรื่องสุขภาพเข้ามาในโรงเรียน

โรงเรียนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากมองว่าการพัฒนานักเรียนต้องพัฒนาเป็นองค์รวม ซึ่งหมายถึงถึงสุขภาพของนักเรียนด้วย ในช่วงที่รับโครงการเข้ามานั้นปัญหาสุขภาพอย่างหนึ่งที่พบ คือ นักเรียนส่วนหนึ่งกำลังเสี่ยงต่อการเป็นโรคอ้วน เพราะการบริโภคอาหารผิดและมากเกินไปเกินความต้องการ ทางโรงเรียนและผู้ปกครองต้องการที่จะแก้ปัญหานี้ ประกอบกับโรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบในหลายด้าน เมื่อได้รับข้อเสนอให้ร่วมโครงการจึงคิดว่าเป็น โอกาสดีที่จะได้มีกิจกรรมใหม่เข้ามาพัฒนานักเรียน ประกอบกับผู้ปกครองและคนในชุมชนให้ความเชื่อถือโรงเรียน จึงคิดว่าการเริ่มงานใหม่เป็นสิ่งที่ทำได้

การรับโครงการส่งเสริมสุขภาพเข้าดำเนินการในโรงเรียน

1. เริ่มจากผู้อำนวยการไปปรับนโยบายมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 แล้วนำกลับมาแจ้งให้ที่ประชุมครูรับทราบ เพื่อสอบถามว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่จะเข้าร่วมโครงการ
2. เมื่อที่ประชุมเห็นควรรับโครงการแล้ว ได้มีการประชุมกันในระดับกลุ่มบริหารเพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัดของโครงการ เพื่อดูว่า คืออะไร โรงเรียนมีอะไรอยู่แล้วบ้าง เมื่อรับโครงการจะต้องทำอะไรต่อ
3. จากนั้นจึงประชุมกลุ่มแกนนำเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์โครงการ โดยใช้หลักของ Balanced scorecard โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์องค์กร
4. เมื่อได้แผนยุทธศาสตร์โครงการแล้ว ได้วิเคราะห์ว่าตรงไหนที่ต้องการเครือข่ายมาช่วยทำงาน โดยเครือข่ายหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่อนามัยจากสาธารณสุข และแพทย์และพยาบาลจากโรงพยาบาลประจำอำเภอ
5. จากนั้นทางโรงเรียนได้มอบหมายให้หัวหน้าฝ่ายพัฒนาผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และผู้อำนวยการเป็นที่ปรึกษา ติดตามงาน และประเมินงานตามแผน

การนำเข้าสู่การปฏิบัติในโรงเรียน

หัวหน้าฝ่ายพัฒนาผู้เรียนได้เล่าให้ฟังว่าตนเองมีวิธีการนำโครงการส่งเสริมสุขภาพลงสู่การปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาโครงการอย่างละเอียดเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน
2. หาเพื่อนร่วมงานด้วยการทบทวนผู้มีจิตอาสา ก่อน โดยเดินไปคุย หากยินดีร่วมงานก็จะรับไว้เป็นทีม หากปฏิเสธก็ไม่ว่าอะไร ขณะเดียวกันก็หาแกนนำเด็กที่สนใจและอาสาสมัครมาช่วย

3. เมื่อได้ทีมงานแล้ว เริ่มวิเคราะห์สิ่งที่ต้องทำ โดยแยกเป็น 3 ประเภท

3.1 ทำในรูปกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ในชื่อของโครงการสุขภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของฝ่ายพัฒนาผู้เรียน

3.2 จัดคาบพิเศษเรื่องกระบวนการคิดทุกวันอังคาร สัปดาห์ละ 3 คาบ โดยมีเรื่องสุขภาพเป็นแกน และอาจารย์จากกลุ่มสาระต่างๆ เข้ามาจัดการเรียนรู้ โดยเน้นกระบวนการคิดที่ส่งผลต่อสุขภาพตามแนวของกลุ่มวิชานั้นๆ เป็นการทำงานร่วมกับฝ่ายวิชาการ

3.3 สอนตรงในวิชาพลศึกษา/สุขศึกษา และวิทยาศาสตร์ เป็นการทำงานร่วมกับผู้สอนและฝ่ายวิชาการ

4. ทำแผนนำเสนอผู้บริหาร และเมื่อผู้บริหารเห็นชอบท่านก็ประกาศใช้ในที่ประชุมโรงเรียน

5. ผู้บริหารจะทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ให้คำปรึกษา
- ให้การสนับสนุน
- แก้ปัญหาในกรณีทำงานไม่เดิน

การนำลงสู่การเรียนการสอน

ในการนำลงสู่การเรียนการสอน มีดังนี้

1. ทำความเข้าใจเรื่องโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะตัวชี้วัดและแผนยุทธศาสตร์

2. วิเคราะห์ตัวชี้วัดโครงการเข้ากับตัวชี้วัดในกลุ่มสาระวิชา

3. ตกลงกันว่าวิชาใดสอนได้ตรง วิชาใดจะสอนแบบสอดแทรก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวครูผู้สอน เป็นการทำงานแบบอาสา

4. เมื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัดลงสู่กลุ่มสาระวิชาแล้ว ควรมีตัวชี้วัดใดที่จัดลงไม่ได้ จะหาวิธีว่าทำอย่างไรจึงจะเต็มเต็มได้

5. นำเสนอผู้รู้จากเครือข่ายที่ต้องเชิญมาทำงานร่วม อาจในฐานะวิทยากรของนักเรียนหรือวิทยากรของครู

6. ในแต่ละปีการศึกษา ครูจะต้องทำ SAR เฉพาะตน แล้วจัดเป็นบูธแสดงผลงาน ซึ่งนอกจากจะแสดงผลงานรายคนแล้ว ยังมีผลงานกลุ่มตามนโยบายของโรงเรียน การประเมินผลงานจะดูจากหลักฐานส่วนนี้เป็นหลักการ

การออกแบบกิจกรรมการสอน

1. โจทย์การเรียนรู้ต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. เน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่ม พยายามให้แต่ละกลุ่มมีผู้เรียนคละกันเพื่อที่จะได้ช่วยเหลือกัน

3. ให้มีการทดลอง อภิปราย และสรุป
4. ค้นหาความรู้และเผยแพร่ความรู้ด้วย ICT ซึ่งทางโรงเรียนมีพร้อมและสนับสนุนให้ใช้
5. ให้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
6. เชิญวิทยากรจากเครือข่ายมาสอนหรือให้ความรู้ในหัวเรื่องที่กำลังเป็นประเด็นสำคัญ
7. สนับสนุนด้วยโครงการเยี่ยมบ้าน ซึ่งครูทุกคนต้องเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนในความรับผิดชอบของตน และรวบรวมเป็นข้อมูลรายบุคคลเพื่อวางแผนช่วยเหลือ
8. ประเมินผล
  - ตรวจสอบสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่อนามัย
  - ครูตรวจสอบสุขภาพนักเรียนทุกเดือน
  - ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร กำหนดเป็นนโยบายและให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่
2. ทำงานเป็นทีมและเป็นเครือข่าย
3. เริ่มต้นจากกลุ่มเล็กที่เป็นจิตอาสาก่อนแล้วจึงขยายผล
4. วางแผนการทำงานให้ชัดเจน โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนโรงเรียน
5. ผลงานจะต้องมีส่วนในการนำไปพิจารณาผลตอบแทน

การสร้างเครือข่าย

1. หาผู้ที่มีความสนิทสนมและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียนก่อน เช่น เป็นศิษย์เก่า กรรมการสถานศึกษาหรือผู้ปกครองนักเรียน และเชิญมาร่วมกิจกรรมที่ต้องการความช่วยเหลือ
2. นำเสนอความสำเร็จที่ผ่านมาเพื่อให้เขาแน่ใจว่าเราทำจริง
3. มีแผนกลยุทธ์โครงการ และบันทึกความสำเร็จเป็นระยะ นำไปเสนอในเวทีต่างๆ เช่น จัดงานเอง ร่วมงานที่คนอื่นจัด หรือรับเชิญเป็นวิทยากร
4. ส่งผลงานจากโครงการเข้าประกวด นำเอาข้อดีของคนอื่นมาศึกษา นำข้อบกพร่องของตนเองมาแก้ไข ทำให้ได้รับรางวัลเพราะจะสร้างความภูมิใจและมั่นใจ

เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ

1. อาหารปลอดภัย

นักเรียนของโรงเรียนมีความเสี่ยงต่อภาวะโรคอ้วน โดยเฉพาะนักเรียนนอกเขตบริการ ทางโรงเรียนจึงคิดแก้ปัญหาผ่านทางโครงการส่งเสริมสุขภาพ แต่เป็นกิจกรรมย่อยชื่อว่า อาหารปลอดภัย

กิจกรรมเริ่มด้วยการประชุมครูเพื่อให้เห็นปัญหาตรงกัน ต่อจากนั้นจึงเชิญผู้ปกครองที่เด็กอยู่ในกลุ่มเสี่ยง มาคุยเพื่อหาสาเหตุหลักและการแก้ไข จากการพูดคุยพบว่า สาเหตุหลักอยู่ที่การรับประทานอาหารขยะ (อาหารหวานจัด ทอด กรูบ กรอบ) ซึ่งหาซื้อได้ง่ายทั้งในและนอกโรงเรียน ที่ประชุมจึงตกลงกันว่า จะแก้ปัญหาด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมทางอาหารให้เป็นอาหารปลอดภัย

เริ่มต้นของกิจกรรมได้ทำการสำรวจอาหารในโรงเรียน โดยตั้งเป้าไว้ว่าอาหารในโรงเรียน ต้องอ่อนหวานและอ่อนทอด หากอาหารใดหวานจัด มันจัด จะทำรายการเพื่อนำออก โดยขอความร่วมมือจากแม่ค้า อาหารที่นำมาขายควรเป็นอาหารหวานน้อย อาหารจากธัญพืชที่ทำให้อ้วนด้วยการนึ่งและไม่หวาน ภาชนะที่ใส่เป็นใบตองแทนพลาสติก ส่วนแก้วน้ำดื่มทางโรงเรียนซื้อแจกนักเรียนเป็นแก้วประจำตัว เมื่อไปซื้อน้ำ แม่ค้าจะรินใส่แก้วประจำตัวให้ หากใครทำหายต้องซื้อใหม่ด้วยตนเอง เริ่มทำได้ ช่วงระยะหนึ่ง พบว่านักเรียนน้ำหนักลดลงและขยะในโรงเรียนก็ลดลงด้วย

ทว่ากิจกรรมนี้ไม่สามารถครอบคลุมไปยังนอกโรงเรียน ร้านค้าหน้าโรงเรียนยังขายอาหารหวานมัน และมีนักเรียนซื้อรับประทานก่อนเข้าโรงเรียน บางครั้งก็เป็นผู้ปกครองที่ซื้อให้ ครูจะไม่ว่า แต่จะชวนนักเรียนและผู้ปกครองพูดคุยถึงเรื่องที่จะส่งผลต่อสุขภาพผู้เรียน หากยังมีการซื้อซ้ำๆ จะใช้วิธียึดขนมเมื่อเห็น แต่จะคืนให้กับผู้ปกครองในตอนเย็นพร้อมพูดคุยไปด้วย

สำหรับกิจกรรมย่อยอีกอย่างที่ทำควบคู่กันไป คือ แม่ค้าสะอาด โดยขอความช่วยเหลือจากโรงพยาบาล ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยอบรมเรื่องความสะอาดของผู้ประกอบการ ต่อจากนั้นจึงมาทดสอบความสะอาดของมือแม่ค้า โดยทางโรงเรียนจะประกาศให้แม่ค้าทราบถึงนโยบายนี้ ในวันใดวันหนึ่งที่ตกลงกันจะมีเจ้าหน้าที่ใช้สำลีเช็ดที่ซอกนิ้วมือแม่ค้าและภาชนะที่ใช้ เช่น เขียง ถ้วย แก้ว แล้วนำไปตรวจด้วยน้ำยา ST2 ซึ่งวันใดจะตรวจนั้นแม่ค้าไม่ทราบล่วงหน้า ต่อจากนั้นจึงนำผลมาแจ้งให้แม่ค้าทราบ

2. เพิ่มทักษะการอ่านออกเขียนได้ผ่านเรื่องสุขภาพ

นโยบายสำคัญประการหนึ่งของโรงเรียน คือ นักเรียนทุกคนต้องอ่านเขียนคล่อง ดังนั้นทุกภาคเรียนจะมีการคัดกรองนักเรียนเพื่อหากลุ่มนักเรียนที่อ่านเขียนไม่คล่อง ต่อจากนั้นจึงนำมาสอนซ่อมเสริม โดยหนังสือที่ใช้จะเป็นหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยได้รับมาจากกรมอนามัย ลักษณะของหนังสือจะเป็นการ์ตูน แผ่นโปสเตอร์หรืออื่นๆ ที่เป็นเรื่องของการรักษาสุขภาพและการดูแลตนเองจากไข้หวัด ไข้เลือดออก ทั้งนี้ถือว่าเป็นกิจกรรมเสริมการอ่านและการส่งเสริมสุขภาพ

10. การสังเคราะห์แผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)

การสังเคราะห์แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) พบว่า มีนโยบายที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้กับเยาวชนของประเทศ โดยสรุปดังนี้ (แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552-2559, 9, 131)

1. ด้านเจตนารมณ์ของแผนที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข และในวรรคที่ว่าด้วยความสุขคือ “คนที่มีความสุขคือทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของอบายมุข ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจตามความต้องการ สามารถเรียนรู้ความจริงบรรลุความดี ความงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

2. ด้านการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ในส่วนของเป้าหมายเชิงคุณภาพข้อที่ 1 ระบุว่า “เมื่อสิ้นสุดแผนฯ ในปี 2559 คนไทยต้องเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการ และสมรรถนะทางวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศ”

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

การสังเคราะห์สาระสำคัญในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 พบว่า มีนโยบายที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้ (ศึกษาธิการ, 2552)

1. วิสัยทัศน์ ความตอนหนึ่งระบุว่า “เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก.....”

2. จุดหมายของหลักสูตร ความใน ข้อ 1 ระบุว่า “มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต” ข้อ 3 ระบุว่า “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย” ข้อ 5 ระบุว่า “มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข”

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ความในสมรรถนะรายชื่อที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

สมรรถนะข้อ 1 ความสามารถในการสื่อสาร ที่ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม การเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

สมรรถนะข้อ 2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

สมรรถนะข้อ 3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

สมรรถนะข้อ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

สมรรถนะข้อ 5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

4. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

4.1 มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

4.2 มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

5. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ดังนี้

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

6. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ดังนี้

6.1 มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

6.2 มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

7. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ดังนี้

7.1 มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์

7.2 มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

7.6 มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

8. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนี้

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจเห็นคุณค่า และใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

9. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ดังนี้

9.1 มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจ และตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

9.2 มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

10. มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนี้

10.1 มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

10.2 มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

11. มาตรฐานการเรียนรู้ *กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ* ดังนี้

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

12. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ความในข้อ 3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ระบุว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจ ในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

13. การจัดการเรียนรู้ ความในข้อ 2 กระบวนการเรียนรู้ ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องอาศัยกระบวนการเรียนหลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จําพาตนเองไปสู่เป้าหมาย ของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จําเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และ แก้ปัญหา กระบวนการเรียนจากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทําจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง และกระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

14. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางประจำกลุ่มสาระที่เกื้อหนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริม สุขภาวะ

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่าน สร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน	ป.3	ท 1.1(7)อ่านข้อเขียนเชิง อธิบายและปฏิบัติตาม คำสั่ง	การอ่านข้อเขียนเชิงอธิบาย และ ปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ประกาศ ป้ายโฆษณา และคำขวัญ
ท 3.1 สามารถเลือกฟังและ คูอย่างมีวิจารณญาณ และ พุดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และ สร้างสรรค์		ท 3.1(5) พุดสื่อสารได้ อย่างชัดเจนตรงตาม วัตถุประสงค์	พุดสื่อสารในชีวิตประจำวัน.. แนะนำเชิญชวนเกี่ยวกับการ ปฏิบัติตนเองด้านต่างๆ เช่น การ ทําความสะอาดร่างกาย ฯลฯ

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่าน สร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน	ป.4	ท 1.1(6)สรุปความรู้และ ข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อ นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	อ่านจับใจความสื่อต่างๆ เช่น ..บท โฆษณา ข่าว และเหตุการณ์ ประจำวัน ...
	ป.5	ท 1.1(5) วิเคราะห์และ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อ นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	อ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น... บทโฆษณา ข่าว และเหตุการณ์ ประจำวัน ...
		ท 1.1(6) อ่านงานเขียน เชิง คำสั่ง ข้อแนะนำ และปฏิบัติตาม	อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำ และปฏิบัติตาม เช่น ... การใช้วัสดุอุปกรณ์ การอ่านฉลาก ยา คู่มือและเอกสารของโรงเรียน และข่าวสารราชการ
	ม.1	ท 1.1(7) ปฏิบัติตามคู่มือ และแนะนำวิธีการใช้งาน ของเครื่องมือหรือ เครื่องใช้ในระดัที่ยากขึ้น	การอ่านและปฏิบัติตามเอกสาร คู่มือ
ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดู อย่างมีวิจารณญาณ และพูด แสดงความรู้ ความคิดความรู้สึ ในโอกาสต่างๆ อย่างมี วิจารณญาณ และสร้างสรรค์	ม.1	ท 3.1(4)ประเมินความ น่าเชื่อถือของสื่อที่มี เนื้อหาโน้มน้าวใจ	การพูดประเมินความน่าเชื่อถือ ของสื่อที่มีเนื้อหาโน้มน้าว
ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่าน สร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน	ม.2	ท 1.1(2) จับใจความ สำคัญ สรุปความ และ อธิบายรายละเอียดจาก เรื่องที่อ่าน	อ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น ...บทโฆษณา....

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด	ป.4	ค 2.1(1) บอกความสัมพันธ์ของหน่วยการวัด ความยาว น้ำหนัก ปริมาตร หรือความจุ และเวลา	-ความสัมพันธ์ของหน่วยความยาวฯ -ความสัมพันธ์ของหน่วยการชั่งฯ -ความสัมพันธ์ของหน่วยการตวงฯ -ความสัมพันธ์ของหน่วยเวลาฯ
ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต	ม.4-6	ว 1.1(4) อธิบายเกี่ยวกับระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย และนำความรู้ไปใช้ในการดูแลสุขภาพ	-ร่างกายมีระบบภูมิคุ้มกันฯ -การปฏิบัติตนเพื่อเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่ดีของร่างกาย
ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	ม.3	ว 1.2(3) อธิบายโรคทางพันธุกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของยีน และโครโมโซมและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	-โรคทางพันธุกรรมที่เกิดจากการผิดปกติทางโครโมโซมฯ -ความรู้เกี่ยวกับโรคทางพันธุกรรมสามารถนำไปใช้ในการป้องกันโรค ดูแลผู้ป่วย และวางแผนครอบครัว
พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์	ม.3	พ 1.1(3) วิเคราะห์สื่อโฆษณา ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น	สื่อโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่นทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.4-6	พ 1.1(2) การวางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว	การวางแผนดูแลสุขภาพของตนเองและบุคคลในครอบครัว
พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ	ป.4	พ 4.1(3)วิเคราะห์ข้อมูลบนฉลากอาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อการเลือกบริโภค	การวิเคราะห์ข้อมูลบนฉลากอาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพ
	ป.5	พ 4.1(2)ค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้สร้างเสริมสุขภาพ	-แหล่งและวิธีค้นหาข้อมูลข่าวสารทางสุขภาพ -การใช้ข้อมูลข่าวสารในการสร้างเสริมสุขภาพ
		พ 4.1(3)วิเคราะห์สื่อโฆษณาในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างมีเหตุผล	-การตัดสินใจเลือกซื้ออาหารและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหาร เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพ ฯลฯ)
	ป.6	พ 4.1(2)วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของโรคและเสนอแนวทางป้องกัน (3) แสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความรับผิดชอบต่อสุขภาพของส่วนรวม	- โรคติดต่อสำคัญที่ระบาดในปัจจุบัน - ผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของโรค และการป้องกันการระบาดของโรค - พฤติกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสุขภาพของส่วนรวม
ม.3	พ 4.1(2)เสนอแนวทางป้องกันโรคที่เป็นสาเหตุสำคัญทางการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย (3) รวบรวมข้อมูลและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน	- โรคที่เป็นสาเหตุสำคัญของการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของคนไทย - ปัญหาสุขภาพในชุมชน - แนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชน	

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.4-6	<p>พ 4.1(1)วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน</p> <p>(2) วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการเลือกบริโภค</p> <p>(3) ปฏิบัติตนตามสิทธิของผู้บริโภค</p> <p>(4) วิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางการป้องกันการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย</p> <p>(5) วางแผนและปฏิบัติตามแผนการพัฒนาสุขภาพของตนและครอบครัว</p> <p>(6) มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน</p>	<p>-บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน</p> <p>-อิทธิพลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพ</p> <p>-แนวทางการเลือกบริโภคและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค</p> <p>-สาเหตุของการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย เช่น โรคจากการประกอบอาชีพ โรคทางพันธุกรรม และการเจ็บป่วย</p> <p>-การวางแผนพัฒนาสุขภาพของตนเองและครอบครัว</p> <p>-การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน</p>
พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุการใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง	ป.1	พ 5.1(3) แสดงคำพูดหรือท่าทางขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเมื่อเกิดเหตุร้ายที่บ้านและโรงเรียน	<p>-การขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุร้ายที่บ้านและโรงเรียน</p> <p>-คำพูดและท่าทางขอความช่วยเหลือ</p>
	ป.2	พ 5.1(4)ปฏิบัติตนตามสัญลักษณ์และป้ายเตือนของสิ่งของหรือสถานที่ที่เป็นอันตราย	สัญลักษณ์และป้ายเตือนของสิ่งของหรือสถานที่ที่เป็นอันตราย

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ป.3	พ 5.1(2)แสดงวิธีขอความช่วยเหลือจากบุคคลและแหล่งต่างๆเมื่อเกิดเหตุร้ายหรืออุบัติเหตุ	-การขอความช่วยเหลือจากบุคคลและแหล่งต่างๆเมื่อเกิดเหตุร้ายหรืออุบัติเหตุ
	ป.5	พ 5.1(3) ปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยจากการใช้ยาและหลีกเลี่ยงสารเสพติด (4) วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อที่มีต่อพฤติกรรมสุขภาพ	-ปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยจากการใช้ยา -การหลีกเลี่ยงสารเสพติด -อิทธิพลของสื่อที่มีต่อพฤติกรรมสุขภาพ (อินเทอร์เน็ต เกม ฯลฯ)
	ป.6	พ 5.1(3)วิเคราะห์สาเหตุของการติดสารเสพติดและการชักชวนให้ผู้อื่นหลีกเลี่ยงสารเสพติด	-สาเหตุของการติดสารเสพติด -ทักษะการสื่อสารให้ผู้อื่นหลีกเลี่ยงสารเสพติด
	ม.1	พ 5.1(4)แสดงวิธีชักชวนผู้อื่นให้ลด ละ เลิกสารเสพติด โดยใช้ทักษะต่างๆ	-ทักษะการชักชวนให้ผู้อื่นลด ละ เลิกสารเสพติด ทักษะคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ฯลฯ
	ม.3	พ 5.1(3)วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมสุขภาพและความรุนแรง	อิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมสุขภาพและความรุนแรง (คลิปวิดีโอการทะเลาะวิวาท อินเทอร์เน็ต เกม ฯลฯ)
	ม.4-6	พ 5.1(4)วางแผนกำหนดแนวทางลดอุบัติเหตุ และสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน (5) มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน (6) ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง	-การวางแผน กำหนดแนวทางลดอุบัติเหตุ และสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน -กิจกรรมสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน -ทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม	ป.2	ง 3.1(1) บอกประโยชน์ของข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่สนใจจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เชื่อถือได้	-ข้อมูลบางอย่างมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตต้องพิจารณาก่อนนำไปใช้ -แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้เป็นแหล่งข้อมูลที่มีการรวบรวมอย่างมีหลักเกณฑ์ มีเหตุผลและมีการอ้างอิง เช่น ทางราชการ จากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรง
	ม.1	ง 3.1(2) อภิปรายลักษณะสำคัญและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศ	-ลักษณะสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถอำนวยความสะดวก และมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และสังคม
ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	ป.6	ต 1.1(3) เลือกรับรู้ประโยชน์หรือข้อความสั้นๆ ตรงตามภาพ หรือสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่อ่าน	-ประโยค หรือข้อความ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย และความหมาย เกี่ยวกับนันทนาการ สุขภาพ และสวัสดิการ
	ม.2	ต 1.1(1) ปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบายง่ายที่ฟัง และอ่าน	-คำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบาย เช่น การใช้ยา/สลายยา การใช้อุปกรณ์ ฯลฯ
ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน	ป.1-6 ม.1-6	ต 3.1(1) บอกศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น	คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพ

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข	ป.3	ส 2.1(2) บอกพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย	-พฤติกรรมของตนเองและเพื่อนๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การทำความเคารพ การปฏิบัติ ตามศาสนพิธี การรับประทานอาหาร การใช้ภาษา -สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรม การดำเนินชีวิตในปัจจุบันของนักเรียน และผู้อื่นแตกต่างกัน
	ป.4	ส 2.1(4) อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น	วัฒนธรรมในภาคต่างๆ ของไทยที่แตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย ภาษา และอาหาร
	ป. 5	ส 2.1(1) ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพและบทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี	-คุณลักษณะของพลเมืองดี เช่น มุมนะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีค่านิยมประชาธิปไตย มีคุณธรรม
		ส 2.1(2) เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก	-เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย -แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก
	ป. 6	ส 2.1(5) ติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม	-แหล่งข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวต่างๆ จาก หอจดหมายเหตุเหตุการณ์จริง - ประโยชน์จากการติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ - หลักการเลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารจากสื่อต่างๆ รวมทั้งสื่อไร้พรมแดน

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.1	ส 2.1(2) ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ	- บทบาทหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ โดยเน้นจิตสาธารณะ เช่น เคารพกติกาสังคม ปฏิบัติตนตามกฎหมาย มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสาธารณประโยชน์
	ม. 3	ส 2.1(5) เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก	- ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความสุข เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างมีขันติธรรม.....รู้จักบริโภคด้วยปัญญา เลือกรับ-ปฏิเสธข่าวและวัตถุต่างๆ ปรับปรุงตนเองและสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
	ม.4-6	ส 2.1(1) ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศและสังคมโลก	- มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก - มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต
		ส 2.1(5) วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล	- วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล
ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้	ป.1	ส 3.1(1) ระบุสินค้าและบริการที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	-วิธีการใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการให้คุ้มค่า

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ</p>	ป.3	<p>ส 3.1(1) จำแนกความต้องการและความจำเป็นในการใช้สินค้าและบริการในการดำรงชีวิต</p>	<p>-สินค้าในการดำรงชีวิตที่เรียกว่าปัจจัย 1</p> <p>-สินค้าที่เป็นความต้องการของมนุษย์อาจเป็นสินค้าที่จำเป็นหรือไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต</p> <p>-ประโยชน์และคุณค่าของสินค้าและบริการที่สนองความต้องการของมนุษย์</p> <p>-หลักการเลือกสินค้าที่จำเป็น</p>
	ป.4	<p>ส 3.1(1) ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ</p>	<p>-สินค้าและบริการที่อยู่หลากหลายในท้องตลาดที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ</p> <p>-ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ ผู้ขาย และตัวสินค้า</p>
		<p>ส 3.1(2) บอกสิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเองในฐานะผู้บริโภค</p>	<p>-สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค</p> <p>-สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ</p> <p>-หลักการและวิธีการเลือกบริโภค</p>
	ป.6	<p>ส 3.1(1) อธิบายบทบาทผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ</p>	<p>-บทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณภาพ มีจรรยาบรรณ และรับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>-ประโยชน์ของการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ</p>
		<p>ส 3.1(2) อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน</p>	<p>-คุณสมบัติของผู้บริโภคที่ดี</p> <p>-พฤติกรรมของผู้บริโภคที่บกพร่อง</p> <p>-คุณค่าและประโยชน์ของผู้บริโภคที่รู้เท่าทันที่มีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม</p>

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.1	ส 3.1(2) วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ	-ความหมายและความสำคัญของการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ -หลักในการบริโภคที่ดี -ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค -ค่านิยมและพฤติกรรมของการบริโภคของคนในสังคมปัจจุบันรวมทั้งผลดีและผลเสียของพฤติกรรมดังกล่าว
	ม.2	ส 3.1(4) อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค	-การรักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค -กฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	ม.3	ส 3.1(2)มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	-สำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาท้องถิ่นทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม -วิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง -แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ส 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะ อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	ป.2	ส 1.1(6) วาดภาพเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของตนเองและเพื่อนบ้าน	- การวาดภาพถ่ายทอดเรื่องราว
	ป.5	ส 1.1(7) บรรยายประโยชน์และคุณค่าของงานทัศนศิลป์ที่มีผลต่อชีวิตของคนในสังคม	-ประโยชน์และคุณค่าของทัศนศิลป์

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ป.6	ศ 1.1(7) สร้างงานทัศนศิลป์เป็นแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบ เพื่อถ่ายทอดความคิด หรือเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ	-การสร้างงานทัศนศิลป์เป็นแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบ
	ม.1	ศ 1.1(5) ออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์ หรือกราฟิก อื่น ๆ ในการนำเสนอความคิดและข้อมูล	- การออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์ หรือกราฟิก
	ม.2	ศ 1.1(7) บรรยาย วิธีการใช้ งานศิลป์ในการโฆษณา เพื่อโน้มน้าวใจและนำเสนอตัวอย่างประกอบ	-งานศิลป์ในการโฆษณา
ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึก ความคิดต่อ ดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	ป.2	ศ 2.1(5) บอกความหมาย และความสำคัญของ เพลงที่ได้ยิน	-ความหมายและความสำคัญของ เพลงที่ได้ยิน เช่น เพลงปลุกใจ เพลงสอนใจ
	ป.4	ศ 2.1(7) ระบุว่าดนตรี สามารถใช้ในการสื่อ เรื่องราว	-ความหมายของเนื้อหาในบทเพลง
	ป.5	ศ 2.1(6) คัดสรรง่ายๆ โดยใช้ประโยชน์เพลงแบบ ถม-ตอบ	-การสร้างสรรคประโยชน์เพลง ถม-ตอบ
ศ.2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย และสากล	ป.3	ศ 2.2(2) ระบุความสำคัญ และประโยชน์ของดนตรี ต่อการดำเนินชีวิต	-ดนตรีกับการดำเนินชีวิตใน ท้องถิ่น เช่น ดนตรีใน ชีวิตประจำวัน ดนตรีในวาระสำคัญ
	ป.4	ศ 2.2(1) บอกแหล่งที่มา และความสัมพันธ์ของ วิถีชีวิตไทย ที่สะท้อนใน ดนตรีและเพลงท้องถิ่น	-ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตกับ ผลงานดนตรี เช่น เนื้อหาเรื่องราว ในบทเพลงกับชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ศ. 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ในชีวิตประจำวัน	ป. 3	ศ 3.1(5) บอกประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน	-การบูรณาการศิลปะกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ
	ป.6	ศ 3.1(3) แสดงนาฏศิลป์และละครง่ายๆ	-การแสดงนาฏศิลป์และการแสดงละคร เช่น ละครสร้างสรรค์
	ม.3	ศ 3.1(3) มีทักษะในการใช้ความคิดในการพัฒนารูปแบบการแสดง	-รูปแบบการแสดง เช่น การแสดงเป็นหมู่ การแสดงเดี่ยว การแสดงละคร และการแสดงเป็นชุดเป็นตอน
	ม.3	ศ 3.1(7) นำเสนอแนวคิดจากเนื้อเรื่องของการแสดงที่สามารถนำไปปรับในชีวิตประจำวัน	-ละครกับชีวิต
	ม.4-6	ศ 3.1(2) สร้างสรรค์ละครสั้นในรูปแบบที่ชื่นชอบ	-ละครสร้างสรรค์ เช่น ละครพูดแนวเหมือนจริง ละครพูด โศกนาฏกรรม ละครพูด สุขนานุกรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

11. รายชื่อทีมดำเนินงานส่วนกลาง โรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารโรงเรียน และครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการศึกษาที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

รายชื่อทีมดำเนินงานส่วนกลาง และคณะจัดทำแนวทางพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ

1. ดร.สุวัฒน์ เงินคำ	กรรมการสภาการศึกษา
2. ผศ.ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ	กรรมการสภาการศึกษา
3. ผศ.ดร.ทัศนีย์ ไพฑูรย์พงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
4. รศ.ดร.กฤษริ คำชาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
5. ผศ.ดร.สุชีรา มะหิเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
6. นางสาวอุษา ชูชาติ	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
7. นางกัลยาณี ปฏิมาพรเทพ	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
8. นางสาวบรรณากรณ์ อมรพรสิน	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
9. นางสาวสุพัฒตรา ชัง	มูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย

รายชื่อโรงเรียนที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน

1. โรงเรียนวัดคอนสาธา (สิทธิราษฎร์รังรักษ์)	จังหวัดพัทลุง
2. โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
3. โรงเรียนราชวินิต มัชฌิม	กรุงเทพมหานคร
4. โรงเรียนราชวินิต	กรุงเทพมหานคร

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. รศ.ดร. เอ็มอัชมา วัฒนบูรานนท์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร. ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. นางศศิวิมล ปุจฉาการ	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
4. ดร.ขวัญเมือง แก้วคำเกิง	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข
5. นางสาวไพรวลัย พิทักษ์สาธิต	สำนักทดสอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
6. นางสุกัญญา งามบรรจง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. นางชุติมา เตมียสถิต	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
8. นางเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
9. นางสาวกนกวรรณ รับพรดี	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

10. นางจิตตราณี ประสงค์เจริญ	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ
11. นายพีระพล เกตุกราย	โรงเรียนวัด ไทรใหญ่ (นนททิวากรราษฎร์บำรุง)
12. นายพงศ์ศักดิ์ แพงคำอ้วน	โรงเรียนวัดแสมดำ
13. นางสาวสุน คณานิตย์	โรงเรียนสตรีวิทยา 2
14. นางสาวสุรีย์ อรรถกร	โรงเรียนสายน้ำผึ้ง

รายชื่อศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูที่มีความเชี่ยวชาญที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. นายชเนศ จำเกิด	ข้าราชการบำนาญ
2. นางชুমศรี เนียมประดิษฐ์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1
3. นางนิตยา ทับพุ่ม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
4. นางสาววิจิตรา เจือจันทร์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1
5. นางลำควน ไกรคุณาศัย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
6. นางกฤษณา บุญเลี้ยง	โรงเรียนราชวินิต มัชฌิม
7. นางสาวสมลักษณ์ สุขเมธ	โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์
8. นางสาวสุภาวดี วงษ์สกุล	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต
9. นายพัทธโรจน์ กมลโรจน์ศิริ	โรงเรียนแสงวิทยา
10. นางจรีวรรณ จอมหทัยกุล	โรงเรียนแสงวิทยา
11. นายศักดิ์เดช กองสูงเนิน	โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)
12. ว่าที่ร้อยตรีอนุวัฒน์ ฉินสูงเนิน	โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)
13. นางสาววรรณพรรณ ตูลยาพร	โรงเรียนสตรีนนทบุรี
14. นางสาวลัดดาวัลย์ แสงสำลี	โรงเรียนวัดฉัตรแก้วจงกลณี
15. นางอำไพ รัตนา	โรงเรียนเทศบาลวัดละหาร
16. นางพรรณิณี เจริญศักดิ์	โรงเรียนสุเหร่าคู
17. นางสมจิตร ธนทิชิตติกุล	โรงเรียนสุเหร่าคู
18. นางวิศรา ตีคำ	โรงเรียนรัตนจินะอุทิศ
19. นางสาวภัททิยา สามงามยา	โรงเรียนวัดทุ่งผักกูด (วงษ์วิทยาการ)
20. นายเฉลิมชัย วัดเข้าหลาม	โรงเรียนราชวินิต
21. นางวิจิตร กลิ่นนาค	โรงเรียนวัดหนองคู
22. นางจุรีรัตน์ ทองพานิชย์	โรงเรียนบ้านสระเตย
23. นางสุนทร สุขเกษม	โรงเรียนวัดเทพอำไพ
24. นางสาวสุนทรีย์ โชติเนตร	โรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกพบุรี

25. นายสมนึก แผนสมบุญ	โรงเรียนวัดยางสว่างอารมณ์
26. นางพุลสุข บุญมี	โรงเรียนวัดจันทราวาส
27. นางสาวประไพ สุขประเสริฐ	โรงเรียนรัตนธิเบศร์
28. นางศรารุณ ชยศิริรัญ	โรงเรียนประชาอุปถัมภ์
29. นางแสงเดือน รongทอง	โรงเรียนวัดพิบูลเงิน
30. นางสาวกาญจนา กฐินใหม่	โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดป่าจิตตสามัคคี)
31. นางสาวลัดดาวัลย์ ชินวงศ์	โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)
32. นายมงคล มินพิมาย	โรงเรียนมะค่าวิทยา
33. นางสุวรรณี วรรณพิรุณ	โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร)
34. นายวิฑูรย์ จันทร์ชานา	โรงเรียนหอแซฟอุปถัมภ์
35. นางหยาดฝน แล้วยกล้า	โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์
36. นายเกียรติคุณ บุญอยู่	โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์

คณะผู้ดำเนินงานโครงการ

ดร. สุวัฒน์ เงินน้ำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลขา ปิยะอักษรริยะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ ไพฑูรย์พงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กุญชรী คำชาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชีรา มะหิเมือง

นางสาวอุษา ชูชาติ

นางกัลยานี ปฏิมาพรเทพ

นางสาวสุพัฒตรา ชัง

หัวหน้าโครงการ

ผู้จัดการโครงการ

นักวิชาการโครงการ

นักวิชาการโครงการ

ผู้ช่วยนักวิชาการโครงการ

ผู้ช่วยนักวิชาการโครงการ

ผู้ประสานงานโครงการ

เจ้าหน้าที่ธุรการ/การเงิน

เรียบเรียงเนื้อหาและบรรณาธิการ

นางสาวอุษา ชูชาติ

ผู้ช่วยนักวิชาการโครงการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

โครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก เยาวชนและครอบครัวด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา

มูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2315-6 โทรสาร 0 2243 7915

www.thaihl.org

www.onec.go.th

มูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สทศ.)
99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2668 7123 ต่อ 2315 โทรสาร 0 2243 7915
www.thaihl.org